

توانا بود هر سه دانا بود

سالنامه
معارف عراق

سال تحصیلی ۱۳۱۳ - ۱۳۱۴

و

۱۳۱۴ - ۱۳۱۵

شکر ایزد را که ایران کهن از نو جوان شد
گردش گیتی ز نو یکسر بکام دوستان شد
آرزو هائی که ما را سالها می بود در دل
نک عیان در کشور جم بهر ما آن آرمان شد
تا کنون ایران ندیده است این چنین روزی بدوران
آنچه در افکار می گنجید صد بهتر از آن شد
جمله میدانیم از عزم شهنشاه توانا
صیت ایران نوین از باختر تا خاوران شد
سالها بودند مر ایرانیان در خواب غفلت
ره سپر سوی ترقی حالیا این کار وان شد
کرد صد منزل یکی در پر تو الطاف شاهی
چون که بعد از سالها بیدار از خواب گران شد
با توانا تر ملل در مدتی کم میهن ما
از قشون و اقتصاد و صنعت و ره همعنان شد

در نقاط دور دست مملکت در کوه و هامون
نصب با دست توانائی درفش کاویان شد
هم بسال و هم بقرن چارده از بعد هجرت
ملك ايران را نصيب و بهره عيش جاودان شد
نصف ملت یافت در این سال از ذلت رهائی
در تمدن ملك جم زین رو مشار با لبنان شد
از برای بانوان خورشید اقبال و سعادت
«مرتفع چون شد حجاب جهل و نادانی» عیان شد
بود ایران مدتی میدان جنگ و کینه توزی
شکر یزدان را که اکنون بهر ما مهد امان شد
راستی بیخ ستم پیریده شد از باغ گیتی
تیغ شه در شرق عدل و داد را آری ضمان شد
نازم آن کشور که چونین راد فرزندی توانا
اند رو با لید و آن را از مکا ره پشیمان شد

لایق شاهی چنان باشد چنین فرزندی آری
شاه ما چون اردشیر و پور شه نوشیروان شد
اردشیر از زانکه کوتاه کرد دست اردوان را
کوتاه از تیغ شهنشه دست صدها اردوان شد
از پس این سال بعد از سالها تحصیل دانش
وارد ایران و لیعهد شه کیتی ستان شد
شد قرین اقتخار از مقدم او خاک میهن
آری این کشور سراسر رشك باغ و بوستان شد
ملك جم بر خویشتن بالید چون از لطف یزدان
پور شاهنشاه را در نزد شاهنشاه مکران شد
به ازین اقبال و این طالع زهی از این سعادت
کاندرین سال مبارک بهره ایرانیا شد
پور شاهنشاه ما در این سفر از علم و دانش
حظ وافق برد و آنطوری که باید کامران شد

شماره	شرح	صفحه
۱	مقدمه	
۲	از الف تا ج	
۳	جغرافیای عراق طبیعی - سیاسی - تاریخی - اقتصادی	۱
۴	لایحه آقای فخمی در خصوص تجارت فرش عراق	۳۸
۵	لایحه آقای خدیور راجع باوضاع راسوند و سفید خانی	۴۵
۶	بقیه آبهای معدنی و اشکفت ها	۵۰
۷	آمار بعضی از نباتات طبی و صنعتی عراق که آقای جلالی مدیر	۵۴
۸	دواخانه اطمینان تهیه و تنظیم نموده	۶۵
۹	تاریخ معارف عراق	۸۰
۱۰	تشکیلات اداری معارف عراق از مهر ۱۳۱۳ بعد	۹۳
۱۱	آموزشگاههای عراق	۱۱۴
۱۲	انجمن نطق و مناظره	۱۱۶
۱۳	کتابخانه معارف	۱۱۸
۱۴	دایره تربیت بدنی	۱۱۹
۱۵	پیشانیگی	۱۲۱
۱۶	کلوپ صحرا نوردی	

شماره	شرح	صفحه
۱۵	ورود مستر گیبسن	۱۲۲
۱۶	انجمن نمایش	۱۲۳
۱۷	انجمن سرود و موسیقی	۱۲۴
۱۸	شرکت دانش آموزان عراق در دفیله سوم اسفند	۱۲۵
۱۹	چاپخانه های عراق	۱۳۲
۲۰	نامه های عراق	۱۳۳
۲۱	کانون گردان نیرومند	۱۳۴
۲۲	تشریف فرمائی جناب آقای حکمت وزیر معارف بعراق (مقتبس از نامه عراق)	۱۳۵
۲۳	آمارهای آموزشگاه ها و کارکنان اداره معارف (تعلیماتی و اداری) و مؤسسات معارفی عراق	۱۵۱
۲۴	اوقاف عراق از مهر ۱۳۱۳ بعد بقلم آقای دها	۲۱
۲۵	آمار موقوفات مجهول التولیه و متعذر المصروف متصرفی اداره اوقاف عراق	۲۵

شماره	شرح	مقابل صفحه
۱	تمثال اعلیحضرت همایون شاهنشاهی	۵۱
۲	تمثال والا حضرت همایون ولا یتمهد عظمی	۵۲
۳	تصویر جناب آقای حکمت وزیر معارف	۷۸
۴	" " " " " " با همراهان	"
۵	تصویر آقای رئیس معارف عراق	"
۶	جشن پیشاهنگی دییرستان بهلوی	۹۳
۷	تیم دییرستان بهلوی	"
۸	یکی از جلسات نطق و مناظره	۹۵
۹	جشن خاتمه امتحانات دییرستان دوشبزکان	۹۷
۱۰	دسته از دانش آموزان	"
۱۱	" " " " شاهدخت	۹۹
۱۲	تحصیل دانش آموزان در لابراتوار	"
۱۳	پیشاهنگان دییرستان صمصامیه در حین اشتغال بهنرهای یدی	"
۱۴	پیشاهنگان دییرستان فردوسی	۱۰۱
۱۵	هنگام تشریف فرمائی جناب آقای وزیر معارف بدییرستان مختلط بدر	۱۰۳

شماره	شرح	مقابل صفحه
۱۶	دسته از دانش آموزان دییرستان دوشبزکان	۱۰۵
۱۷	دسته از دانش آموزان دییرستان دوشبزکان	۱۰۵
۱۸	یکی از جلسات نطق و مناظره دییرستان بهلوی	۱۱۵
۱۹	آقای دهاء و ابر پوش فرمانده پیشاهنگان عراق	۱۱۹
۲۰	دوچرخه سواران دییرستان بهلوی	"
۲۱	دانش آموزان دییرستان دوشبزکان در حالت ورزش	"
۲۲	جشن درخت کاری پیشاهنگان در باغ فردوس	"
۲۳	پیشاهنگان دییرستان فردوسی هنگام اشتغال بهنرهای یدی	"
۲۴	" " بهلوی	۱۲۳
۲۵	جشن پیشاهنگی با حضور آقای گیسین مدیر کل تربیت بدنی	"
۲۶	دسته از دانش آموزان دییرستان شاهدخت	"
۲۷	" " " " بهلوی در حالت ورزش	۱۲۵
۲۸	" " " " که برای شمشیر بازی مهیا گردیده اند	۱۲۷
۲۹	جناب آقای وزیر معارف هنگام عبور از جلو دسته پیشاهنگان	۱۳۵
۳۰	" " " " هنگامیکه با خانمهای هنر آموز دست میدهد	۱۳۹

شماره	شرح	مقابل صفحه
۳۱	رؤسای دو ایردو لتی و اغلب وجوه اهالی در حضور جناب آقای وزیر معارف	۱۳۹
۳۲	دسته از دانش آموزان دیرستان دوشیزگان در حالت ورزش	۷۱
۳۳	جشن ورزش با حضور جناب آقای وزیر معارف	۱۴۱
۳۴	چهار نفر از دانش آموزان که در جشنهای معارفی مفتخر باخذ جوایز گردیده اند	۱۴۳
۳۵	جشن نهضت بانوان در دیرستان شاهدخت	۱۴۸

مقدمه

سلطان آباد شهری است جوان که هنوز عمر آن یکقرن و نیم نرسیده و دستجات عدیده اهالی که از نقاط مختلفه کشور تدریجاً در آن گرد آمده اند مرور زمان را که برای ارتباط و اتصال یکدیگر و تشکیل یکتوده محلی بوسیله بست و بند های خویشاوندی لازم است طی نموده و تأثیرات عمیقۀ عوامل جغرافیائی محل را تا حدی که ایجاد وحدت فکر وامل کند درك نکرده اند و بهمین سبب از مزایاییکه لازمه اینگونه اجتماعات است بی بهره مانده و در غالب امور اجتماعی مخصوصاً معارف از بیشتر شهر های بزرگ و کوچک اینکشور عقب تر بوده اند چنانچه تا مهر ۱۳۱۳ اینشهر را از مؤسسات ملی معارفی بیش از سه آموزشگاهی که از ۳۲ سال قبل باین طرف تأسیس گردیده و با وضع و ترتیب مخصوصی که از مقتضیات زمان آنروزه بوده اداره میشدند مؤسسه دیگری نداشته و اگر دو باب دبستان شش کلاسه دولتی هم در پایان سال تحصیلی ۳۱۲ - ۳۱۳ در شهر سلطان آباد وجود نداشت علاقمندان بسبك و رویه تعلیمات کلاسیکی ناچار بودند اطفال خود را نیز مانند دسته از دانش آموزان عراق بسایر نقاط کشور روانه نمایند . با این زمینه و اینگونه مؤسسات معلوم است معارف عراق را میدان کاری که وجود آن تنظیم و تدوین سالنامه را اولین سبب است موجود

تا در این عصر اعتلاء و عظمت ایرانیان و دوران اهمیت و افتخار این مملکت و سامان که « هر روز آن فصل نویسی در تاریخ تمدن و ارتقاء ملت باز کرده و کلبه شئون اجتماعی و کشوری یکی پس از دیگری با سرعت و صورت خاصی که تصور آن امرآسانی بنظر نمیرسد تأمین گردیده است » معارف ایران نیز بنوبه خویش مورد توجه مخصوص ندگان اعلی حضرت ۵۵ یون شاهنشاهی ارواحنا فداء قرار گرفته و کلبه نقاط این مرز و بوم تا آنجا که از حدود حوصله و گنجایش آنها افزون بود از این موهبت بزرگ برخوردار و در اندک مدتی مؤسسات علمی ، فنی ، هنری ، تربیتی ، در سراسر کشور تأسیس و افتتاح گردید و امور مربوط به تعلیم و تربیت جدید و تکمیل و تعمیم آن با سرعت مکتسبه مخصوصی سیر تکاملی خود را تعقیب و پیشرفت حاصل نمود : ولایت عراق نیز بهمقدمی سایر ولایات و ایالات کشور از این سعادت عظمی بهره مند و در اندک مدتی دارای دبیرستانهای متعدده دخترانه و پسرانه و دبستانهای مختلف و مختلط و مؤسسات دیگر معارفی مانند کتابخانه و قرائتخانه و غیره گردیده و اوضاع معارف و طرز تعلیم و تربیت آن اهمیتی بسزا یافت . شعور این سعادت و موهبت و وجود این میدان کار زمینه اصلی تنظیم سالنامه را از تدوین کلیات ورؤس کار های مهم سالنامه مهیا و برآی اولین مرتبه بچاپ و نشر این مجلد با مزایای سه گانه ذیل که بر آن افزوده مبادرت و اقدام گردید .

۱ - یکدوره اطلاع مختصر جغرافیائی طبیعی ، سیاسی ، تاریخی ، اقتصادی ، عراق برای جلب توجه دانشمندان محلی و وادار کردن آنان بتتبع و تحقیق در

این زمینه تا در آتیه تاریخ و جغرافیای جامعتری که مورد استفاده بیشتری واقع شود تألیف گردد.

۲ - ذکر چند غار کاوی و آب معدنی و آمازی از بعضی گیاههای طبی و صنعتی این ناحیه برای جلب توجه و استفاده دبیران و دانش آموزان تاریخ طبیعی.

۳ - تاریخ معارف عراق با ذکر نام اشخاصی که در مراحل اولیه و آروزگار تاریک نسبت بتأسیس مؤسسات معارفی و نشر امر تعلیم و تربیت جدید در این محیط انجام خدمتی کرده اند.

متصدی و مسئول تنظیم سالنامه

حسن فرید ۱۹۶۰

جغرافیای عراق

اوضاع طبیعی

عراق یکی از ولایات مرکزی ایران و قسمتی از عراق عجم است که ولایات قم و کاشان و ثلاث (ملایر و تویسرکان و نهاوند) بر و جرد و همدان و بالاخره ثلاث (کمره و گلبایگان و خوانسار) و محلات آن را محدود میکند.

موقعیت سر زمین عراق از قدیم الایام دارای اهمیت خاصی بوده و یکی از شعب راه معروف «شاهی» از آن میکذشته است **جغرافیائی** امروز نیز عراق بر سر راه ارتباطیه جنوب و مغرب بحر کز مملکت قرار گرفته و قسمت اعظم تجارت عراق عرب و نواحی جنوب و مغرب ایران با مرکز از این راه صورت میگیرد بزرگترین خوشبختی این سر زمین خط آهن شمال بجنوب مملکت است که از مرکز آن یعنی شهر سلطان آباد میکذرد و این سر زمین را مستقیماً با دنیای متمدن مربوط ساخته و حسن موقع جغرافیائی آن را به مثبتهی درجه اهمیت و کمال میرساند.

ناهمواریها و رودخانهها سر زمین عراق را میتوان تشبیه بفلات وسیعی نمود که در يك حصار کوهستانی محاط گشته کوههای بلند چون دیوارهای عظیمی از اطراف آن بالا رفته است کوههای خلیجستان از شمال و جبال

راسوند، لجور، شاه زنده، سفید خوانی، از مغرب و تلال کمره و جابلق از جنوب این فلات را در میان گرفته کوه هفتاد قله از مشرق آن سر بر کشیده است این کوهها همگی از سلسله های مرکزی ایران منشعب گشته و در اواسط زمین های عراق تلال و پشته های مرتفعی تشکیل میدهند بطوری که بعضی با یکدیگر و برخی با همین کوهها تشکیل دره های متعدد داده و اغلب بلوکات این ولایت را در میان آن دره ها جای میدهد. این کوهها در زمستان از برف مستور گشته و قله مرتفعه آنها از برف و بخر عاری نمیکردند. همین برفها تولید چشمه سارها و انهار مختلفه میکند که از انقای آنها انهار کوچکی بوجود آمده اراضی خشک دره ها را آب میدهد از آنجمله یکی رود خانه دو آب است که از آب بصری و ماران (مهاجران) تشکیل گشته و در انتهای بلوک کزاز با آب های دیگری بهم پیوسته موسوم برود خانه شراره میشود این رود خانه پس از آنکه چندی بلوک شراره را سیر نمود از خاک رود بار و کنار ساوه عبور نموده برود خانه قم متصل میگردد دیگر رود خانه کوچکی است بنام شهراب که از بلوک قره کهریز و کنار شهر سلطان آباد عبور کرده در خاک فراهان بکوبر میقان میریزد. بشرح مذکور عراق از وجود رود خانه های پر آب بی نصیب و نباتات فراوان خود را از آب قنوات و سراپها (سراب در اصطلاح محلی چشمه های خیلی زرد و پر آب را گویند) سیراب مینماید از این سراب ها سراب بلاغ یا چشمه کیخرو و دامنه کوه راسوند و سراب پنجه علی مجاور قراء حصار و توره و سراب اسکان در دامنه کوه لجور و سراب کزاز و سراب عباس آباد و

سراب عمارت شایسته ذکرند. سراب اخیر بر آب ترین سراپهای عراق میباشد. آب و هوای عراق بری و متغیر است یعنی زمستانهای آن طویل آب و هوا و سرد و تابستانهای آن کوتاه و معتدل میباشد. غالباً برفهای شدید باریده کوه و دشت و قراء و مزارع همه را در زیر خود پنهان ساخته بر مناظر طبیعت حجابی سفید رنگ میافکند از ماه دوم پائیز سردی هوا شروع شده شدتش روز بروز رو بخزونی مینهد و بسا میشود که تا دومین ماه بهار شدت سرما هوای عراق را ترك نمیتکند بعداً اثرات بهار بهجت انگیز آشکار و در پایان آن تابستان شروع میشود در این موقع بیشتر بلوک و دهات عراق بیلاقیهای فرح بخش و با صفا بانواع مناظر دلپسند و درختان بارور آراسته میکردند تنها عیب عراق با تلاقی است بنام کوبر میغان در بلوک فراهان (فراهان سفلی) و شمال شرقی شهر سلطان آباد که در زمستان غالباً ابر و مه غلیظ از دریاچه مرگزی آن بر میخیزد این ابر و مه فضای نواحی اطراف انرا بکلی تیره و تاریک ساخته و هوای انرا مرطوب مینماید و در موسم تابستان نیز هوای غیر سالم و خبیثی گرم آن با کمک بشته های مالاریا و عوارض دیگر امراض مختلفه و تب های مزمنه را در فراهان سفلی و قسمتی از بلوک مشک آباد شیوع میدهد و اکثر مردم این دو ناحیه را در غالب اوقات سال مبتلا دارد. **اوضاع** مرکز این ولایت یعنی سلطان آباد شهرست جوان که هنوز **تاریخی** عمر آن یکقرن و نیم نرسیده ولی در بلوک و نواحی تابعه آن محالی دیده میشود که ادوار مختلفه تاریخ را سیر نموده حوادث سخت و وقایع مهمه زمانهای گذشته را مشاهده کرده و بالاخره در مقابل هجوم فتنه های روزگار مقاومت نیاورده آبادی خویش را از دست داده است وجود آثار عتیقه و

نشانه های تاریخی شاهد است که این توده های خاك سابقاً بساطی فرحناك بخود دیده و این ویرانه های مطموره هم روزی معموره های بزرگ و آبادی بوده - و ما اینك بذكر بعضی از آنها در ضمن تقسیمات سیاسی عراق اشارتی نموده و اطلاعات بیشتری را با مساعدت فکری فضلاء دانشمند بسالنامه سال آتیه واگذار مینماییم -

اوضاع

ولایت عراق متجاوز از (۲۵۰۰۰۰) نفر جمعیت دارد که بیشتر بزراعت و تربیت زمین و پروردن مواشی عمر می گذرانند. این مردم را بطور کلی آداب و رسوم و خلق و خوی مشترکی نبوده و از تباین اخلاق و صفات مصون نمانده اند و همچنین در اختلاف زبان و فرا گرفتن لغات اجنبی تا حدی که ممکن بوده اهالی بعضی از بلوکات از قبیل رودبار - وفس - بزجلو - شراه - سر بند راه افراط رفته و زبان ترکی ایلبانی مخصوصی را زبان رسمی خویش قرار داده بودند ولی در عین حال چون در آموختن زبان فارسی نیز از نقطه نظر علاقه و احتیاجی که به آن داشته اند خود داری نکرده میتوان زبان عمومی آنها را همان زبان شیرین فارسی معرفی نمود. عده ارامنه عراق نسبتاً بسیار (در حدود ۱۶ هزار نفر) و هم چنین دارای عده خیلی کمی (در حدود ۴۰۰) نفر از بیروان مذهب بهود است که سی این ولایت شهر سلطان آباد است و بلوک فراهان، مشک آباد و دولاخور، کزاز، شراه، نفرش، سر بند، رودبار آشتیان و گرگان، وفس، بزجلو از توابع آن میباشد -

شهر

شهر سلطان آباد با دهات و مزارع اطراف آن در مرکز ولایت عراق قرار گرفته از شمال بخاك فراهان و از مشرق بخاك مشك آباد و دولاخور و از جنوب ببلوك قره کهریز و از مغرب بخاك شراه محدود میشود. نشیب شهر بطرف شمال و در جنوب آن یکسلسله کوههای بلند دیده میشود که امتداد آن بشکل قوسی بطرف مغرب شهر پیش رفته و چون بشمال رسید به پشته های پست تبدیل میگردد. آب و هوای شهر در زمستان بسیار سرد و اندکی مرطوب و گاهی بر اثر ابر و مه غلیظ که از کویر میقان بلند میشود چنان تیره میگردد که عبور و مرور بسهولت امکان پذیر نیست و در ایام تابستان هوای شهر معتدل ولی آب آن چندان فراوان نیست اطراف شهر را تا کستانهای بسیار فرا گرفته و در باغهای آن غیر از ثمر تانک میوهجات دیگر که بیاب اما محصولات صیفی از قبیل هندوانه و خربزه در همه جا و برخی میوهجات چون آلو، سیب، هلو، بادام، در حومه شهر میروید - سلطان آباد شهری است جوان و آن را یوسف خان گرچی (سپهدار) در خلال سنوات ۱۲۲۰ تا ۱۲۲۳ بنام قلعه سلطان آباد بنا نهاده و تدریجاً تا ۱۲۲۷ ساختمان برج و باروی شهر و لوك دولتی و دو بازار طولی و عرضی و سایر ابنیه اولیه آن را بانجام رسانیده (انتهای کتیبه تلکرافخانه سابق و راه رو ارك دولتی و سنکی که از زیر دروازه ارك بیرون آمده تاریخ بنا را ۱۲۲۷ ۱۲۳۱ قمری معین کرده بود و بنا بر این با مصراع معروف ^{۱۲۳۱} *فمود یوسف ثانی بنای مصر جدید* که اهالی آنرا ماده تاریخ بنای شهر عراق میدادند چندان اختلافی ندارد) - طول و عرض قلعه مزبور تقریباً ۸۵۰ در ۶۰۰ متر بوده که از تقاطع کوچه های

مستقیم و موازی طولی و عرضی (۹X۷) به ۴۸ بقعه تقسیم میشده. دو کوچه وسطی آن که در مرکز حقیقی شهر متقاطعند دو بازار مستقیم و وسیع شهر را تشکیل داده و در محل تقاطع آنها چهار سوی نرک و معتبری ساخته شده است. در ناحیه جنوب غربی این قلعه ارك و عمارات دولتی (با وسعت يك بقعه ونیم) و مدرسه سپهداری در نصف بقعه سمت شمال شرقی چار سوی واقع گردیده صفحه شطرنجی سلطان آباد و وضع بنا - بازار مستقیم - کوچه های موازی که بدون هیچگونه پیچ و خمی یکدیگر را قطع میکنند ثابت میکنند که آنچه ذوق و سلیقه مؤسس آنرا تحسین کنند شایسته و سزاوار است.

این قلعه گویا بر اثر طغیان و شورش که مردمان متعصب فراهان گاهی بهمدستی اهالی گیلایکان و چهارلنگ و زمانی بر قات ایلات نرک بر ضد دولت جدید التاسیس قاجاریه میکرده اند برای تمرکز قوای نظامی و دفاع بموقع در این ناحیه بنا شده. برج و باروی محکم (بقطر چهار متر) شهر و عبارت ناسخ التواریخ ضمن وقایع ۱۲۴۲ مسافرت فتحعلیشاه بعراق (بکاه خروج امر فرمود که خندق فی برگرد شهر حفر کنند و هشت عراده توپ برای حفظ قلعه سلطان آباد از قصد اشرار بغلام حسین خان سپهدار بخشید) بخوبی مؤید این نظریه است.

تدریجاً این شهر بواسطه صنعت مهم قالی و حسن موقع جغرافیائی مورد توجه تجار داخلی و خارجی قرار گرفته و روز بروز بر وسعت و اهمیت آن افزوده گشت. محله عباس آباد در سمت جنوب و محله الکة در جنوب غربی و محله هزاوه ها و یکی دو محل دیگر در سمت مغرب شهر و خارج از قلعه بندی بنیاد گردید ولی متأسفانه اهالی آنها را عایت طرح ریزی و اصول بنای شهر قدیم و نقشه صحیح و زیبایی آنرا نکرده در ساختن کوچه های

کج و معوج و تنگ و خارج از رویه خود داری نشود علاوه بر آن در داخله شهر نیز دیوار عمارات مجاور کوچه ها را تا اندازه که ممکن بود بمرور زمان جلو آورده و بتدریج از عرض کوچه ها کاسته بودند.

تا در ۱۳۰۸ شمسی که از طرف دولت توجه خاصی نسبت باین نقطه معطوف و آقای دکتر شیخ از جانب بلدیة مرکز باصلاح و آبادی آن اعزام گردیدند از آن زمان این شهر بسرعت توسعه یافت و بر عظمت و آبادی آن افزوده گشت. پیشرفت این شهر را سه قریه هم پیوسته کرهرود سنجان - فیجان - بطوری نیز ديك نمود که بالضرره قراء مزبوره را جزو محله های رسمی شهر عراق قرار داد. احداث خیابانهای وسیع و طولانی و باغهای ملی مهمانخانه های خوب مغازه های نوین - ساختمانهای عالی جمالی تازه بآن داد. از آثار معتبره و لایه شهر عراق ارك دولتی - مدرسه سپهداری چار سوی نرک - حباب نظر کرده و از بناهای جدید خیا با نهایی وسیع و لذت بخش بهلوی - شاهپور - فردوسی - اردی بهشت - باغ فردوس باغ ملی - باغ گلستان رونق و صفائی تازه باین شهر بخشیده اند.

سه ده سابق الذکر در میان در بند بسیار با صفا و حاصلخیزی واقعند که بلوک قره کهریز را بهموار فراهان مربوط مینماید و شهر عراق در حلقه دهانه شمالی آن قرار دارد. رودخانه کوچکی که از حوالی کرج منشأ میگیرد از این در بند و کنار شهر سلطان آباد عبور کرده بکوبر میقان منتهی میگردد دور نیست که وجه تسمیه کرج رود (کرهرود) بمنا سبت این رودخانه باشد آب و هوای آن بواسطه قنوات عدیده و آبهای جاری و کثرت اشجار و مزارع سبز و خرم سالم و فرح افزا است از این رو در اوقات تعطیل تفریح گاه

اهالی عراق میباشد و بعضی نیز فصل تابستان را در آنجا بسر می برند.
این قراء سه کانه از قراء قدیمه و بعضی از مورخین در کتب خود ذکر کرده اند از جمله حمداله مستوفی در نزهة القلوب بنام کرج و کرهرود ذکر کرده و کوه را سوند را در شمال آنها میداند. زبان اهالی آن مخصوصاً سنجان فارسی سره و لغات و اصطلاحات اخنبی کمتر دارد مردم آن عادات و رسوم قدیمه خود را حفظ کرده و صفات مخصوصه به نژاد آریائی در آنها بیش از سایرین دیده میشود گویند. در این قریه چند سال قبل ضمن خرابی دیوار کهن سالی خمره سر بسته بزرگی بدست آمد و در درون آن اسکلت آدمی موجود بود که هنوز متلاشی نشده و از قرار معلوم يك نفری که محکوم باعدام بوده با وضع فجیع و موحشی در حالتیکه میخهای آهنین بر جمجمه آن کوفته بودند در درون خم جای داده دست و زکار هم این قبیل سیاست مهیب را بکلی محو نموده و برای عبرت آیندگان و آگاهی از میزان توحش و بربریت مقتدرین سابق بجای گذاشته. قریه مرز کران در يك فرسنگی شهر عراق و دارای هوائی سالم و مردمانی باهوش نیرومند و مستعد تربیت است در اراضی آن تپه خاکی وجود دارد که تاحدی مورد کاوش اهالی قرار گرفته و از آن چیزی که قابل ذکر باشد بدست نیامده ولی درین سنوات ۱۳۰۰ و ۱۳۱۰ هـ ق در یکی از باغات آن چند قطعه مسکوک متعلق بدوره صفویه و افشاریه بدست آمده و پیهای اندکی بدوره گردان یهودی فروخته شده است. دو قریه دستجرده و مرآزاد مراد آباد که از قراء قدیمه و در تاریخ قم ضمن فراهان نامی از آنها برده شده است در اراضی جنوبی شهر سلطان آباد بوده

امروز نیز آثار خرابه های آنها باقی است دو رشته قنات آنها معروف به آزاد مراد آباد و ده فعلا بمصرف باغات این شهر میرسد - نظم آباد و قنات و غیره نیز از حومه شهر محسوب میشوند.

بلوك مچوطه وسیعی که این حومه با بلوك آشتیان و کرکان و مشک فراهان آباد و بالاخره وفس و رودبار و بز چلو در آن واقع است محصور بيك رشته جبال کم ارتفاع است که دنباله اش بکوههای

غربی شهر عراق متصل میشود، در دامنه این کوهها قراء و قصبات بسیاری واقع شده که مانند کلبه اماکن کوهستانی آب و هوای آنها خوب و مردمان نیرومند و سالمی را در مهد خود پرورش میدهد. قسمت دور آخور، آشتیان، کرکان در مشرق و شمال و بلوك فراهان که به قسمت علیا - سفلی - فراهان سادات تقسیم میشود در جنوب و مغرب آن قرار دارد.

در ناحیه فراهان بالاخص فراهان سفلی یکرشته تپه های خاکی دیده میشود که بر فراز بعضی از آنها خرابه هایی نیز مشهود است. در موقع حفاریات از این تپه ها آثار قدیمه و عتیقه جات گرانها از قبیل کاسه های لعاب دار، خیمهای بزرگ، آلات جنگ، ابزار کار، مسکوکات مختلفه - که بعضی از آنها متعلق بدوره های خیلی قدیم و برخی از یادگارهای دوره ساسانی تا قرون اولیه اسلام بوده بدست آمده. این قبیل آثار تاریخی که از دست برد حوادث مصون و در دل خاک برای نمایاندن درجه مدنیت ایران و تاریخ مشعشع آن باقی مانده زمانیکه مملکت را سر پرست صحیحی نبود جمعی از مردمان لاابالی آنها را بفروش رسانیده و مبالغ گزافی استفاده کرده اند.

در خلال ۱۳۲۵ تا ۱۳۳۰ قمری که اهالی سرگرم حفر و کاوش اینگونه

نقاط و بدست آوردن عتیقجات بودند در تبه مجاور شهر عراق (سمت جنوب غربی کنار اراضی زراعتی) موسوم به تبه مار راهی بطرف درونی زمین پیدا شد که نظیر آن با مختصر تفاوتی در غالب تبه های اطراف از قبیل تبه شهرستانك با بره و آزاد مراد آباد و زلف آباد خرابه و غیره نیز دیده شده. عتیقه شناسان و نماشا چنان تا مقدار زیادی این راه را بیموده و تفتیشات لازمه نموده اند. اشکالاتی که مسافری در طی این راههای مر موز و سری به آن بر خورد کرده اند یکی نبودن هوای کافی و سالم برای تنفس و دیگر آنکه در فواصل معین هر راهی شعبی داشته و هر يك از آنها پس از مختصر مسافتی منتهی بفضائی میگردید که مجدداً براههای فرعی دیگر تقسیم میشده، چنانچه شخصی در این راه وارد شود و خط سیر خود را بوسائل ریختن گاه یا علائم دیگر نشانه نکذارد هنگام بازگشت در این مجاری بر پیچ و خم سرگردان و پیدا کردن راه خروج ممتنع خواهد بود. این کندهمانهای تحت الارضی معلوم نیست متعلق بچه عصر و برای چه مقصودی بوده اند و از حکایات و افسانه های محلی نیز مدرك اساسی بدست نیامده و نمیتوان بحال اصلی ایجاد آنها پی برد (منوار سیاح فرانسوی هم که در اوایل قرن ۱۱ هجری بایران آمده این قبیل کندهمانها را که در ساحل خلیج دیده است منازل زیر زمینی دانسته است) فقط حدسی که از قرائن موجوده و شواهد تاریخی در باره آنها میتوان زد این است که چون در ازمنه قدیمه امنیت کامل وجود نداشته و مردم اغلب مورد تهدید دشمنان بوده اند لذا اقدام بتهیه چنین پناه گاه هائی نموده تا در مواقع سختی بدان پناه برند و دور نیست که این تبه ها نیز هر يك از خاك حفرة های مفصل زیر زمینی خود بوجود آمده باشند.

هموار فراهان باستانهای اراضی باتلاقی (قسمتی از فراهان سفلی (۱) دارای خاکهای رسوبی و مستعد برای زراعت اغلب نباتات مخصوصاً ریشه های تاک است. لبنیات و حبوبات آن در خوبی و فراوانی معروف ایران و صنعت قالی بافی آن در درجه اول اهمیت و قالی های مرغوب و ممتاز آن در دنیا مشهور است. در این ناحیه سوای رود خانه دیگری دیده نمیشود. اراضی زراعتی و باغستانهای آن عموماً از چشمه سارها و قنوات مشروب میشوند. این بلوك دارای ۱۸۳ قریه و از جمله قراء معروف آن قریه ساروق است که (۱) اراضی شوره زار و باتلاقی فراهان سفلی و قسمتی از بلوك مشکاپاد را کور میغان نامند. در وسط کور مزبور دریاچه مانندی است که محیط آن در حدود ۱۶ الی ۲۰ کیلومتر (نوبت باوقات مختلفه سال) و جزیره کوچکی را احاطه کرده است. دسترسی و ارتباط باین جزیره از نقطه نظر اشکالاتی که در عبور از کور هست جز در بعضی از مواقع سهولت امکان پذیر نیست. در قدیم الابام راهی از ساحل باین جزیره ساخته شده که و قلی سطح آب پائین میرود آشکار میشود چنانچه در سنوات ۱۲۸۸ و ۱۳۴۶ ه. ق. که روز نك آبهای این ناحیه برده از معین راه ساکنین قراء و قصبات اطراف بنمایش آن رفته اند و از قرار معلوم جز آتپانه طيور مهاجر چیز دیگری در آن دیده نشده آب این دریاچه شور و هیچگونه حیوانی تربیت نمیکند. هر ایتر آن در تابستان ۵۰ گرم و در بهار ۳۸ گرم و در زمستان ۲۵ گرم نمك دارد. (نامه عراقی - راپورت آقای دکتر عمید زاده نماینده اعزامی صحنه کل مملکت) در اطراف دریاچه مذکور گودالهایی حفر کرده اند که در مواقع ازدیاد آب پر شده و پس از تبخیر نمك آن را استخراج میکنند. افسانه های محلی و قرائن موجوده حاکی است که روزی این دریاچه را منجر چن بوده و آب های زیادی آن از کنار راه فعلی عراق بطهران (سالم آباد) خارج میشده چندی قبل هم که کور مزبور تحت مدافعه آقای دکتر عمید زاده قرار گرفت افسانه سابق الذكر مورد تصدیق واقع شده و امید آن میرود که در آنپه نزدیکی این آفت و بلای بزرگ که منبع بسیاری امراض مزمنه است از این سر زمین رفع گردد.

قابلیت‌های ممتاز آن از توصیف و تعریف بی‌نیاز میباشد. این قریه از مهال آباد ازمنه آریائی و از یاد کارهای عصر بهاوانی ایران بشمار میرود. حمدالله مستوفی نسبت بنای آنرا بشاه طهمورث میدهد در ازمنه قدیمه شهرک وسیعی بوده عمارات و ابنیه باشکوه داشته، مدتها کرسی این ولایت و مرکز حکمرانی امرای زرک و بالاخره زمانی هم با خانواده عجمی سر و کاری داشته است. از ابنیه قدیمه آن فعلا چند بقعه اما، زاده مربوط قرن ششم و هفتم هجری موجود است که صندوق بقعه ۷۲ تن آن خالی از صنعت نیست.

ذلف آباد - این قریه خرابه که امروز در مرکز حومه معروف به ذلف آباد قرار گرفته و قراء فرمین، مجد آباد کهنه، مجد آباد نو، شاه آباد با فاصله کمی (اکثر ۵ تا ۲ کیلومتر) از آن واقع شده‌اند روزی معموره وسیع و معتبری بوده و از قرائن و آثار بسیاری از قبیل آجرهای بزرگ نظامی و خشت‌های پخته معروف بکاشی و حوض‌های ساروجی که بر اثر حفاریات و سیل بردگی‌ها ظاهر گردیده تصور میرود که عرض و طول آن در حدود چهار کیلومتر یعنی ابنیه و عمارات عالی آن تا قراء مجاور سابق الذکر امتداد داشته (گویا قراء معروف به ذلف آباد در محل شهر زور و حومه آن واقع شده‌اند) این شهر را نیز از بناهای او ذلف عجمی بانی شهر کرج میدانند و گویند اسم آن در اصل ذلف آباد بوده و از بسا نی خود نام و نسب برده است ولی آثار قدیمه و عتیقاتی که از این اراضی بدست آمده ثابت کرده است که این ناحیه را پیش از ابودلف هاهم معموره مهمی بوده که دسته از مردمان صنعتگر متعین در آن سکنی داشته‌اند. چون این اراضی یکی از مخازن مهمه عتیقات و آثار قدیمه و مدتها محل توجه و دقت اهل فن بوده شاید اگر امروز

هم مورد توجهی قرار گیرد تفایس گرانبهائی از بقعه مکنونات خویش در تاریخ تمدن بشر و قدمت اهمیت ساق خود اراثر نماید. در خصوص ویرانی آن بین اهالی شایع است. این نقطه کرسی فرامان و مرکز اجتماعات اهالی متعصب آن بوده که غالباً از نقطه نظر رقابت با ایلات ترک زبان بر ضد دولت جد بدالتاسیس قاجاریه قیام مینموده‌اند، فتحعلیشاه بدستکاری عبدالله خان گرچی شهر را خراب و مردم آنرا متواری ساخته است و ما اینک عین عبارت تاریخ روضه الصفا (جلد نهم ضمن وقایع ۱۲۲۹) را برای مزید اطلاع درج مینمائیم ((گویند ابو ذلف عباسی در مهال فرامان از اعمال قم دو شهر بنا کرده

یکی در زیر زمین و دیگری بر فراز آن، خک زیر را بالا آورده و بنای شهر نهاده و زیر زمین را خلی ساخته. عمارات و بیوتات و مساجد و دکان‌ها و کوچه و بازار در کمال متانت بنیاد نهاده چندانکه اطراف آن سه فرسخ مساحت و وسعت دارد و از هر خانه زیرین بخانه فرازین سوراخی و راهی گذاشته که هم مایه روشنی خانه زیرین شود و هم وقت ضرورت و غلبه سپاه اعدا هر يك بشهر زیرین کویخته از تطارق و تسارق طارق و سارق مصون و محصون باشند. و نام شهر را بمناسبت نام خویش ذلف آباد شهرت نموده. علی ای حال مردم ذلف آباد شریب و مشهورند و غالباً با حکام بمنازعه برخیزند و در هنگام مغلوبیت شهر نهانی زیر زمین می‌گریزند و بیکانه در آنجا راه ندارد و اگر رود باز کشتن نیارد در اینوقت با ایمان خان حاکم فرامان باغی شدند و براهزنی خویش برداختند یوسف خان سپهدار عراق ماجرایی را بدر بار عرضه کرد عبدالله خان گرچی - یوزباشی - غلامان شاهسون و خزل و پیاده خلیج و ساوه بتدبیر آنکروه سوراخ جوی مأمور شدند ۸۰۰ نفر از آنها استعداد کرده در مقابل سپاه

بر آمده مغلوباً بسوراخلها گریختند. سیاه مأمور اطراف شهر آنها را مسدود کرده نشستند تا از قحط آذوقه استیمنان جستند و بیرون آمده فرار کردند و شهر و خانه ایشان را خراب کردند. آن بوم البوم ویران و مسکن بومان است ولی شهر زیر زمین هنوز بر قرار است و خراب کردن آن امری است دشوار ((

قریه میغان از قراء قدیمی و در نزدیکی آن قلعه خرابه ایست که اهالی آنرا خرابه آتشکده میدانند. در خارج از قریه مزبور بقعه ایست مخروطی شکل که بفاصله کمی از قریه مراد آباد واقع شده بنای مرتفع آن خیلی محکم و جالب توجه است راجع به بنا و صاحب قبر چیزی بدست نیامده فقط لوحه در روی قبر دیده میشود که بطرز خط کوفی عبارتست چند بر آن منقور است و چون قرائت آن از کسی شنیده نشده مجهول الهویه باقیمانده است.

قریه هزاره از قراء خیلی قدیمی واقع در فراهان سادات است دارای چشمه سارهای بسیار، آلهای گوارا، تاکستانهای فراوان، هوائی نشاط آور و روح افزاست. مردمانی شجاع و بلند قریحه و خوش استعداد دارد. مولد مردان بسی بزرگ و نامی مانند مرحوم امیر کبیر میرزا نقی خان معروف به امیر نظام و مرحوم میرزا بزرگ قائم مقام و سید الوزراء میرزا ابوالقاسم قائم مقام است که صفحات تاریخ مملکت بهترین معرف حسن تدبیر و عظمت فکر و قدر و اهمیت آنها در دوره انقلاب و عصر انحطاط گذشته ایران است. این معموره در ازمنه گذشته اهمیت بیشتری داشته و یکی از معمورترین و پرجمعیتترین نقاط اطراف این ناحیه بوده چنانچه از اصطلاحات اهالی و افسانه های شایعه بین آنان و قرائن تاریخی بر می آید این معموره دارای ابنیه عالی و عمارات باشکوهی بوده و غالباً جماعتی از اشراف مملکت و بزرگان و علماء این

حدود در آن سکنی داشته اند. جلوس ابا قحان بن هلاکو خان بعد از پدر بر تخت خانی در جمعه ۱۳ رمضان ۶۶۳ هجری در این قریه بوده (تا ریخ نکارستان) اراضی شمالی (آن معروف به زاوه سفلی و دارای تپه خاکی بزرگی است آثار و بقایای ابنیه قدیمه بسیاری نیز داشته که تدریجاً همه را اهالی از بین برده و بر جای آن ها تاکستانها و اراضی مزروعی احداث کرده اند. گویند که قریه مزبور معموره و وسیع و مهمی بوده که در ازمنه قدیمه (دوره باستانی ایران) در این ناحیه بنیاد گردیده و مردمان آن مذهب مازدیسنی داشته اند. قبرستانی هم از همان عهد داشته که معروف بقبور گبری و تا چند سال قبل هم موجود بوده بعداً در زیر تاکستانهای جدید الاحداث این قریه محو و نابود گردیده است. در ضمن تسطیح اراضی و خاک برداری قرائن و آثاری نیز از قبیل مسکوکات و کتیبه های آجری که اهالی آن را حمام تصور کرده بودند ظاهر گردیده که دال بر قدمت بنای این قسمت و تا حدی مؤید افسانه های شایعه بوده. دو قریه و یسمه و آهنگران از قراء قدیمی و بعقیده بعضی از مطالعین اگر در آنها دستی بحفاری زنند شاید آثار قدیمه و تاریخی بسیاری بدست آید. قریه فرمهین که فعلاً کرسی بلوک فراهان و مرکز نایب الحکومه و سایر دوائر دولتی مربوط باین حومه است جزء ناحیه ذلف آباد و در اراضی آن در سنه ۳۱۱ بر اثر سیل بردگی حوض ساروجی پیدا شد که محتمل است از بقایای ابنیه ذلف آباد سابق باشد.

شهرستانک بایره در سمت مغرب شهر عراق بفاصله ۸ کیلومتر واقع شده. تپه خاکی و مجاری تحت الارضی مفصلی دارد که فعلاً هم موجود است ولی در آنها کاوشی بعمل نیامده چنانچه از آثار و خرابه های آن بر می آید آن نیز بنو به

خود وقتی معموره وسیعی بوده. باغستانهای زیاد و ابنیه مفصلی داشته. دور نیست که امیرالخاقین شهر زوری هنگام حکومت خویش در این نواحی اقدام به بنیاد آن کرده باشد در باب خرابی آن بین اهالی افسانه‌هایی شایع است. از جمله گویند که طایفه خلیج‌ها (طایفه از طوایف مغول) بدین ناحیه هجوم آورده و مدتها با مردم آن زد و خورد کرده اند تا بالاخره این نقطه نیز مانند سایر نقاط مهمه دیگر دستخوش لطامات مهاجمین گردیده و معموره آن صورت ویرانی بخود گرفت. -

بلوک قسمت شرقی محوطه سابق الذکر را که از طرف مغرب محدود مشکاباد و بناحیه فراهان میشود بلوک (دور آخور و مشک آباد) مینامند دور آخور ما بین این دو ناحیه به چوچه حد فاصل طبیعی نبوده و تا آنجا که دنباله این حومه کشیده شده نه تنها از حیث آب و هوا و حرفه و صنعت اهالی و خوبی و فراوانی جنس لبنیات و غلات و غیره نسبت بشهر عراق و کویبر میغان قرینه بلوک فراهان است بلکه مردمان این دو ناحیه را خلق و خوی مشترکی بوده و در عادات و اوضاع زندگانی آنها نیز تباین محسوسی دیده نمیشود. این بلوک دارای ۳۵ قریه از جمله قراء معتبر آن شهرگرد است که در کتب تواریخ معتبره بشهرک شهر کرد خوانده میشود. عتبات مختلفه و آثار قدیمه فراوانی که از این محل بدست آمده بر قدمت و اهمیت سابق آن گواهی صادق است. گویند چند سال قبل در ضمن کاوش و حفاریات بعقی چند متر زیر زمین حمامی ظاهر گردید که دارای ساختمانی خاص و مشابهتی بحمامهای کنونی نداشته است و همچنین در عمق پنجاه متری سپری پیدا شد که دست حوادث آن را متلاشی نموده بود. از لابلای دیوار کهن سالی که بامر مالک این قریه خراب گردید صدها کله آدمی که هنوز جمجمه آنها سالم بود ظاهر گردید. از قرائن

و اماراتی که بر اثر حفاریات و کندمانها آشکار گردیده محیط این شهرک را در حدود سه فرسنگ (۱۸ کیلومتر) تقریب میکنند. علت خرابی آن را بر اثر کشمکش دولت عثمانی و ایران و جنگهای واقع در این حدود در اواخر سلطنت صفویه و ابتدای ظهور دولت نادری میدانند. -

قریه ابراهیم آباد که کرسی این بلوک و مرکز نایب الحکومه است سر راه عراق بطهران واقع شده. خرابه های شهرک مشکاباد در مجاورت این قریه قرار دارد و چون دست حوادث بقایای ابنیه آنرا بصورت ویرانه های دیگر این نواحی بیرون نیاورده معلوم میشود که تا اوایل قاجاریه هم معمور بوده خصوص ویرانی آن بین اهالی شایع است که در حدود یکصد سال قبل یکی از والیان شهر عراق برای جلب مردم آن بشهر سلطان آباد فکری اندیشیده و بر آنها بهانه گرفته و در دربار طاغی قلمدادشان نموده بدین وسیله شهر را خراب و مردم آن را متفرق ساخت. -

قریه انجدان که از قراء قدیمه و دارای آبهای کوارا و هوائی نشاط آور است مردمانی بسا ذوق و خوش قریحه تربیت مینماید. کوههای آن یکی از شکارگاههای خوب عراق و در دامنه آن گیاه موسوم بانگوان یا انگذان (گیاه مزبور را اهالی کما وصمغ آنرا انقوزه نامند) بطور فراوان میروید. بمناسبت همین گیاه است که قریه مزبور زمانی بنام انگوان محرف انگوان (برهان قاطع) و گاهی باسم انجدان معرب انگذان معروف گردیده است. اینقریه مدتها یکی از مراکز مهم فرقه اسمعیلیه بوده و جماعتی از بزرگان و مشایخ طایفه مزبوره از قبیل شاه خلیل الله و شاه غریب و شاه عبد السلام در آن سکنی داشته اند. مقبره های معتبره که از آنها در اینقریه باقیمانده است از قدیم الایام مورد توجه

و زیارتگاه پیروان این طریقه و مملکت بوده و تا چند سال قبل هم هر ساله جماعتی از اهالی بلوچستان و هندوستان بدانجا برای زیارت میآمده اند.

بطوریکه از تاریخ روضه الصفا (جلد ششم) استفاده میکنیم، هنگامیکه امیر تیمور گورگانی از اصفهان بعراق و همدان حرکت مینموده در این سرزمین بقعه انکوان رسیده اهالی بخت بر گشته آن از ترس جان خویش بمعقل های زیر زمینی که برای چنین روزگاری تهیه شده بود مخفی گردیدند. امیر خونخوار فرمان داد تا آب بر آن کنندمانها بسته و بگبار جمعی مردم بدبخت و بیگناه را در آن حفرهای پر پیچ و خم مدفون ساختند پس از خاتمه اینکار شب را در قلعه انکوان بسر برد و روز دیگر را در صحرای فراهان بکار شکار پرداخت و بسااخره بعد از یکسره کردن کار این سرزمین بسمت همدان رهسپار گردیده است.

قریه مزبور از ابنیه قدیمه مسجدی دارد که نسبت بنای آنرا بقرون اولیه اسلام میدهند. از شعرای شیرین زبان ملک طیفور و ابوتراب فرقی و از بزرگان و عرفاء طایفه اسمعیلیه شاد طاهر (آتشگده) از اهالی اینقریه بوده اند.

طاهر بن رضی الدین از اولاد بعضی از خلفای علویه اسمعیلیه است، جدوی در زمان دعوت حسن صباح از مصر بعراق عجم آمده و بخاندیه اشتهار یافته است. سید مزبور در اوایل زندگانی متوجه کاشان گردیده و اغلب معلومات خود را از محمد حقیر که از اعظم شاگردان صدر الدین شیرازی است فرا گرفته چون متهم بمذهب اسمعیلیه بوده مجبور بهجرت و ترک وطن گردیده. از ایران رو بهندوستان نهاده و باز حمات بسیار نظریه نظام دکن را جلب

و بنشر عقاید خویش پرداخته و عمر خود را در آن دیار بپایان رسانیده و در ۹۵۶ هـ - ق. بدرود زندگانی گفته است.

این دو بلوک در شمال سرزند و جنوب حومه شهر عراق قرار گرفته اند. کوههای سفید خوانی و راسوند در وسط و جنوب و شاه زند در سمت مغرب و جهت شمال قره کهریز شرقی آنرا بکرشته بسته ها از حومه شهر عراق جدا میکند.

از فشار مستقیم ورشته های فرعی این جبال چشمه های فراوان، سراهای مهم ظاهر شده که پس از مشروب کردن اراضی مجاور بیکدیگر پیوسته رود خانه شراه را تشکیل میدهند. معروف ترین سراهای این ناحیه سراب بلاغ است در دامنه کوه راسوند که در اغاب تواریخ معتبره از قبیل معجم البلدان و تاریخ ابن خلکان و نزهة القلوب بنام چشمه کبخسرو خوانده میشود. این ناحیه را نیز مانند هموار فراهان بقایای ابنیه قدیمه و تپه های خاکی و قراء تاریخی بسیار است. از جمله دهات معتبر آن هفتکه که از قراء قدیمه و چنانچه ازوفیات الاعیان و تاریخ ابن خلکان استفاده میکنیم محرف آن فائق و مولد ابامسلم خراسانی میباشد. قریه ماوانه (بازانه کنونی) واقع در رستاق فائق عیسی بن معقل و ادریس بن معقل (جد ابا دلف عجل) در آن مسکن داشته اند.

قریه آستانه که کرسی این بلوک و مرکز نایب الحکومه است سابقاً شهر معظم و معروف کرج یا کره در جای این قریه یا نزدیک آن واقع بوده بطوریکه تواریخ سابق الذکر گواهی میدهند در ابتدا این محل قریه کوچکی بوده که ابادلف عجل بآبادی آن همت گماشته و آنرا بصورت شهری بزرگ در آورده سپس قلعه در آن بنا نهاده و شهر مذکور را مرکز حکمرانی

خوبش قرار داده است. این بلده مهم در قرون اولیه اسلام اهمیتی بسزا داشته و بشرحیکه یا قوت حموی در کتاب خوبش (معجم البدان) بیان میکنند دارای عمارات عالی و ابنیه با شکوه و قصوری شبیه بقصور پادشاهان بوده. ابنیه آن نیز پراکنده و طول شهر بیک فرسنگ میرسیده. مریدا و بیج سر سلسله آل زیار علی بن بویه را بفرمانروائی آن برگزیده و فرزند بزرگ بویه قدرت و استقلال خوبش را در آنجا تحصیل کرده است. در باب ویرانی آن بین اهالی اقوال مختلفیست. شایع است از آنجمله گویند مردم این دیار در فتنه مغول با لشکریان جنگیز مردانه ستیز نموده و در مقابل آن سبل بنیان کن ایستادگی نتوانسته ناچار تسلیم شده سر بریز تیغ بیداد نهادند. مسکن آنان نیز خراب و لحد کوب سم ستوران مغول گردید مجدداً در جای ویرانه های آن بنا های تازه ساخته شده و بصورت شهر مهمی درآمد. دفعه دوم نیز در اثر فتنه افغانان زنك زوال گرفته و بالاخره دفعه سوم باز شهر کرج احیا شده و بر اثر برف شدیدی ویران گردیده است. معروف است که این حدود را معادن بسیار و معدن طلای آن در سطح نمایان و با خاک و سنگ ریزه ها بطوری مخلوط است که می توان بسهولة سنگ و خاک را شسته طلای خالص آنرا بدست آورد (از قدیم الا بام در این ناحیه طلا شویی معمول بوده است) غیر از طلای معدنی زر های ساخته هم باشکال مختلف از اطراف این ویرانه ها بدست آمده و از زیر این خاک ها بوسیله حفاریات عتیقه جات و آثار قدیمه بسیاری نیز ظاهر گردیده است. قریه سرسختی که تپه خاکی بزرگی را در میان گرفته معروف است که بهلوان ایران باستانی کله سختی در نقطه از آن مدفون است و بدین سبب آنرا سرسختی نامیده اند در قریه مزبور قبر های بزرگی از ازمینه باستانی ایران

مشاهده میشود که بر لوحه آنها خطی شبیه بهیخی منقور است و استخر بزرگی دارد که آنرا استخر گبری گویند دو قریه قدمگاه و خسیبجان که هر یک دارای تپه خاکی مخصوصی و معروف است که در چند سال قبل مورد کاوش و تفتیش واقع گردیده و در هر کدام راهی نظیر راه ها و کندمانهای زیر زمینی تپه های فراهان ظاهر گردیده است مجموع قراء و قصبات آن ۱۴۶ و حرفه مهم اهالی تربیت مواشی و ذرع غلات و ناک است و در بعضی از نقاط آن نیز بمقدار کم پنبه و تریاک کاشته میشود صنعت قالی بافی نیز در این ناحیه رواج دارد قالیهایی خوب باب آمریکا و اروپا در آن بافته میشود.

این بلوک در جنوب غربی عراق واقع شده و نقشه آن شبیه بلوک شراه بتصویر گیلانی سر پیچیده است که ناحیه قلعه آن بطرف کزاز و قسمت سمت رأس آن در جنوب و جنوب غربی بلوک بزچلو قرار گرفته است.

دارای اراضی حاصلخیز، آبهای فراوان و گوارا، شکارگاههای خوب و هوای کوهستانی است. رودخانه معروف شراه از این سرزمین عبور نموده و اراضی مزروعی و تا کستان های بسیار آنرا آب میدهد. کرسی این بلوک قصبه خنداب است که یکی از قصبات معتبر این ناحیه و در حدود (۴۰۰۰ نفر) جمعیت دارد سایر قراء و قصبات عمده آن عبارتند از: قریه میلادگرد از قراء قدیمی که در سابق از زمان معموره وسیع و شهر معتبری بوده و در این نواحی و اطراف اهمیتی بسزا داشته است. موقعیت و استعداد این شهر بزرگ مدتها ولایت ساوه را که در ازمینه گذشته تا این حدود وسعت داشته بدو ناحیه تقسیم مینموده قسمتی را که شامل شهر میلادگرد و قراء و قصبات تابعه آن

بوده است بساوه اصفهان و شهر ساوه و توابع آنرا بساوه همدان معرفی مینموده
حسن بن محمد قمی در کتاب خویش معروف بتاریخ قم این گفته را تصدیق
کرده و صریحاً گوید ((مراد برستاق ساوه شهر ساوه نیست که از کوره
همدان است بلکه غیر آن و شهری است که امروز معروف بمیلاد کرد است
حد این دو ناحیه یکدیگر متصل میشود و تفاوت بین آنها بهمدان و اصفهان
است که چنین گویند ساوه همدان - ساوه اصفهان)) تپه خاکی، خرابه های
شهر قدیم، ماهور هائی که بر اثر خرابی این تپه عالی آن بوجود آمده اند،
بقایای برج و باروی محکم شهر، آثار و علائم خندقی که بر کوه شهر حفر
کرده بودند اکنون همه در این اراضی مشهود و بر عظمت و اهمیت ساق
آن کوهی میدهند تاریخ نگار مرقوم نسبت بنای آنرا بمیلاد کرکین میدهد که
بامر شاه کبکسرو آنرا بنا نهاده و بهمین جهت آنرا معروف بمیلاد گرد میداند
در اینخصوص حکایتی هم بیان میکند که در آن کتاب درج گردیده است
(تاریخ قم صفحه ۸۴) آثار تاریخی و عتیقجات فراوانی که بر اثر حفاریات
از این ویرانه بدست آمده قدمت و اهمیت ممتد این شهر را نیز بخوبی ثابت
میکند در خصوص خرابی آن بن اهالی افسانهائی شایع است از جمله گویند که
هنگام هجوم طوایف مغول این شهر خراب و مجدداً بر جای ویرانه های آن معموره وسیع
و مهمی بنیاد گردیده و تافته افغان رو بهمران و آبادی میرفته است در اینموقع نیز
بواسطه حملات طوایف اجنبی این تپه آن خراب و معموره اش صورت ویرانی بخود گرفته
و پس از چندی قصبه میلاد کرد کنونی در کنار خرابیهای شهر قدیم بنیاد گردیده است
سرگذشت قلعه انکوان و تاخت و تاز امیر کورکانی در این نواحی و هجوم
های پی در پی این طوایف وحشی که در زمان شاهرخ و سلطان سعید و

دیگران تا ۸۷۴ ه. ق. بر این سرزمین کرده و بعداً بروز فتنه افغان و حملات آنان
برای تصدیق این قبیل افسانه ها راهی باز نموده و سبب خرابی معموره های
معتبری را که امروز ویرانه های آنها در هر گوشه و کنار این سرزمین آئینه
عبثت هر بیننده و از یاد کارهای شوم دوره استیلای طوایف اجنبی اند بیان مینماید.
قریه گور زار نزدیک این قریه در دامنه کوه شاه زنده هفت قبر بزرگ
از ازمه خلی قدیم بجا مانده است که مردم آنرا قبر هفت تن یا
هفت برادران خوانند کوه شاه زنده نیز دارای غاریست که
زردشتیان آنرا محل غیبت شاه کبکسرو دانند. این غار و قبور هفت گانه مورد
توجه زردشتیان اطراف و در خصوص آنها بین اهالی شایع است که وقتی
شاه کبکسرو از پادشاهی کناره گرفت با هفت تن از سران لشکر خویش باین
حدود آمده و شبی را در کوه راسوند بر لب سراب بلاغ بسر آورده در این
شب هرچه بهمراهان خود در بازگشتن اصرار نمود بیوفائی نکردند و بجدائی
از شاه خویش راضی نشدند صبحگاهان که سراز خواب برداشتند اثری از کبکسرو
نیافته در جستجوی او شتافتند اما ریزش برف و سرمای سخت هر لحظه موقفت
آنان را محدود تر مینمود عاقبت زیادتى برف که از حد یکنیزه گذشته
بود همه را هلاک ساخت. قریه دیز آباد در نزد يك آن بل محکمی که
در این نواحی مانند نداشته در ازمه قدیمه بر رود خانه شراه بسته بودند گویند
این بل از بناهای شاه خدا بنده و بر اثر سیل چند سال قبل خراب
گردیده است. مجموع قراء و قصبات این بلوک ۶۸ و حرفه عموم اهالی
زراعت نباتات و غلات و تربیت مواشی مخصوصاً کوسفند است و صنعت قالی بافی
نیز بین اهالی شایع دارد.

بلوك

سربند

این ناحیه که هستانی که از خوش آب و هوا ترین نواحی عراق است در جنوب کزاز و شمال سیلاخور واقع شده. نقشه آن شبیه بذو اربعة اضلاعی است که ضلع باند تر آن بطرف کزاز و ضلع کوتاه تر آن از کناره جاباق میگذرد. کوههای شمالی آن دارای چشمه سارهای فراوان و در دامنه کوههای جنوبی آن غالب نباتات طبی که مورد مراجعه اطبای قدیم بوده میروید. مجموع دهات این بلوك ۱۴۲ قریه و حرقه عموم اهلی زرع نباتات و تربیت مواشی است. از قراء معتبره آن چارچریک که چشمه معروف (سکز تومان) نزدیکی آن در دامنه فیروز کوه واقع شده معروف است که آشامیدن آب آن مبتلایان بسنك مثانه را نافع است. گیاه توتیا که اهالی آن را حقه امراض چشم استعمال مینمایند در این کوه فراوان میروید. قریه افراونده که محصول تریاك آن در خوبی و فراوانی مشهور است و قریه مالمیر که قالبهای در خور آنتیک زبادی در آن بافته میشود و قریه هندو در که دارای تاکستانهای بسیار و از دور نمایش چمن زار سبز و خرمی را میدهد. این ناحیه را نیز مانند نواحی فراهان، قرکهریز، کزاز، مشک آباد، تپه خاکی های بسیاری است که از ازمئه قدیمه باقی مانده اند لیکن از آنها چیزی بدست نیامده که قابل ذکر باشد. در قریه سعادت آباد که امروز معروف بحاجی بیک است مجرای زیر زمینی (۱) شبیه براده ها و کندمانهای تحت الارضی فراهان پیدا شده و تماشاچیان این راه را تا حدی که اطلاعات کاملی بدست آید تعقیب نموده اند.

(۱) اینگونه کندمانهای تحت الارضی را اگر مانند رودخانه الصفا (جلد نهم) ماسهر زیر زمینی نتواند اهمیت آنست که این راه و راه تپه آزادمراد آباد تا آنجا که تعقیب شده راه طولانی ساده بوده است.

بلوكات

آشتیان و

تفرش

این دو ناحیه کوهستانی در شمال و شمال غربی فراهان واقع شده و بطوریکه اوضاع طبیعی آنها ایجاب کرده است از عوارض کویر میغان مصون و محفوظ و از مزایای نواحی کوهستانی بهره مند و مردمان آن باطافت طبع و بلندی قریحه و ذوق فطری معروف و در صنایع ظریفه استعداد خاصی از خود بروز میدهند. از طفولیت اغلب میل وافر بنوشتن خط فارسی دارند و از این جهت اشخاص بد خط و بیسواد بندرت بین آنها پیدا میشود عموماً مردمانی مقتصد و درکارها با فشار و با کمال امیدواری و عزم قوی برای تأمین آتیه کار میکنند. پیوسته ارتباط قلم و مدبران امور از این نواحی برخاسته و بخدمات بزرگ دولتی مفتخر بوده اند.

سلسله کوه میراب و شعب آن این دو ناحیه را از یکدیگر مجزی نموده تفرش را در جهت شمال و ناحیه آشتیان و گرگان را با يك فاصله جزئی که فقط يك گرده صعب العبوری است در جنوب خود موقعیت داده است. و با آنکه دامنه های جنوبی این کوه طبیعتاً تند و شیب آنها بیشتر از دامنه های شمالی است قاعدتاً رطوبتهای طبیعی بواسطه ارتفاع کوه بیشتر در تفرش است. باز در قسمت جنوبی هم صفا و طراوت طبیعت نمودار و بطور کلی این دو بلوك را در مزایای طبیعی متشابه داشته است. بلوك آشتیان را شش قریه و قصبه است و از قصبات معروف آن قصبه گرگان است که در حدود (۲۰۰۰ نفر) جمعیت دارد این قصبه از حیث وسعت و جمعیت از آشتیان کوچکتر است. و از آثار تاریخی که در آن باقیمانده است فقط يك ساختمان کوچک سنگی است که در قله کوه مجاور آن قرار گرفته. اهالی آنرا در ازمئه قدیمه آتشکده و محل خود

را گبر مکان (گرکان) میداند .
 قصبه آشتیان که کرسی این بلوک میباشد تقریباً دارای (۶۰۰۰ نفر) جمعیت است . این قصبه با طرز زیبایی در سرایشی کوه بطوری بنیاد گردیده است که تصویر آن بر سطح قائم نمایش عمارات و اینه چندین مرتبه را میدهد . آب آن نسبت با احتیاجاتی که دارد کافی نبوده و بنا بر این در ازمنه قدیمه در یکی از تنگه های شمال شرقی آن سدی بنام سد عابنقی بسته شده و بدینوسیله از آب های زمستانی و بهاره استفاده مینمایند . صاوان آن بخوبی و فراوانی معروف است . این قصبه مرکز تجارت پوست بره این بلوک و بلوک فراهان و شراه و سالیانه متجاوز از ۱۰۰۰۰۰ پوست بره از آن صادر میشود . آثار تاریخی معروفی که مثبت قدمت آن باشد ندارد مگر یکی دو برج که در قله کوه و بر فراز تپه های آن نمودار است که جایگاه دیده بانی و رسانیدن اطلاع به محل در دوره های نا امنی و اغتشاش جلگه فراهان بوده است و کاروانسرائی نیز دارد که نسبت بنای آن را بشاه عباس صفوی میدهند . در کوههای مجاور آن سنگهای آهکی و سنگهای سماقی برنکهای مختلف موجود و از همه معروفتر سنگی است معروف بسنگ برنج برنگ قهوه سبز . زرد که در آن خالهای سفیدی بشکل برنج برا کنده شد . و تخته های آنرا برای تزئین عمارات و اینه بکار میبردند (مرحوم مستوفی المعالک از ابن سنک حتمی در طهران واقع در محله سنکلیج و حمامی در خود آشتیان بنا کرده است) در جلگه جنوبی آشتیان خاکی است که برای قلب ربزی در کوره ها جهت فلزات مورد استعمال است .
 قریه جهرود از قراء معروفه و در قدیم الایام اهمیت و اعتبار بیشتری داشته و مدنها کرسی این نواحی و قسمت آشتیان و بعضی از نواحی اطراف آن

بنام ناحیه جهرود معروف بوده این قریه از حیث اوضاع طبیعی کاملاً جزء بلوک آشتیان و فاصله اش تا قصبه آن در حدود دو فرسنگ (۱۲ کیلو متر) است و در تقسیمات سیاسی و بلوک بندی چندی است که جزء خلجستان از نواحی تابعه قم محسوب گردیده . بزرگترین حکیم دانشمند ابو جعفر محمد بن محمد بن الحسن ملقب بخواجه نصیرالدین معروف بطوسی که حکمت یزدانی بر انداختن خلافت بغداد و کندن ریشه فساد عباسیان و نجات ایرانیان را از زیر چنگل ظالمانه آنان ب فکر توانای وی مقدر کرده بود از مردم این قریه بوده و تواریخ معتبره از قبیل روضات الجنات . آتشکده . آثار الشیعه نقل از کتاب هفت اقلیم . ریاض العرفاء هدایت . مجالس المومنین قاضی نورالله . و بالاخره تاریخ مفصل ایران از استیلاء مغول تا اعلان مشروطیت که عین عبارت آن درج میشود ((بزرگترین مرد دانشمند جامعی که بعد از گذشتن دوره درخشان تمدن اسلامی و زمان امثال فارابی و ابوریحان بیرونی و ابوعلی سینا و عمر خیام در ایران ظهور کرده و در عصر مظلم استیلائی آثار مشعل فروزان علم و ادب را در دست داشته ابو جعفر نصیر الدین محمد بن محمد بن حسن ملقب و معروف باستاد البشر و خواجه است که اصلاً از مردم جهرود قم بوده و در ۵۹۷ در آنجا تولد یافته و بعد بکسب کمال با طراف رفته و از آنجمله در طوس مقیم شده و بهمین جهت بطوسی اشتهار یافته است)) صدق این گفتار را صریحاً گواهی میدهند . بلوک نفرش را ۱۳ قصبه و قریه است کرسی آن قصبه قم است که متجاوز از ۳۰۰۰ نفر جمعیت دارد . سایر قراء و قصبات عمده آن عبارتند از قصبه طرخوران که دارای ۲۰۰۰ نفر جمعیت است و قریه نا که از قراء تاریخی و مولد حکیم دانشمند ابو محمد الباس معروف بنظامی است که کتاب

خمسه او مستغنی از هر گونه توصیف و تعریف است. خود استاد معظم نیز در این خصوص فرماید:

تفرش دهی هست تا نام او . . . نظامی از آنجا شده نام جو

صاحب کتاب روضات الجنات در صفحه ۱۸ و صفحه ۳۰۹ همین کتاب ضمن ترجمه طبرس احمد بن علی بن ایطاب طبرسی صاحب کتاب معروف باحتجاج و علی بن حمزه طوسی را از مردم این بلوک داند و مخصوصاً تصریح کنند که طبرس بفتح اول و سکون ثانی و معرب تفرش است و از این ناحیه علما و دانشمندان بسیار برخاسته است.

در کوههای این ناحیه کل سرشور و گچ یافت میشود که بخارج حمل میگردد. صادرات این بلوک بادم و سر درختهای دیگر است که تنها محصول عمده و راه عایدی اهالی آن است. از اینیه قدیمه در کوههای شمالی تفرش قلعه خرابه نمودار است که اهالی نسبت آنرا بطوس نوذر شاهزاده ایرانی میدهند و بر اثر کاوش و حفریاتی که در آن بعمل آمده عتیقات و آثار تاریخی و مجموعه های آهن کوب شده انسانی فراوان ظاهر گردیده است.

بلوکات

وفس و

بزچلو

این دو ناحیه کوهستانی که در مغرب فراهان و شمال شراره و جنوب غربی رود بار واقع شده یکی از بهترین بیلاقهای عراق و مانند کلیه نواحی کوهستانی مردمانی سالم و نیرومند تربیت مینماید. پیشه عموم اهالی تربیت مواشی مخصوصاً گوسفند و زرع غلات و نباتات است. در بعضی از نقاط آن باغستانهای خوبی نیز دیده میشود که در آنها علاوه بر محصول تانک میوهجات دیگری هم بعمل می آورند. صنعت قالی بافی نیز در این ناحیه معمول است ولی قالی های این

بلوکات مانند قالی های خوب و ممتاز فراهان و مشک آباد نبوده و از این حیث بیشتر با کزاز، سرزند، بعضی از نقاط شراره همسری مینمایند. صادرات آن پوست بره و میوهجات و پنبه و تریاک است. بلوک بزچلو را ۳۴ قریه و کرسی آن قصبه کمپجان است که تقریباً ۲۵۰۰ نفر جمعیت دارد در اراضی آن تپه خرابه است که آثار خندقی نیز بر گرد آن موجود و در چند سال قبل بر اثر کاوشی که بعمل آمده ستونهای سنگی و آثار اینیه محکم و مفصلی در آن یافت گردیده است. قصبه خمرو بیک که تقریباً دارای ۱۵۰۰ نفر جمعیت است. قریه سمغار (۱۲۰۰ نفر) قریه مزبور تپه خاکی بزرگی دارد که در مواقع حفریات کندمانهائی زیر زمینی در آن مانند معقل های تحت الاراضی تپه های فراهان ظاهر شده و عتیقات و آثار تاریخی گرانبهاش دستخوش تاراج و یغمای یکعمده از مردمان لابلای آن حدود گردیده است.

قریه آمره (۱۰۰۰ نفر) و قریه سوران (۳۰۰ نفر) گویند این قریه در قدیم الایام معموره معتبری بوده موسوم ببابلان. تپه خاکی و آثار اینیه قدیمه بسیاری نیز در اراضی آن مشهود است. بین اهالی افسانه در خصوص نام بزچلو شایع است گویند این ناحیه در ازمنه سابق بکهنستان در گزین معروف بوده و در اوایل زمان صفویه و سلطنت شاه اسمعیل اول جد رؤسای کنونی این بلوک که از ایل بزچلو و ایل مزبور از ایلات نواحی آذربایجان است باین ناحیه هجرت کرده و بر اثر تسلط و اقتدار خویش این قسمت را بنام ایل خود (بزچلو) معروف نموده است. مشق دقوله دادن بطرز قدیم و ورز شهای مختلفه بطور دستجات و کلوب ناچندی قبل هم در میان آنها معمول و متداول بوده. بمناسبت قریه چلب که در این نواحی واقع شده تصور آن مبرود که

وقتی هم از طوایف چاپ در این ناحیه آمد و شد داشته اند . در قراء مزبور
فوق اغلب صنایع معموله از قبیل آهنگری و کوزه گری و کرباس بافی و
جاجیم بافی متداول است .
بلوک و فس دارای ۶ قریه و مرکز آن قصبه معتبره و فس است که
مرکز نایب الحکومه و در حدود ۵۰۰۰ نفر جمعیت دارد . صنعت گبوه بافی در
این قصبه و قراء اطراف آن شایع است . سایر قراء عمده آن عبارتند از قریه
چهرقان | ۵۰۰ نفر | در قله کوه مجاور این قریه آثار و بقایای قلعه
خرابه است که اهالی آنرا قلعه گبری گویند در شمال قریه مزبور قلعه خرابه است
که اراضی آنرا انجمن گویند و بین اهالی شایع است که وقتی در این
ناحیه شهرک معتبری بوده چند سال قبل که در این قاطع کارش و حفاریاتی
بعمل آمده آثار تاریخی و عتیقات فراوانی نیز ظاهر گردیده .
این بلوک در شمال تفرش و جنوب ساوه واقع شده . رودخانه
شراه که سابقاً بدان اشاره شد از این سرزمین میگذرد چون
بستر رودخانه در این ناحیه خیلی گود است که تر آب آن
با طراف نشسته و فقط در قسمت های شمالی با زحمت بسیار مقدار کمی اراضی
آن حدود از رودخانه استفاده میکنند . زمین های وسیعی که در طرفین این
رودخانه واقع شده بایر و غیر مزروع مانده و اهالی در تمام مدت سال با چشم
حسرت باین منبع حیاتی نگران و از اینکه وسیله استفاده از آن را ندارند قریب
تأثر و حسرت میباشند . گویند در کوه های آت معدن سنگ مرمر یافت
میشود ولی جلا و روشنائی مرمرهای معمولی را ندارد . گیل سرشور و
نمک این سرزمین را امتیاز خاصی بوده و یکی از صادرات مهم بلوک رودبار

بشمار میرود . حرفه اهالی کشت و زرع غلات و نباتات و تربیت مواشی است .
صنعت کرباس بافی . جاجیم بافی . و تهیه فرش های خوب و پر دوام و به مقدار
کم هم قالی بافی بین اهالی شیوع دارد . قالی های این ناحیه مانند قالی های
وفس بزچلو بین درجه دوم و سوم قالی های عراق است این بلوک را ۵۰
قریه و کرسی آن قریه معتبره فرك است که مرکز نایب الحکومه و سایر
دوایر دولتی مربوطه باین حومه است .
زبان عموم اهالی مانند شراه و بزچلو ترکی ایلاتی ولی در عین حال از
قطعه علاقه و احتیاجی که دارند در فرا گرفتن زبان فارسی باندازه لزوم
خود داری نکرده و با وسائل موجود کنونی از قبیل دبستان های روزانه و
شبهانه که در این نواحی موجود گردیده است و با علاقه مخصوصی که مردمان
این بلوک نسبت بزبان شیرین فارسی از خود بروز میدهند امید آن میرود که
در آتی نزدیکی این لغات اجنبیه و اصطلاحات ولهجه های محلی که از یادکارهای
شوم دوره استیلائی مهاجمین خارجی است از این سرزمین رخت بر بسته و
وحدت زبان نیز مانند سایر شئون ملی ما تأمین گردد .

اوضاع اقتصادی

اوضاع اقتصادی عراق از زمانهای قبل متغیر بوده و امروز نیز آن را وضع ثابتی نیست. شکی نیست که عراق هم مانند غالب قطعات کوهستانی ایران بحکم طبیعت قسمت عمده اهلی خود را از راه فلاح و تربیت نباتات و سیله معیشت فراهم ساخته و از صنعت بهره چندانی نداده است. در تجارت نیز با اینکه این ولایت در گذرگاه راه های خوب تجارتی واقع است تا کنون غیر از فروش فرش نفیس سرشاری نبرده و اگر متاع دیگری برای فروش داشته همان محصولات فلاحی است.

زراعت و تربیت مویشی از آنجائی که سر زمین عراق را رود خانه و انهار کم است و خاک آن در اکثر نقاط از قنوات مشروب می شود زراعت عراق صورتهای مختلف بخود میکبرد. در سالهاییکه ریزش باران بعد کفایت باشد کشت زارها خرم و شاداب گشته محصول فراوان میدهد و مردم این سامان که بسیار جدی و مقصد میباشد از زمین استفاده کامل مینمایند ولی هرگاه از وجود باران کافی بهره مند نشود رعیت فقیر به تنگدستی و پریشانی دچار میشوند. در اراضی عراق غلات مخصوصاً کدوم بطور فراوان و خوب بعمل می آید چنانکه کدوم فراهان را می توان از بهترین کندهای ایران محسوب داشت. در رتبه دوم مهمترین محصول نباتی این خاک انکور است که در بیشتر زمینهای آن تا کستانهای وسیع کسترده شده. انواع حبوبات از قبیل نخود، لوبیا، عدس، ماش، باقلا و غیره علاوه بر مقدار احتیاج اهالی قابل فروش بخارج

نیز میباشد. پس از غلات و انکور، کتیرا و مغز بادام یکی از منابع عایدی و نفیس سکنه این نواحی است. کشت پنبه که سابقاً در این ولایت رونق چندانی نداشت امروز در اثر توجه اداره فلاح و کشاورزی و به بهبودی نهاده از هر حیث رعایا بکاشتن پنبه تشویق میشوند و این موضوع عراق را امید می دهد که در آتیبه نزدیکی یکی از ولایات مهم پنبه خیز ایران گردد.

دیگر از محصولات قابل توجه عراق تربیت است که در بلوک سر بند و شراه بمقدار زیاد و در بلوک کز از بمقدار کم بعمل می آید.

چنانچه سابقاً هم اشاره شد عیب بزرگ زمینهای عراق کمی آب یا عدم استفاده از بعضی آبهای جاریه در آن است. خوشبختانه با مؤسسه تأسیس شرکت آبیاری اطمینان کامل حاصل است که عمر این تقیه هم مانند سایر نوافض این سر زمین پایان رسیده و در آتیبه نزدیکی امر فلاح این نواحی صورت دیگری بخود خواهد گرفت. یکی دیگر از راههای تحصیل ثروت برای ساکنین عراق تربیت انواع حیوانات اهلی از قبیل گاو و کوسفند و شتر و غیره میباشد که پوست و پشم و محصولات لبنی آنها چون روغن و کشک و کره از صادرات ثمر بخش عراق است. پوست بره فراهان و بعضی از قشلاقیهای این نواحی را امتیاز خاصی بوده و اغلب بقیمتهای گزاف بفروش میرسد.

از جمله حیوانات وحشی این حدود روباه، گرگ، آهو، بازن کوهی، شغال، خرگوش، از سابر و حوش بیشتر و پلنگ گراز، گربه کوهی، گاهی دیده میشود. پوست روباه بمقدار کثیر و از گرگ و پلنگ بعد اندک در این نقاط بدست آمده بفروش میرسد.

سکنه عراق را غیر از صنعت قالی در هیچ قسم دیگر از صنایع مهمه مهارتی نیست. در دهات بزرگ و کوچک جز بافتن قالی و حاجیم و کرباس و دستکش و جورابهای پشمی و گبوه و جورابهای تخت مردم چیزی نیاموخته اند. در شهر سلطان آباد نیز جز از نسج قالی کسی را هنر دیگری نیست یعنی در صنایع معموله از قبیل نجاری، بنائی، رویگری، حدادی نیز اختصاص و مهارتی در کار نیست. اما از آنجائی که محصول پشم گوسفندان عراق بسیار و علاوه بازار فروش پشمهای گوسفندان فراهان، آشتیان، بروجرد و خامه های کرمانشاه، شهر سلطان آباد است، صنعت قالی در درجه کمال و فرشهای گرانبهای آن زیبایی و ظرافت و رنگ دلپسند و دلربا مشهور ایران و جالب نظر اهالی مغرب زمین مخصوصاً سکنه امریکا میباشد. مردم این مرز خودشان لوازم فرش از قبیل خامه و نقشه و تار و بود آنرا فراهم میسازند و با اینکه با سرمایه اندک متاعشان حاصل میشود سود سرشار از فروش آن میبرده اند. اما متأسفانه امروز این متاع را در بازار خارجه خریدار کم است.

در زمین های عراق بعضی معادن مانند طلا و نقره و سرب و نمک و زرنیخ یافته میشود که هنوز استخراج نشده و جز از منبع نمک از منابع دیگر استفاده نمیکند.

در زمانی که اروپائیان برای تجارت و خرید مواد اولیه بر زمین تجارت ایران قدم نهادند ولایت عراق توجه ایشان را بخوبی جاب نمود از این رو شهر سلطان آباد را یکی از مراکز تجارت خود قرار دادند پس از مدتی امریکائیان نیز به آنها تاسی جسته تشکیل شرکتهای

عده داده و پیوسته بمواد اولیه و خام و بیش از همه چیز بخربد قالی پرداخته در نتیجه شهر سلطان آباد یکی از مراکز معتبر تجارت قالی در ایران گشت و سود فراوان همگی سکنه آن را بتهیه و بافتن فرش تشویق و تهییج کرده تا آنجا که دست از هر پیشه و کسب برداشتند حتی بقالان کوی نیز شغل دبرینه خود را ترك نموده ببافتن قالی و قالیچه و استفاده از آن روی آوردند. مدت ده سال از ۱۳۰۰ تا ۱۳۱۰ شمسی که فروش قالی در ممالک مغرب باعلی درجه رونق و رواج بود عراقیان را از این راه سود بسیار عاید شده بسا اشخاص مستعند، غنی و ارجمند شدند در سال ۱۳۱۱ که بحران اقتصادی توجه مردم مغرب را از خریدن قالی منصرف نمود و اغلب تجار خارجی از این شهر بساط خود را بر چیده بممالک خود بازگشتند. معروفترین این شرکتهای و قبل از همه شرکت زیگلر بود که سمت و بس قسولی دولت انگلیس را نیز دارا بود. این شرکت بزرگترین شرکت های قالی است که در عراق تشکیل شده و پس از آن شرکت امریکائی تاو شان چیان بود که بالاخره عمارت زیبایی خود را که از بهترین عمارات عراق میباشد بدولت فروخت. در این موقع عراقیان که دست از همه کار کشیده و فقط همه دل بکار قالی نهاده بودند دچار بشیمانی شده در امید و انتظار باقی ماندند. باری چنانکه مختصری هم اشاره شد بدلیل چندی از جمله کسادى بازار دنیا قالی عراق از رونق خویش افتاده امریکائیان از خرید آن خود داری نمودند در خلال این احوال خوشبختانه اولیاء دولت کنونی ما که تمام امور کشور را حزئی و کلی منظور نظر داشته و در اصلاح آن میکوشند باین قسمت نیز عطف توجه نموده و شرکتهای در مرکز بنام شرکت سهامی فرش ایران تأسیس و مخصوصاً در شهر عراق که یکی از مراکز

مهم قالی ابراست شعبه تشکیل دادند این اقدام موقع دو نتیجه اساسی در عراق تولید نمود اولاً اشخاص غیر متخصص از دخلت در امر قالی منصرف و ملتفت شدند که راه استفاده نامشروع آنها مسدود گردیده و دیگر اینکه بر اثر تشکیل این شرکت اهلی عراق پی بردند که باید آنها نیز در این قرن از خواب غفلت بیدار و مانند سایر بلاد کشور شاهنشاهی چرخ اقتصادی ولایت خود را که بیکانه عامل مهم حیاتی است با تشکیل شرکتها بکار بیندازند بنا بر این اقدام بتأسیس چند شرکت از قبیل شرکت قالی عراق - شرکت نقاشی - شرکت رنگرزی نموده و ما شرح اسامی هبت مؤسسه و تعیین سرمایه ها و سایر مشخصات آن را موكول بسال آینده کرده و آرزو مندیم شرکت های دیگری نیز تا آن موقع تشکیل گردیده و برای سالنامه سال آتی به اطلاعتی که موجب خوشنودی خوانندگان باشد در دسترس آنها بگذاریم .

از محصول نباتی که عراق بخارج میفرستد یکی غلات است که صادرات در سالهای بارانی مقدارش افزون میشود و دیگر کتاش و حبوبات و بادام و پنبه و نریك و كتیرا که دارای نوع زرد و سفید بوده و مخصوصاً كتیرای سفید عراق از خوبی در درجه اول است . محصولات حیوانی عراق نیز مهم است انواع پوست - روده - بشم - لبنیات - پوست روباه و گورك یکی از منابع مهم ثروت عراق می باشد .

بواسطه ضعف صنعت بسیار مردم این صفحه را احتیاج واردات میبرند . بر می بمصنوعات خارج است چنانکه مقدار معینی به از بول آنها برای خرید اشیاء ساخته . اقسام پارچه . کبریت توتون تنباکو . کاغذ . قند . چای . اشیاء نفیس و تجملی و غیره بخارج رفته بر بریشانی

رعایای آن می افزاید امید است بواسطه ازدیاد شرکت های مختلفه و اصلاحات تجارتی که امروز در تمام ایران شروع گشته است همچنین رسیدن راه آهن باینولایت و اصلاح نواقص زراعت ، عراق در اقتصاد آینده مقام درخشانی داشته باشد اینك مقاله آقای فخمی رئیس شرکت سهامی فرش عراق راجع بتجارت قالی شهر سلطان آباد برای مزید اطلاع درج میشود .

تجارت قالی

در سلطان آباد

هنر قالی بافی که از روزگار پیشین یکی از هنرهای زیبای این کشور بوده و تجارت آنهم امروز یکی از بزرگترین اقلام صادراتی ما بشمار میرود آگاه شدن از طرز تهیه و تجارت آن و بینا شدن در راه اصلاح و ترویج این کالا وظیفه عموم علاقه مندان باین آب و خاک است.

کشور ایران همیشه پرور شکاه هنر مندان و صنعتگران بوده است. نقاشان ایران همواره با استادان بزرگ جهان برابری نموده و صنعت معماری و نقاشی و قالیبافی و خاتم کاری نیاکان ما امروز هم چشم جهانیانرا خیره مینماید. در روزگار که ایران بهیچوجه در دنیا معرفی نشده بود دانش آموزان دور از این کشور میهن ما را فقط از جنبه صنایع مستظرفه آن میشناختند.

امروز بسیاری گمان میکنند که قالیهای قدیمی ایران از جنبه صنعتی بر فرشهای کنونی برتری دارد و شاید گفته شود امروزه استادانی که در فرش بافی هنرمند باشند نایاب هستند و کسی پیدا نمیشود که مانند پیشینیان قالیهای زیبا ببافند ولی نکارنده بر خلاف این حقیقه دارم و معتقد هستم امروز هم در این کشور هنر مندان زبردست فراوانند و نمونه هنرمندیهای آنها در نمایشگاههای کالای ایران و دیگر کشورها بفرآوانی دیده میشود. نکته ای را که نباید فراموش نمود این است که هر صنعت و قتی جنبه تجارتی پیدا نمود و برای عرضه نمودن بازارهای دنیا آماده شد و سوداگران برای فرآوانی صادرات آن

کالا کوشش نمودند آن جنس جنبه صنعتی خود را از دست داده و جنبه تجارتی بخود میگیرد و باید خواهی نخواهی پیرو آرزو و خواهش خریدارها باشد. قالیهائی که در زمان پیشین در ایران تهیه میشد همیشه بدست استادان درجه اول و در منازل متمولین بافته میگشت و برای بافتن آن شاید چندین سال وقت صرف مینمودند و بهترین مصالح و نیکو ترین رنگها را در آن بکار میبردند البته فرشهای که تهیه میشد خیلی دلیسند و زیبا و در خور قصور شهریاران بود ولی آنگونه قالیهائی که هم از حیث قیمت و هم از حیث عدد جنبه تجارتی نداشت، چون اجناس تجارتی که برای کشور سودمند هستند آنها نیست که اولایک عده زیاد از اهالی کشور کار بدهد و در درجه دوم بر حسب میل و تقاضای خریدار باشد و در قسمت سوم طوری آماده شود که بتواند از حیث قیمت با اجناس نظیر خود که در کشور های بیگانه تهیه میشود همسری نموده و پیشی بگیرد.

امروز صنعت قالی بافی یکی از کارهای پستی است که عده زیادی شاید قریب به ملیون نفر از اهالی این کشور را بکار مشغول نموده و با جزئی مراقبتی در تجارت این جنس زندگانی کارگرها که تهیه کنندگان اولیه این جنس هستند بر حسب دستور و اراده مقدس شاهنشاه عظیم الشان این کشور تأمین خواهد شد و برای نیل بهمین منظور دولت شاهنشاهی دستور بتشکیل شرکت سهامی فرش ایران داده اند.

در چند سال اخیر که دنیا دچار بحران مهم اقتصادی گردید بتجارت قالیهائی که برای بیگانگان جزء اجناس تجملی است وقفه بزرگی وارد آمد زیرا خارجیها بطوری از مخارج جلوگیری نموده و باندازه از واردات

خودداری داشتند که نمیخواستند در راه خرید قالی بول مصرف نمایند از این روی اهالی سایر شهرهای این کشور که تهیه کنندگان قالی بودند با اینکه سرمایه خود را بتجارت دیگر بکار بردند و با اینکه هوش سرشار خود را برای نیکو نمودن قالی های خود بکار انداختند که با خوبی و زیبایی جنس جلب نظر مشتری را نمایند در نتیجه بعضی از شهرها مانند شهر همدان و قزوین که سابقه قالی بافی نداشتند در راه صنعت قالی بافی جلو افتادند و تجارت خارجی را که بحران اقتصادی وادار کرده بود بولهای خود را در بازارهای بزرگ نگاهدارند ترغیب نمودند که اجناس آنها را خریداری نمایند.

شهر سلطان آباد که یکی از بزرگترین مراکز تجارت قالی این کشور است و شاید از حیث کمیت ارقام صادراتی از تبریز هم جلو تر باشد هیچ در مقام اصلاح این تجارت مهم بر نیامده اند و روز بروز تجارت و تهیه قالی روی بکساد گذاشته و تجارت دچار زیانهای بزرگ گردیدند و متأسفانه مانند شهرهای دیگر ب فکر تجارت دیگر یا آوردن کارخانجات هم نیفتادند. با اینکه سلطان آباد همانطور که گفته شد یکی از مراکز مهم تجارت قالی است معذالک باید گفت یکی از خراب ترین و بدترین جاهای تجارتی این جنس میباشد نه قالی بافی این شهر ترتیب صحیحی دارد و نه خرید و فروش آن موافق اصول تجارتیست. قالی بافها که تعهد بنمایند فرشی را در مدت معینه ای بادتو ربکه داده شده است برای بکنفر تاجر ببافند مدتها از انجام تعهد خود داری می کنند و بسا میشود بکنفر قالی باف از چندین نفر تاجر قالی می گیرند و هیچ يك را نمی بافند این است که تاجر دچار زیان خواهد شد یا اینکه اگر قالی را بافته و تحویل میدهد بقسمی اثرابد و خراب بافته است که در

هنگام فروختن قیمت اصلی خود را فرش مزبور تأمین نمی نمایند از طرف دیگر هم چون تاجران محاسبه صحیحی از وضعیت قالی بافی ندارند و با وضعی که اصلاً بقانون تجارت موافق نداشته بکار خود ادامه میدهند، اغلب هنگامی که جنسی را بتاجر صادر کنند بفروشد خیال می کنند سودی عاید آنها شده است. فقط در آخر سال که اندکی دقیقانه بمحاسبات رسیدگی مینمایند می بینند مبلغی هم از سرمایه اولیه تلف شده است علت آن چیست؟ بکمان من قبلاً حساب نمیکند قالی را که بالای دستگاه گذاشته اند چه مدتی روی دستگاه مانده و چه مبلغ ربح بان تعاقب میگردد. یا اینکه تفاوت قیمت خامه با آنچه با قالی باف حساب نموده اند چقدر می باشد یا اصلاً نمی بینند که برای قالی بافی تهیه نموده اند و در انبار موجود است چقدر از سرمایه را را کد گذاشته و تفاوت ربح آن چقدر می باشد مختصر این که کمتر از تاجر قیمت اصلی جنس خود را قبل از فروش میدام میکنند. در سال گذشته قریب شصت میلیون ریال قالی از سلطان آباد صادر شده است این مبلغ که نسبتاً مبلغ کزافی بنظر میرسد نه فقط سودی برای اهالی این شهر نیآورده بلکه مبلغی هم زیان در برداشته است زیرا تجارت قالی چون بکانه وسیله داد و ستد تاجر سلطان آباد است و بمعاملات دیگر کمتر میپردازند و متأسفانه هرکسب جزء بامختصر بولی که از کسب خود پس اندازی میکنند باند داشتن کمترین اطلاع از کار قالی بافی مشغول معامله فرش شده و چون در این تجارت دست خیلی زیاد شده است و سرمایه انفرادی برای این کار غیر کافیست همین اشخاص برای رفع احتیاجات آنی خودشان تسلیم اراده و میل صادر میکنند که شده اجناس خود را اغلب بزبان میفروشند. همین عمل قیمت رایج بازار را تنزل داده صادر کنند استفاده برده تاجر معتبر ما متضرر میشوند بدیهیست اگر تجارت

فرش عراق در چند شرکت مهم تمرکز باید از این زبان ها جلوگیری خواهد شد .

در اوائل سال گذشته فرش ساروق در بازار سلطان آباد هر متر مربعی از یکصد و چهل ریال الی یکصد ریال بفروش میرسید . قسمت بیشتر صادرات سال گذشته شاید از قرار متری یکصد ریال الی یکصد و بیست ریال بوده است در صورتیکه مطالعات بخوبی میدادند این فرشها در حدود متری یکصد و چهل ریال برای تجارت تمام میشود و اگر ما حد وسط قیمت فروش سال گذشته را صد و بیست ریال بگیرییم و حد اقل زبانیکه بتجارت عراق در سال گذشته مترتب شده ده در صد حساب نماییم بالغ بر ۶۰۰۰۰۰۰ ریال خواهد شد آیا غیر از بی اطلاعی تجار جزو از علم تجارت و اجبار آنها بفروش متاع خودشان بضرر بواسطه نداشتن سرمایه کافی علت دیگری برای این زبان میشود ؟ البته منطقی نیست که بگوئیم اگر قیمت سال گذشته ده الی دوازده در صد بیشتر بود تجارت صادر کنندگان از خرید خودداری مینمودند .

بدیهی است اگر دولت اقدام برای اصلاح تجارت قلی مینمود شاید وضعیات به مراتب وخیمتر و زبان تجارت بیشتر میشد چنانچه در اوائل همین سال وقفه کلی در بازار سلطان آباد پیش آمد نمود و صادر کنندگان میخواستند قیمت را به میزان مضحکه آوری تنزل دهند ولی شعبه شرکت سهامی فرش ایران در اوائل فروردین در سلطان آباد تأسیس شده شروع بکار نموده مقدار زیادی فرش خریداری نمودند و نگذاشتند تنزل مطلوبه در قیمت قالی مشاهده گردد .

بدیهی است برای اینکه مساعی کارکنان شرکت سهامی فرش ایران در قسمت بهبودی تجارت قالی منتهی نتیجه گردد بایستی عموم اهالی این شهر مخصوصاً

تجار با آنها تشریک مساعی نمایند و مانند سایر شهر های ایران که در این عصر درخشان عملاً در راه پیشرفت اقتصادیات کشور جدیت مینمایند آنها هم اقداماتی در خور توانائی خود نمایند و بعقیده اینجانب برای اصلاح و ترویج فرش سلطان آباد نکات ذیل را بایستی آقایان تجار مطمح نظر قرار بدهند .

- ۱ - در عوض تجارت های انفرادی که بواسطه کمی سرمایه و تعدد اشخاص زبان آن آشکار است ، بتشکیل شرکتهای بزرگ برای تهیه قالی اقدام نمایند و برای نيل باین مقصود باید منافع شخصی و نظریات خصوصی را کنار گذاشته فقط و فقط ترقیات اقتصادی کشور را هدف آمل خود قرار دهند .

- ۲ - باید اشخاصی که شغل اصلی آنها تجارت قالی یا قالی بافی نیست و فقط پول های اضافی خود را صرف تجارت قالی مینمایند و همانطوری که گفته شد بخود و دیگران خسارت وارد میآورند خود داری نمایند و پولهای خود را بکار های دیگری که بهمران و آبادانی شهر و از دیاد منافع خودشان کمک مینماید بکار برند .

- ۳ - پس از تشکیل شرکت اقدام باصلاحات لازمه واتخاذ طریق قالیبافی ، یکی از وظائف مهمه تجارت میباشد . همانطور که قبلاً گفته شد قالیبافی یا باصلاح سلطان آباد صاحبان دستگاه قالیبافی که بواسطه مراجعات تجار متعدد ورقابت اشخاص طریق امانت و درستکاری را از دست داده حتی المقدور مراجعین خودشان را فریب میدهند و درانجام تعهدات خود کوشش مینمایند باید با اتخاذ نقشه های تازه از سهل انگاری آنان جلوگیری نمایند و خوشبختانه دا ئر بودن اداره ثبت و تنظیم اسناد رسمی باندازه باین مقصود کمک مینماید .

الف - موضوع دیگری که حقیقه از اظهار آن نمیتوان خود داری نمود

اینست که مزد قلیبافها یعنی آن زنهای بیچاره که بالای دستگناه نشسته قالی را میبافند خیلی کم است و بالعکس عایدات قلیبافی یعنی نتیجه دستر نیج قلیبافها بکسیه اشخاص بکه بین تجار و قلیبافها واسطه هستند میافند در صورتیکه وجود این گونه اشخاص هیچ لزومی نداشته و در هیچ يك از شهرهای ایران این قبیل اشخاص پیدا نمیشود.

ب - موضوعات دیگری هم راجع قسمتهای قلیبافیت که عجز لنا بواسطه مفصل بودن آنها از اظهارشان در اینجا صرف نظر مینمائیم.

۴ - در طرز نقشه و رنگ آمیزی قلیبای سلطان آباد باید اصلاحاتی منظور شود زیرا تمام قلیبای سلطان آباد نقشه آمریکائی است و این جنس جز برای بازار آمریکا برای جاهای دیگر قابل توجه نیست با اینکه اگر همین فرشها را با نقشه های مختلف و رنگ آمیزی های متفاوت تهیه نمایند البته بیشتر جالب نظر مشتریان خارجی را خواهد نمود.

چون اظهار این قسمتها بیش از این ممکن است تناسبی برای درج در سالنامه معارفی نداشته باشد نگارش خود را پایان رسانیده امیدواریم پیشنهادهای ما مورد توجه همه آقایان تاجار فرش قرار گیرد.

اطلاعات سودمند

اشکفت ها - آب های معدنی - نباتات طبیعی و صنعتی

نواحی مختلفه سرزمین کوهستانی عراق را علاوه بر چشمه سارهای فراوان هوای مساعد، اراضی مستعد، مزایای طبیعی دیگری است، کوههای آن احجار مختلفه، اشکفت های اسرار آمیز، آبهای معدنی، چاههای طبیعی فراوان دارند و دامنه آنها که این اراضی حاصلخیز را تشکیل میدهند مثبت انواع نباتات طبیعی است که تا چند سال قبل هم مورد احتیاج اهالی بوده و اغلب گیاههای صنعتی که در رنگرزی قالی (تاقیل از شیوع رنگهای فوری) و غیره بکار میرفته است بطور طبیعی میروید.

چون اینگونه اوضاع ممکن است مورد استفاده و حصان تاریخ طبیعی واقع شود و ندریجاً توسط بعضی از متخصصین تحقیقات بیشتری که منتج تا بحد سودمندتری باشد در آنها بعمل آید اذاجمع آوری مختصری از این گونه اطلاعات و تنظیم اخصائیه بعضی از نباتات این ناحیه مبادرت نموده و بدرج آن اقدام مینماید.

سلسله جبال راسوند امروز کوهی را گویند که از دربند آستانه راسوند شروع شده و در درند قافان ختم میشود. قسمت شرقی آن بکوه چال خاتون و ناحیه غربی آن بکوه غازک موسوم میباشد.

ولی در قدیم الایام بطوریکه از تواریخ معتبره مستفاد میگردد تمام این سلسله جبال را که در يك خط واقعند تا ابتدای کوه الووند و قراء علیم آباد و خرم آباد

در دامنه آن قرار گرفته اند بیک نام خوانده میشده . کوه مزبور از حیث عظمت و ارتفاع بلند ترین و مهم ترین کوه های عراق شمرده میشود . گیاهش همواره بواسطه گودالها ثبکه تا اواخر تابستان آکنده از برف و یخ است تازه و از حیث چراگاه حیوانات فوق العاده مفید و تقریباً میتوان آن را یکی از بهترین مراتع این نواحی دانست . قسمت شمالی و جنوبی اینکوه بکلی با یکدیگر متفاوت و متغایر میباشد . در قسمت شمالی که تقریباً حد فاصل بلوک کزاز و جابلق شمرده میشود مانند قسمت جنوبی آن پوشیده از سنک و کمر نیست . بعضی از قسمت های این ناحیه تا عمق چند متر خالک بدون سنک و دارای گیاه های مختلفه میباشد و گیاهای رنگ برنگ میباشد که در اواسط بهار حقیقتاً بیننده را قریب مسرت و بهجت مینماید . ولی در قسمت جنوبی این کوه دارای کمر های صاف و سختی است که ارتفاع بعضی از آنها بالغ بر هفتاد و هشتاد متر است . مرتفع ترین نقاط این کوه موسوم بشهباز است که صعود بآن بواسطه ارتفاع زیادش مشکل و از قله آن بایک دور بین قوی قله دماوند بخوبی نمایان میباشد . غارهایی که در این کوه میباشد با استثناء یکی از آنها که در انتهای دره گرگی در واقع است تماماً طبیعی بنظر میآیند . انتهای دره مزبور در دامنه شرقی شهباز غاری است که در سنک صخره حفر گردیده است . مدخل این غار سنک و بطوری است که برای دخول به آن بایستی کمر را تا محاذی زانو خم نمود . وسعتش نسبتاً خوب ولی ارتفاعش کم است بطوریکه ایستاده نمیتوان در او زندگانی نمود انتهای غار مزبور یکمرتبه بطور وضوح مرتفع میگردد . تصور آن مبرود که شاید سکوئی هم برای نشیمن در این قسمت ساخته شده بوده . سنکهاییکه بواسطه بعضی عوارض طبیعی از سقف ریخته شده وسعت این غار را از حد ود اولیه

کاسته است .

غار سوله خانزار - این غار از هر جهت با هیچ يك از غار های اطراف این کوه قابل مقایسه نیست . این اشکفت در کوه علیم آباد (جزء راسوند است) و در سمت شمال شرقی حومه مذکور واقع شده . بنای این غار طبیعی ولی در زمانهای قدیم شاید در موقعی که حوض او را میساخته اند در اطراف آن نصر فانی شده باشد . غار مذکور در اواسط دره سوله خانزار و در میان سنگهای صاف و صخره های بزرگ کوه بفاصله یکمتر و نیم با یکی از اضلاع کوه مزبور واقع شده است . راه عبور آن فوق العاده صعب و مشگل میباشد . پس از طی مقداری از کوه مزبور و طی ده قدم در میان يك دره تنک و باریکی که برای عبور از آن بایستی دست را باین طرف و آن طرف سنک ها گرفته و شصت پا را در شکاف کمر ها داخل نمود بیک محوطه چهار قدمی میرسد که بشکل يك طاقچه در کمر کوه تراشیده شده ، در سمت شرقی محوطه مذکور سوراخ کوچکی است که راه غار از آنجا شروع میگردد ، این راه را بایستی با سینه و دست طی نمود . سنک های کف سوراخ هم در نتیجه کثرت عبور و مرور بکلی صاف و صیقلی گردیده است . طول این سوراخ تقریباً ده متر و در فاصله مذکور ابدأ روشنائی نبوده و حتی جزئی نوری هم در آن یافت نمیشود . پس از طی مسافت مزبور و خروج از سوراخ مرقوم که رو بجنوب باز میشود . تقریباً یکفاصله پنج متری را بایستی در کمر کوه رو ببالا از يك راه منحصر بفردی که در شکاف سنک ها و کمر ها احداث کرده اند طی نمود . آنوقت غار بفاصله یکمتر و نیمی ضلع دیگر کوه مشهود است که برای عبور از این فاصله يك الوا ری از چوب سنجید بقطر

چهار آنکشت در آن محل کار گذاشته شده که خالی از غرائب نیست. هر دو سر الوار در میان سنگهای صخره و سخت و با ساروج قسمی کار گذاشته شده که در این مدت مدید حتی کو چکتر بن رخته هم در آن راه نیافته و کهماکان بر قرار و محکم میباشد. برای عبور از الوار مذکور با یستی يك بای خود را شخص در وسط الوار قرار داده و پای دیگر را در لب غار مزبور بگذارد. زیر دو سر این الوار کمرهای صاف و عمودی مانند دو دیوار بلندی قرار گرفته که ارتفاع آنها بالغ بر یکصد و پنجاه متر میگردد. درون این غار شکل مکعب مستطیل و در یکقسمت آن حوضی ترتیب داده اند که همواره در اوقات بار معلو از آب صاف و گوارا میباشد و در اواخر تابستان آب از سطح دهنه حوض قدری با این تر میگردد. دو بدنه اینحوض را دو کمر سخت درون غار تشکیل داده و دو سمت دیگر آن را کاملاً با ساروج صلبی ساخته اند بطوریکه تا کنون حتی کوچکترین قطعه از آن ریخته نشده است. اهالی را عقیده بر این است که آسا بودن این آب باعث رفع انواع و اقسام آب های مزمنه است ولی آنچه تا کنون مورد تجربه و امتحان واقع شده است مبتلایان به آبهای مالاریائی را این آب کاملاً عالجه مینماید بطوریکه کوچکترین آثاری از این تب زمین را در وجود آنها باقی نمیگذارد خاک این اشکفت برنگ قهوه سوخته و ارتفاعش نسبتاً زیاد و دستمش را میتوان چند متر مربع تخمین نمود. ضخامت ساروج باشور و لب حوض تقریباً چهار آنکشت میشود. در ابتدای این غار و در طرف چپ آن هنگام ورود سراسیمه کوچکی است که بایستی بوسیله کبریت یا شمعی در نتیجه تاریکی از آن عبور نمود. این سراسیمه منتهی بمحوطه میگردد که در

وسط آن چاه کم عمق و کوچکی وجود دارد. بطوریکه در دهات مجاور این کوه شایع است در زمان قدیم چند نفر شکارچی در این چاه مقداری اناثه و اشیاء قیمتی پیدا نموده و در نتیجه هر کدام جلای وطن اختیار کرده و بکلی از این دیار خارج شده اند. یقیناً اگر تحقیقات بیشتری در باره آب این اشکفت بعمل آید نتایج مفیدتری از خواص طبی آن بدست خواهد آمد.

چاههای طبیعی که در اینکوه واقع است خالی از غرائب و تماشا نیست. وسعت بعضی از دهانه های آنها بالغ بر چند متر مربع میگردد. عمق این چاهها بطور قطع فوق العاده زیاد است. چنانچه اگر سنگی در یکی از آنها انداخته شود تا چند صدای بر خورد کردن آن باطراف چاه شنیده میشود سپس بطور وضوح افتادن سنگ در يك منبع بزرگ بر از آب احساس میگردد.

در درجه دوم کوههای عراق سلسله سفید خوانی نیز خالی از سفید خوانی اهمیت نیست اینکوه در جنوب شهر عراق واقع شده و در قسمت شمالی منتهی بجلگه کزاز میگردد. در کمر این کوه نیز برخلاف

کوه راسوند و علیم آ با د چشمه های زیاد و آبهای گوارا و سرد فراوان است. دره های زیاد و طولانی این کوه را منشعب بقسمتهای زیادی نموده که هر يك از آنها نیز بنام علیجده خوانده میشود. چراگاه این کوه برای گوسفندان فوق العاده خوب و از حیث آب هم مانند بعضی از کوه ها د چار زحمت نخواهند شد.

غار کاوی - یکی از غار های این کوه معروف بغار آب است این اشکفت از غار های کاوی است که در سمت مغرب اینکوه واقع شده و عرض و طول آن ۵۰ متر در ۷۵ متر است بفاصله یکمتر رو بدرون بواسطه

پیش آمدگی دو کمر سخت، از عرض آن کاسته میشود ولی پس از عبور از این قسمت وسعتی کافی پیدا میکنند که بدون زحمت میتوان در آن رفت و آمد کرد. روند مذکور در حدود ۱۰ متر سمت مغرب پیش میرود و در انتهای آن سمت چپ، درگاه مانندی که بمحوطه بر از آبی باز میشود آشکار میگردد. این حد انتهای خط سیر تماشا چیان و بواسطه اشکالاتیکه در عبور از آب هست پیشرفت بیشتری سهولت امکان پذیر نیست و سمت این محوطه تا حدی که مشهود است ۲۰ متر مربع و در انتهای سمت راست آن دو ستون خیلی ضخیم که از بهم رسیدن مخروطهای چکیده و چکنده بوجود آمده اند پدیدار است. ستونهای مزبور بواسطه دیواری که از همین مخروطها تشکیل شده از پائین تا به بالا یکدیگر وصل گردیده اند، وضع قرار گرفتن این ستونها و دیوار مزبور طوری است که نمیتوان قسمتی از سمت چپ آن را رؤیت نموده و معلوم کرد که این ناحیه هم مانند سایر بدنه های این محوطه محدود است یا تا حد بیشتری امتداد پیدا میکند آب این اشکفت خیلی صاف و گوارا و فوق العاده سرد است و محتمل است که در حدود ۲ الی ۳ متر هم عمق داشته باشد.

دیگر از غارهای کاوی نواحی عراق اشکفتی است که در کوههای شمالی قریه انجدان واقع شده این غار را راهی فوق العاده دشوار و مکانی بس موحش و خطرناک (بواسطه وجود پلنگ) است مدخل آن ۲ متر در ۱۵ متر و عرض و طول فضای داخلی آن ۶ متر در ۱۲ متر است. در انتهای فضای مزبور راه باز یکی بطول ۳ متر و دهانه بوسعت نیم متر مربع دیده میشود که بمحوطه دیگری منتهی میگردد. عرض و طول این محوطه تقریباً ۳ متر در ۵ متر و در بدقسمت آن گودالی است مملو از آب صاف و گوارا. مخروطهای چکنده

و چکیده نیز با شکل مختلفه در سقف و کف محوطه مزبور با وضع جالب توجهی قرار گرفته و منظره فوق العاده زیبایی را تشکیل داده اند. انتهای این ناحیه نیز راههای تنگ و تاریکی شبیه به عبور سابق الذکر دارد که تماشا چیان از تعقیب و تفتیش آنها خود داری کرده و اطلاعات اهل ذوق را در باره آنها ناقص گذاشته اند.

غار علی خورنده - این اشکفت در یکی از کوههای جنوبی تفرش که مجاور باقریه کوهین است با راهی بس دشوار و صعب العبور واقع شده و در سمت درونی آن دو حوض بر آب سرد دیده میشود. کبوتران این ناحیه را عادت بر آن جاری شده که برای خوردن آب بدین غار می آیند. از شکفتها آنکه منحصراً از یکی از این دو حوض رفع تشنگی نموده و در دیگری خود را شستشو مینمایند و بهمین مناسبت آب یکی از این دو حوض همیشه صاف و گوارا و دیگری آلوده و کسیف و غیر قابل شرب است.

چشمه چپخلی - یکی از چشمه های معروف این کوه که خواص طبی مهمی دارد چشمه مزبور میباشد. این چشمه در سینه دره چپخلی واقع شده و دره مذکور از حیث بزرگی و وسعت از سایر دره های اینکوه مهمتر است. چرا که این قسمت هم نسبت بسایر نقاط و دره های دیگر این سلسله در درجه اول اهمیت است. راهش نسبتاً آسان و از جاده قریه رباط منشعب میگردد. جاده مزبور مقداری که بطرف جلگه کزاز پیش میرود سپس بطرف مشرق منحرف گشته وارد دره چپخلی میگردد. چشمه مزبور در سمت جنوبی این جاده قرار گرفته آب آن خیلی صاف و گوارا و مدر است. مخصوصاً اثرات خوبی در کلیه و مثانه دارد بطوریکه بتجربه رسیده است این آب برای معالجه سنگ

های مثانه و کدیه فوق العاده مفید و در نتیجه آشامیدن چند روز از آب مذکور این قبیل سنگها خورد شده و بطور محسوس بخارج دفع میکردند. در سمت جنوبی همسایه بلوک بقرب قریه دینگرد و قلعه منصوریه چند چشمه آب سرد معدنی وجود دارد که از قدیم الایام اهالی جهة معالجه امراض جلدی در آنها آب تنی مینموده اند و برگرد یکی از این چشمه ها دیواری کشیده شده که اختصاص بشستشوی خانم ها دارد، طعم این آبها زنده و پس از آشامیدن آن در عضلات زبانی و دهان احساس فشاری شده و رطوبت آن کم میکرد. در قریه غیره بر فراز تپه که در مجاورت قریه دیز آباد واقع شده چشمه بزرگ آب گرمی است که آب آن با حالت فشار و فوران از صخره سختی بیرون آمده و جاری میشود. اهالی جهة معالجه امراض جلدی در آن استحمام مینمایند.

این آب دارای آسید کاربونیك و در حین عبور از طبقات مختلفه زمین بعضی از املاح را در خود حل نموده که پس از رسیدن بمجاورت هوا و جریان در جویها بشکل سنگ زرد رنگی رسوب مینماید، سنگ مزبور را که مقدار زیادی از مسیر این آب را فرا گرفته اهالی «سر» نامند.

شرح و ضعیف سا بر اشکفت ها و آبهای معدنی کوه های سفید خوانی راسوند شاه زنده، لاجور، کوههای انجدان، نفرش و سایر نقاط این سرزمین را برعهده محصلین و دیران تاریخ طبیعی این ناحیه واگذار مینمائیم که در ضمن صحرا نوردی خویش اطلاعات بیشتری را برای سالنامه سال آتیه تهیه نمایند.

بعضی از گیاههای طبی و صنعتی نواحی عراق

ردیف	نام گیاه بفارسی	نام گیاه ها بفرانسه	خواص
۱	اسارون	Asaret	متهوع
۲	اسنخو دوس	Lavande	مفرح
۳	اگیر	Acore vrai	مقوی
۴	اویشم - صعتر	Serpolet	ضد تشنج
۵	ابهل	Sabiné	مدر
۶	انجره - تخم گزنه	Orties	اسهال خونی
۷	ایریسا	Yris	مدر
۸	انگدازان	Asa foetide	محلل
۹	اسپند	Spende	« و ملین
۱۰	افتیمون	Aftimun	مسهل
۱۱	بابونه - افحوان	Camomille	قطع تب
۱۲	بیخ تفت	Cigue	مخدر مسکن
۱۳	بادرنک بویه	Melisse	مفرح
۱۴	بومادران - برنجاسف	Armoises	مدر
۱۵	برک تاک	Polypode	ملین
۱۶	پید	Saule	ضد تب
۱۷	بزرک - کتان	Lin	ملین
۱۸	بارهنک - لسان الحمل	Plantain	قابض
۱۹	بنفشه - فرغیر	Violette	ملین

ردیف	محل روئیدن	ماده عامله	قسمت مستعمله آن	ملاحظات
۱	کوه سفید خانی	-	برک و ریشه	روغن
۲	انجدان	اسانس	گل	نارنگ
۳	کوه سفید خانی	-	ریشه	قسم درختان
۴	غالب کوهها	اسانس نیم تبمول	برک	روغن - تاک
۵	کوههای انجدان	-	میوه	سالمه
۶	قسمتی از قراهران	-	دانه	لایته
۷	کوه راسوند	-	ریشه	روغن - قنده
۸	قراهران (انجدان)	-	برک	روغن - نارنگ
۹	اغلب جاها	-	دانه	درختان
۱۰	پنجه زارها	-	-	درختان
۱۱	زمینهای مرزوع	-	برک و کل	درختان
۱۲	کوه سفید خانی	سیگوتین	ریشه	لایته
۱۳	اغلب جاها	اسانس	برک و کل	درختان
۱۴	» »	-	» » »	فلا - رقیق
۱۵	اغلب نواحی	-	-	سالمه
۱۶	» »	سالیسین	پوست	درختان
۱۷	مزروع	روغن	تخم	درختان
۱۸	دهات شرا	-	دانه	شاد
۱۹	تفرش	وبولین	کل و ریشه	درختان

ردیف	نام گیاه به فارسی	نام گیاه به فرانسه	خواص
۲۰	بذر البنج	Jusquiam	ضد تشنج
۲۱	بادیان	Badiane	محال
۲۲	بالنکو	Basilic	مقوی
۲۳	بید مشک - بهرامج		مفرح
۲۴	برگ قیطرات		ملین
۲۵	جنتیانا	Gentian	مقوی
۲۶	درمنه - شبج	Semen contre	ضد کرم
۲۷	دوز - بابا آدم		مدر
۲۸	هوا چوبه	Orcanetto	-
۲۹	همیشه بهار	Joubarbe souci	محال
۳۰	زیره	Comin	مشهی
۳۱	زوفا	Hysope	ملین
۳۲	زراوند	Aristoloch	مدر
۳۳	زنبق - لاله	Tulipies	"
۳۴	زنیان	Ammi	محال
۳۵	زوله		مدر
۳۶	حلبمون		مفتح
۳۷	کرچک	Ricin	سهل
۳۸	کر فس	Ache	مشهی

ردیف	ملاحظات	قسمت	ماده عامله	محل روئیدن
۴۹		دانه وبرک	هیوسبامین	اغلب جاها
۵۰		دانه	اسانس	مزروع
۵۱	تخم یکقسم ریحان	"	-	تفرش
۵۲		کل	اسانس	سه ده
۵۳		برک	-	" "
۵۴		ریشه	-	کوه راسوند
۵۵		برک و کل	ساتونین	کوه های سه ده
۵۶		ریشه	-	چمن زارها
۵۷		"	انکوزین	فراوان
۵۸		برک و کل	-	اغلب باغات
۵۹		دانه	اسانس	مزروع
۶۰		برک و کل	-	اغلب جاها
۶۱	در طب دو قسم است	ریشه	البرین و غیره	نظم آباد
۶۲		" کل	-	بلوک کراز
۶۳		دانه و ریشه	-	مزروع
۶۴		ریشه	-	فراوان
۶۵		"	-	سه ده
۶۶		دانه	روغن	مزروع
۶۷		" و ریشه	-	"

ردیف	نام گیاه بفراسی	نام گیاه ها بفرانسه	خواص
۳۹	کاسنی	Chicoree	مقوی ضدیت
۴۰	کبر	Caprier	مسهل
۴۱	کنکر	Cardonnette	محلل
۴۲	کوچوله	Noix vomique	سم
۴۳	کلمبو	Colombo	مقوی
۴۴	کندش	Cebadille	معطس
۴۵	کافشه		مدر
۴۶	گندنا - کراث		مشهی
۴۷	کاکنج - مروس پشپرد	Alkekenge	مدر
۴۸	لاله سرنکوت		مسکن
۴۹	مرز تلوش	Margolaine	مقوی
۵۰	مهاک - سوس	Reglisse	ملین
۵۱	مرق	Chiendent	مدر
۵۲	مریم نخودی	Sauge	مسکن
۵۳	مروه - افسنتین	Absinth	مشهی
۵۴	مورد - آس	Myrte	قابض
۵۵	مخلصه		قولنج
۵۶	مهر گیاه - لفاح		میخدر
۵۷	سوری - کل - رخ	Rose	قابض

ردیف	محل روئیدن	ماده عامله	قسمت مستعمله آن	ملاحظات
۸۵	باغات	-	دانه ریشه برك	دانه ریشه - دانه برك
۸۶	اغلب کوه ها	-	" "	دانه ریشه - دانه برك
۸۷	"	-	ساقه	دانه ریشه - دانه برك
۸۸	"	اسفرکنیز بروین	دانه	دانه ریشه - دانه برك
۸۹	کوه راسوند	کلمبین	ریشه	دانه ریشه - دانه برك
۹۰	" سفید خانی	ورا ترین	"	دانه ریشه - دانه برك
۹۱	مزروع	-	کل و دانه	دانه ریشه - دانه برك
۹۲	اغلب جاها	-	برك	دانه ریشه - دانه برك
۹۳	سربند	فیزالین	کل و دانه	دانه ریشه - دانه برك
۹۴	کوه های اطراف	-	" و پیاز	دانه ریشه - دانه برك
۹۵	"	اسانس	" و برك	دانه ریشه - دانه برك
۹۶	فراها	اسپارائین	برك و ریشه	دانه ریشه - دانه برك
۹۷	اغلب باغات	نریبتسین	"	دانه ریشه - دانه برك
۹۸	هزارابه	-	کل	دانه ریشه - دانه برك
۹۹	کوه راسوند	آبستین	"	دانه ریشه - دانه برك
۱۰۰	اغلب باغات	تانیف	برك و دانه	دانه ریشه - دانه برك
۱۰۱	"	-	"	دانه ریشه - دانه برك
۱۰۲	کزاز	-	ریشه	دانه ریشه - دانه برك
۱۰۳	اغلب باغات	اسانس	کل	دانه ریشه - دانه برك

ردیف	نام گیاه فارسی	نام گیاه ها بفرانسه	خواص
۵۸	سیاه دانه - شونیز	Nigelle	مدر
۵۹	سک بنج	Sagapénun	محلل
۶۰	سماق	Sumac	قابض
۶۱	سداب	Rhue	مدر
۶۲	سور نجان		مسهل
۶۳	علف شیر	Polygala	ملین
۶۴	عاقور قرح	Salivaire	مدر
۶۵	عناب - شیلان	Jujube	ملین
۶۶	فرنجمشک		مقوی
۶۷	خصبة الثعلب	Salep	مقوی
۶۸	خبازی	Mauves	ملین
۶۹	خار شتر	Chardon	مدر
۷۰	خطمی	Guimouve	ملین
۷۱	خاکشی - خبه		مشهی
۷۲	خار خنک - بی کل		مدر
۷۳	خرفه - بقلة الجمقا		مقوی
۷۴	خاشخاش - کو کمنار	Pavot	مسکن
۷۵	قدامه - تودری	Vèlar	ملین
۷۶	قاریقون	Agaric	مسهل

ردیف	محل روئیدن	ماده عامه	قسمت	ملاحظات
۷۷	مزروع	-	دانه	لذیقه
۸۷	مهر آباد	-	صمغ	خسب اذیقه - رطوبت
۸۷	اغاب باغات	-	دانه	ریشه اوملین استیلیس
۹۸	کوزان	-	برگ	لذیقه
۱۸	"	-	ریشه	لذیقه - رطوبت
۲۸	هزارابه	-	"	لذیقه
۳۸	کوه های انجدان	پیرترین	"	لذیقه
۴۸	تقرش	ایر زربفک	میوه	لذیقه
۵۸	"	-	دانه	لذیقه
۶۸	اغاب باغات	نشاسته	ریشه	لذیقه
۷۸	"	-	کل و دانه	لذیقه
۸۸	فراوان	-	تیغ و ساقه	لذیقه
۹۸	اغاب باغات	اسپاراژین	کل و ریشه	لذیقه
۱۰۸	"	-	دانه	لذیقه - خشک
۱۱۸	"	-	تیغ	لذیقه - رطوبت
۱۲۸	"	-	دانه	لذیقه
۱۳۸	مزروع	تریاک	کل و دانه	لذیقه
۱۴۸	اغاب باغات	-	دانه	چند قسم است از یکی از آنها امانین استخراج میکند
۱۵۸	خانه میران	-	ریشه	

ردیف	نام گیاه بفارسی	نام گیاه ها بفرانسه	خواص
۷۷	قردمانا		مسهل
۷۸	روناس - فوة الصبغ	Garance	مدر
۷۹	ریباس		قابض
۸۰	ریوند	Rhubarbe	ملین
۸۱	راسن - اندوز		مقوی
۸۲	شوید	Aneth	مقوی
۸۳	شاه تره	Fumeterre	مصفی خون
۸۴	شیطرح	Passerage	مفرح
۸۵	شقایق	Coquelicot	مسکن
۸۶	شنک	Ulmaire	محلل
۸۷	شیدر		مشهی
۸۸	شنبلیله	Fenugrec	ملین
۸۹	ترید	Turbith vegetal	ملین
۹۰	ترشک - حماض	Oseille	مبرد
۹۱	ناجریزی - انکورسک	Morelle	ملین
۹۲	تاتوره	Stramoim	ضد تشنج
۹۳	تیقال		ملین
۹۴	توتیای نباتی		ضد در چشم
۹۵	تایخه		ضد عفونی

ردیف	محل روئیدن	ماده عامله	قسمت مستعمله آن	ملاحظات
۷۶	مجاری سیلاب	-	دانه	فصلی - دانه
۷۷	اغلب باغات	رنك البزارین	ریشه	فصلی - ریشه
۷۸	» کوهها	-	ساقه و دانه	ریشه اوملین است
۷۹	»	-	ریشه	فصلی - ریشه
۸۰	کوه راسوند	-	ریشه	فصلی - ریشه
۸۱	مزرع	-	برك	فصلی - برک
۸۲	اغلب باغات	-	برك و كل	فصلی - برک و كل
۸۳	کوه راسوند	-	ریشه	فصلی - ریشه
۸۴	بلوك سر بند	طبائین	كل	فصلی - كل
۸۵	اغلب باغات	اسید - البلیك	برك	فصلی - برک
۸۶	مزرع	-	برك و دانه	فصلی - برک و دانه
۸۷	»	اسانس	»	فصلی - اسانس
۸۸	کوه راسوند	گم رزین	ریشه	فصلی - ریشه
۸۹	اطراف نهرها	اسید - گزالیک	تخم	فصلی - تخم
۹۰	اغلب باغات	سلامین	میوه	فصلی - میوه
۹۱	»	داتورین	تخم و برک	فصلی - تخم و برک
۹۲	»	قند و نشاسته	مغز	فصلی - مغز
۹۳	کوه راسوند	-	-	فصلی -
۹۴	اغلب باغات	-	برك و ریشه	ریشه آن مقوی است

ردیف	نام گیاه بخارسی	نام گیاه بفرانسه	خواص
۹۶	تخم مرو - شاه دانه البجه		مقوی
۹۷	زبان کنجشك - لسان العصاره	Eraxinelle	مسكن
۹۸	پیاز شك - بیلیم	Colchique	مدر
۹۹	بر - بارشان - شمر الارض	Capilaire	معرق
۱۰۰	بودنه	Pouliot	مقوی
۱۰۱	بسته	Aneth	مقوی
۱۰۲	چكم	Fumeterre	-
۱۰۳	چائی كوهی	Thé	محلل
۱۰۴	چوغان - اشنان	Coque	مدر
۱۰۵	كاوزبان	Baurache	معرق
۱۰۶	كل بر	Angélique	مقوی
۱۰۷	گون	Adragaute	ملین
۱۰۸	کیاه قبصر - اكلیل الملك	Romarin	معرق
۱۰۹	كشنیز	Corianbre	محلل
۱۱۰	كل ارغوانه	Mor	مسكن
۱۱۱	كشوث	Stramonium	مفتح
۱۱۲	مشك طرامشع		مقوی
۱۱۳	ورك		قابض
۱۱۴	بادام تلخ		

محل روئیدن	ماده عامله	قسمت	ملاحظات
فراها ن	-	دانه	
اغلب باغات	-	میوه	
مهر آباد	كل شی سین	پیاز	
"	-	برك	
كنار نهرها	اسانس	كل	
هزارابه	-	غیره پودنه	
سده	-	برك	
فراها ن	كافین	"	
"	سود	ساقه	
اغلب جاها	-	كل	
مزرع	-	"	
اغلب جاها	كتیرا	كتیرا	
شرا	اسانس	دانه	
مزرع	-	برك ودانه	
اغلب كوه ها	-	كل	
كوه سفید خانی	-	كل و تخم و ریشه	
مهر آباد	اسانس	كل	
نواحی كویر	تانی	تخم و ریشه	
اغلب كوه ها	-	روغن	

معارف عراق

قبل از ۱۳۱۳

سر زمین عراق از قدیم الایام مهد علم و ادب بوده و پیوسته علوم و معارفی متناسب با هر دوره و عصر در شهرهای بزرگ و معموره های وسیع آن که امروز ویرانه های مطموره آنها در گوشه و کنار این ناحیه دیده می شود شیوع داشته است .

اگر چه تاریخ صحیحی برای بدست آوردن اطلاعات کامل از او ضاع معارف عراق در ازمینه قبل از اسلام بدست نیست ولی بازقرائن و اماراتی از قبیل قرب جوار این ناحیه بمرکز مملکت (اکباتان) و وجود شهرهای بزرگی مانند شهر - کرد . میلاد گرد . ساروخ . معموره مهم طوس (۱) و غیره و آثار تاریخی این نواحی که بهترین معرف هنرهای گوناگون هنرمندان این سر زمین

(۱) گویند تفرش مرکز سکونت طوس نوزد شاهزاده ایرانی بوده است . قلعه و قصر و ابنیه مفصل منسوب بطوس که هنوز هم آثار و بقایای معموره آنها بر فراز و اطراف تپه مخروطی شکلی که مستقلاً بین سه درخت واقع گردیده در این ناحیه باقی است و تا چند سال قبل هم که آخرین طعمه سیل حوادث بدست مردمان عقبه جوی لایالی بر آن وارد نشده بود مانند سایر ابنیه و آثار مهمه تاریخی ایران و یکی از معتبرترین تماشاگاههای سیاحان داخلی و خارجی بوده است .

همین جهت تفرش و نواحی آن به شهادت تواریخ معتبره از قدیم الایام معروف بطوس بوده و در قرون اسلامی نیز آنرا طوس قم میگویند .

است و آثار و بقایای ابنیه معتبره آنها که مثبت توانائی و دانائی مردمان آنروزه در فنون مهندسی . معماری . حجاری . فخری و غیره بوده و متأسفانه بین سنوات ۳۲۵ و ۳۳۰ ه . ق . بدست جمعی از عقبه جویان لایالی بکلی زیر و زبر گردیده اند . و هم چنین داشتن مراکز مهم دیانتی از قبیل قلعه مغاف (قریه میغان کنونی) و ناحیه بار سبزان [فار سیجان] و معموره گبر مکان (گرکان) و غیره نه تنها میتوان فهمید که علوم و صنایع رایجه آنروزه در این ناحیه شیوع داشته بلکه میتوان اطمینان کامل حاصل نمود که معارف این ناحیه از غالب نواحی این مملکت جلو تر بوده است .

در قرون اسلامی نیز معارف این سر زمین را اهمیتی بسزا بوده و مردمان بزرگ علمای نامی . دانشمندان ارجمند . متفکرین بلند قریحه که بذکر بعضی از طراز اول آنان در صفحات گذشته این سالنامه مبادرت شده از آن بر خاسته اند .

متأسفانه جماعتی از این قبیل مردم را که مایه بسی افتخار این محیطند بر اثر ناحیه بندی ها و تقسیمات سیاسی که در قرون گذشته بعمل میآمده ، بعضی از قسمتهای این ناحیه را گاهی در قلمرو اصفهان و زمانی با حکومت همدان و قسمت های دیگر آن را نیز وقتی ضمیمه کاشان و هنگامی از نواحی تابعه قم محسوب مینموده اند . بشهرهای متبوعه وقت منسوب داشته و باصفهانی ، کاشانی ، قمی ، همدانی ، مشهور و معروف گردانیده است . و جماعتی دیگر که فرزندان مملکت و برای دنیا و بزرگتر از آن بوده اند که بدین عوارض مولدشان مشتبه گردد چون از طوس عراق (تفرش و نواحی آن) برخاسته و بهمین سبب بطوسی معروف بوده اند موطن آنها و شهرشان چنان با طوس مرو مشتبه

کر دیده که حتی بعضی از مورخین هم از ذکر و تعیین نسبت آنها \llcorner طوس عراق است یا طوس مرو خودداری کرده و بدینجهت تشخیص دانشمندان این دو ناحیه را از یکدیگر دچار اشکال کرده اند تا در این یکی دو قرن اخیر که معارف این محیط بتبعیت سایر نواحی این مملکت و مانند کلیه امور و شئون اجتماعی آن رو بانحطاط و زوال گذاشته و روز بروز برضعف آن افزوده و زمینه تغییر طرز تعلیم و تربیت فراهم میگردد -

در همین اوقات که مردمان هو شمند از کوشه و کنار این مملکت در صدد تأسیس آموزشگاه های جدید و عملی کردن طرز تعلیم و تربیت اروپائی بر آمده بودند بعضی از مردم عراق هم بنوبه خویش در این زمینه خود داری نکردند و تا حدی که محیط و عصر بآنها اجازه میداده است در اینراه قدمی برداشته اند و اینک بذکر اینگونه مؤسسات و صورت حاصله آنها از ۱۲۷۰ تا ۱۳۱۳ و وضع و ترتیب مخصوصه که در این مدت ۳۲ سال اخیر داشته اند میپردازیم.

مدرسه صمصامیه - مرحوم حاج صمصام الملک امیر تو مان یکی از معارف خواهان نامی اینولایت و نخستین کسی است که در سی و پنجسال قبل بفکر تأسیس مدرسه و انتشار معارف جدید در این محیط افتاده است - بدو یکی ازوسیعترین و بهترین عمارات مشجر جدید البناء خود را که از هر جهت تناسب داشت برای محل آموزشگاه تعیین نموده و مقداری از املاک خود را نیز بصورت وقف تخصیص باینمؤسسه داده سپس آقای محمد (سروان آذر هوش کنونی) را که یکی از جوانان تحصیل کرده و از فارغ التحصیل های دار الفنون و مدرسه نظام سابق بود برای مدیریت آن با دو نفر آموزگار

دیگر که با نظر مشار الیه انتخاب شده بودند از تهران بمعارف دعوت کرده و در ۱۳۲۱ قمری بدون آنکه بمشکلات و محظوراتیکه از لوازم و مقتضیات آن روزه بوده اعتنائی نماید آموزشگاه صمصامیه را افتتاح و طولی نکشید که با معاضدت و حسن عملیات مدیر فوق الذکر ۵۰ نفر از اطفال یتیم و بی بضاعت را بمدرسه جمع آوری و کلیه مخارج آنان را از لوازم تحصیل و لباس و خوراک روزانه حتی استحمام که در ایام تعطیلی دسته دسته تحت سرپرستی آموزگاران مربوطه بعمل میآمد بر عهده بودجه آموزشگاه واگذار نموده احترام محصلین و معلمین و حفظ و حراست آنان را در خارج از مدرسه از وظائف حتمیه نظامیان محل مقرر نمود -

دعوتهای متوالیه که مدیر سابق الذکر از طبقات مختلفه بآموزشگاه مینمود و نمایشات تحصیلی و اخلاقی محصلین در اندک مدتی توجه اهالی را جاب و از هر طبقه محصلین غیر مجانی نیز بآموزشگاه وارد ساخت بطوریکه تا اواخر ۱۳۲۲ قمری عده شاگردان بالغ بر ۱۵۰ نفر گردید -

آموزشگاه مزبور در بدو تأسیس دارای سه کلاس بنام ابتدائی ، فارسی ، علمی ، بوده و در اوایل ۱۳۲۳ چهار کلاس به گردیده است . دروس تحصیلی آن عبارت بودند از فارسی ، عربی ، ریاضی ، فرانسه و در ۱۳۲۳ از طرف مدرسه دستور تشکیل انجمن صغار نیز بمحصلین داده شد بدین ترتیب شاگردانیکه تناسب سنی و تحصیلی داشتند در غیر اوقات کلاس مخصوصاً ایام تعطیل دسته دسته تشکیل انجمن هائی داده و در اطراف موضوعاتی (از قبیل فواید آزادی ، تفاوت بین مشروطه و استبداد ، فرق میان عام و جهل ، مقایسه طرز تحصیلات مدارس و مکاتب) که قبلاً از طرف مدیر تعیین میشد مذاکره

و مباحثه مینمودند و را برت هر انجمن را ناظم مخصوص آن موظف بوده که بعد از ختم هر جلسه بدفتر آموزشگاه تقدیم دارد تا بالاخره در ۱۳۲۴ قمری که موقع بروز انقلاب مشروطیت ایرانست بواسطه هرج و مرج های آنروزه و مسافرت مدیر فوق الذکر بتهران آموزشگاه تعطیل و منحل گردید - در ۱۳۲۵ قمری آموزشگاه ۴ کلاسه منتصریه بمعنی منتصر الدوله حاکم وقت عراق تاسیس و آقای آذر هوش بمدریت آن انتخاب گردید اینمؤسسه بزودی در ظرف یکی دو ماه در حدود ۲۰۰ نفر محصل پیدا کرده همان مرام و برنامه آموزشگاه سابقه را تا ۱۳۲۷ قمری تعقیب و با عزل حکومت وقت منحل گردید . در این آموزشگاه یکباب کلاس شبانه نیز برای تحصیل شاگردان اکابر دایر شده بود که تدریس آن با مدیر سابق الذکر و تا موقع انحلال آموزشگاه باقی بود . بلافاصله آموزشگاه صمصامیه در همان محل و با همان مدیر مجدداً مفتوح و پس از چند ماهی آقای کریم زاهدی بسمت مدیریت آن انتخاب گردید . محصلین مجانی آموزشگاه در حدود ۷۰ نفر بود که کلاً لوازم تحصیلی آنان را آموزشگاه عهده دار بوده و سالیانه بهر یک یکدست لباس هم داده میشده و در ۱۳۲۸ قمری آموزشگاه دیگری بنام مدرسه سهامیه (شعبه صمصامیه) مفتوح با مساعدتیکه از طرف آقای مرتضی قلیخان بیات (سهام السلطان سابق) نماینده عراق بعمل میآمد اداره میشده مدیریت هر دو آموزشگاه بر عهده آقای کریم زاهدی بوده و تا ۱۳۳۵ قمری دارای ۴ کلاس و بعد از آن تا ۱۳۳۸ کاهی هم در کلاس چهارم چند نفر محصل بنام محصلین سال پنجم دیده میشده که تحت نظر معلمین آنکلاس تحصیلی هم میکردند و از همین موقع تا ۱۳۴۲ تدریجاً منحل گردیده است .

در ۱۳۲۹ یگدستگاه مطبعه سنگی از مجل عوائد آموزشگاه صمصامیه تهیه شده و تا ۱۳۳۲ هم کار میکرده و در ۱۳۳۳ طعمه حریق گردیده است . در ۱۳۳۰ یکباب آموزشگاه موسوم بساطانیه بمدریت آقای () مدیر قعی دایر و بسا نداشتن هیچگونه مساعدت خارجی تا ۱۳۳۳ باقی و در همین موقع بواسطه عدم تعدیل دخل و خرج آن منحل گردیده است و در ۱۳۳۰ روزنامه رنجبر عراق بمدریت و سردبیری آقای نخستین منتشر و تا ۱۳۳۳ هم شماره های آن دیده میشده . در ۱۳۳۱ که آقای آقا نزرک عهده دار ریاست اداره اوقاف عراق بوده است آقای آذر هوش مدیر سابق آموزشگاه صمصامیه و منتصریه از مرکز بمعاونت اداره معارف و اوقاف انتخاب و دایره معارف نیز در اداره اوقاف تشکیل گردیده (این دایره پس از انتقال مشار الیه معلوم نیست تا ۱۳۳۸ قمری که رسماً اداره معارف تاسیس گردیده است چه حالی داشته) مومی الیه با افکار معارفی و سابقه متمدنی که در اینکار داشته فوراً بکمک جمعی از وجوه معارفخواهان اینشهر که از جمله آقای نخستین بود آموزشگاه خبریه افتتاح نمودند -

اینمؤسسه هم بواسطه انتقال آقای آذر هوش و مسافرت اجباری آقای نخستین بهمدان و نداشتن بودجه منظمی از ۱۳۰۴ تا اواخر ۱۳۳۵ تدریجاً منحل گردیده است . از جمله اشخاصی که مدتی عهده دار مدیریت این آموزشگاه بوده اند آقای مایل توپسرکانی است . در اوایل ۱۳۳۲ مدرسه صمصامیه بعمارت جدید البناه خود (محل کنونی آن که بهمت مرحوم حاج سهم الملك ساخته شده) منتقل گردید . این آموزشگاه در ظرف این چند ساله تدریجاً توسعه یافته و ۶ کلاسه شده و محصلین آن بالغ بر ۳۰۰ نفر گردیده بودند و در همین سال " ۱۳۳۲ "

آقای ابوالحسن غزل اباغ بعدیریت آن منصوب و تا ۱۳۳۸ قمری هم بهمین سمت باقی بودند. در ۱۳۳۲ یکباب دبستان دخترانه دو کلاسه بعدیریت خانم شمس الضحی تاسیس و تا اواخر ۱۳۳۵ قمری باقی بود. چنانچه قبلاً هم اشاره شد از ۱۳۳۲ سیر قهقرائی مؤسسات معارفی اینشهر شروع گردید در همین سال روز نامه رنجبر عراق تعطیل و در ۱۳۳۳ مطبعه صمصامیه طبعه حریق شده و در ۱۳۳۴ دبستان سلطانیه و در ۱۳۳۵ دبستان خیریه و دبستان شمس المخدرات منحل گردیدند تا در ۱۳۳۶ در اینولایت منحصراً یکباب آموزشگاه صمصامیه که دارای بودجه ثابتی بود با شعبه اش سهامیه باقی و همان وضعیت ۱۳۲۸ قمری مجدداً تجدید گردید. در این موقع یکی دیگر از معارفخواهان اینمحبیط که بفکر تاسیس یکباب آموزشگاه دیگر با بودجه ثابت در اینولایت افتاده است مرحوم حاجی میرزا عبد العظیم بوده. بدو در صدد اجاره و انتزاع قسمتی از املاک موقوفه مرحوم حاجی آقا محسن (جد مشارالیه) بر آمده و ضمناً با وزارت معارف و اوقاف وقت مشغول مذاکره و مکاتبه گردیده و نظریه خود را که افتتاح یکباب آموزشگاه از مازاد عوائد موقوفه است اظهار و از طرف وزارتخانه هم این نظریه تقویت شده و بزودی نتیجه مطلوب به حاصل و پس از تحکیم اساس آن مؤسس مزبور در گذشته و نام نیکی برای همیشه در صفحه تاریخ معارف این شهر از خویش بیادگار باقی گذاشت. نام نیکی گریماند زادمی. به کزو ماند سرای زر نکار.

پس از فوت آن مرحوم آقایان فرهمند و فریور محسنی «مستاجرین املاک موقوفه» دنباله اقدامات فقید مزبور را گرفته تا در ۱۳۳۸ قمری مطابق با ۱۲۹۹ شمسی که اولین سال تاسیس اداره معارف در عراق است با مساعدت رئیس معارف

و قوت دبستان عظیمیه را افتتاح و آقای نخستین را بعدیریت آن انتخاب نمودند. و هم در اینموقع یکباب دبستان دیگر موسوم بدبستان دولتی نمره ۱ (احمدیه سابق فردوسی کنونی) از طرف اداره معارف تاسیس گردید. در اواسط همین سال آقای صادق انصاری ریاست معارف عراق منصوب و یکباب دبستان دولتی دیگر هم بنام دبستان دولتی نمره ۲ (بهاوی کنونی) افتتاح نمودند و در همین سال با سعی و همت جمعی از وجوه معارفخواهان این محیط یکباب قرائت خانه ملی افتتاح و مقداری کتاب هم از محل اعانه برای آن خریداری شد تا اواخر ۱۳۴۰ قمری تعطیل و در ۱۳۰۲ شمسی مجدداً بعدیریت آقای نخستین دائر شده و در اواخر همین سال بکلی منحل گردیده است. قرائتخانه مزبور در نوبت دوم کلاس اکا بری هم ضمیمه داشته که در آن فرانسه، دفتر داری و حساب تدریس میشده است. در سال ۱۲۹۹ عده داوطلبان شش ساله ابتدائی ۲۲ نفر و قبول شده کان ۲۱ نفر بوده اند و این اولین مالی است که در اینشهر از طرف اداره معارف امتحانات رسمی دوره ابتدائی از محصلین بعمل آمده است. در اواخر ۱۳۳۸ مطابق ۱۲۹۹ آقای ابوالحسن غزل اباغ مدیر آموزشگاه صمصامیه ریاست معارف عراق انتخاب گردیده و بر اثر اختلافاتی که در اینموقع بین ادارتین معارف و مالیه محل خصوص وصول و ایصال حقوق کارکنان معارفی تولید شد نزدیک بوده که مدرسه دولتی نمره ۲ بکلی منحل گردد (یکی دو روز هم تعطیل شد) تا بالاخره اداره معارف ضمیمه اوقف (آقای مصطفی اخوی رئیس اوقاف بوده) و توسط قرضه که بعمل آمد مبالغی بعنوان مساعده بکارکنان مدارس دولتی پرداخته شد. عده داوطلبان شش ساله ابتدائی در ۱۳۰۰ - ۲۲ نفر و قبول شده کان ۱۸ نفر

بوده اند - پس از یکی دو ماه در ۱۳۰۱ آقای حسن رفیعی ریاست معارف و اوقاف عراق منصوب گردید مشار الیه بدو اداره را توسعه داده و در اجزاء آن افزود دو قسمت معارف و اوقاف را از یکدیگر مجزی نمود و توسط کاردن پارتی و نمایشات اخلاقی و حبهی تهیه کرد از طرفی حقوق عقب افتاده چند ماهه کارکنان معارف را پرداخت و از طرفی دیگر مرتباً کمیسیون بودجه مؤسسات معارفی رسانید -

مدرسه دولتی نمره ۱ (فردوسی کنونی) را بمحل مناسبی منتقل - شش ساله ابتدائی آنرا مرتب و کلاس اول متوسطه نیز در آن دائر نموده مدرسه دولتی نمره ۲ (بهلوی کنونی) را چهار کلاس مرتبی نمود و یکباب مدرسه دولتی دخترانه موسوم بدوشیزگان نیز برای اولین دفعه در این شهر افتتاح نمود -

عده داوطلبان شش ساله ابتدائی در اینسال ۲۱ و قبولشدگان ۸ نفر بوده اند . در ۱۳۰۲ آقای مصطفی اخوی مجدداً ریاست معارف و اوقاف عراق انتخاب گردید مشار الیه نهایت اهتمام را در حفظ اهمیت مؤسسات معارفی و راهبری کارکنان اداره و دبستانهای دولتی و ملی بخرج داد گرچه در اینسال بالاخره کار اجزاء معارف و مدارس برای وصول حقوق عقب افتاده چندین ماهه خود بتحصین در تلکرافخانه کشید ولی معذالک اقدامات اداره وقت در جلوگیری از سیر فقهرائی مؤسسات معارفی اینشهر خیلی مؤثر بوده دبستان احمدیه (فردوسی کنونی) را که در ۱۳۰۱ با زحمات فوق العاده سر و سورتی گرفته بود نیز طرف توجه قرار داد و تا اواخر ۱۳۰۷ که موقع ازدیاد و جنبش آموزشگاه های ملی اینشهر است در ترویج و توسعه آن کوشش نموده از سال ۱۳۰۳

بودجه دبستانهای دولتی اینشهر (توفیق و دوشیزکان) مانند سایر مؤسسات دولتی ایران مرتب شده و تا ۱۳۰۸ این دو آموزشگاه تدریجاً توسعه یافته و تبدیل بشش کلاس گردیده اند . آموزشگاه عظیمیه از ۱۳۰۳ تا ۱۳۰۸ با چند نفر معلم و مدیریت افتخاری آقای فریور اداره میشده و آموزشگاه صمصامیه از ۱۳۰۱ تا ۱۳۰۷ با آنکه توسط پنجنفر مدیر \equiv یکی پس از دیگری در اینمؤسسه زحمت کشیده اند اداره شده در تمام اینمدت نتوانسته است موقعیت قبل از ۱۳۰۱ خود را احراز نماید عده داوطلبان شش ساله ابتدائی در ۱۳۰۲ - ۲۷ و قبول شدگان ۲۱ نفر بوده اند و در ۱۳۰۳ - ۲۲ و قبولشدگان ۲۱ و در ۱۳۰۴ - ۲۷ و قبول شدگان ۲۷ نفر بوده اند و در ۱۳۰۵ - ۳۱ و قبول شده گان ۲۸ نفر بوده اند . در ۱۳۰۶ یکباب دارالمعلمین اکابر شبانه دولتی بمدریت افتخاری آقای رئیس معارف در اینشهر تاسیس و پس از ششماه در ۱۳۰۷ منحل گردید -

در همین سال ده باب دبستان دو کلاسه دولتی در بلوکات اطراف شهر طبق فهرست ذیل -

دبستان دولتی نمره ۱ کرهرود	دبستان دولتی نمره ۲ آستانه
" " " ۳ سریند	" " " ۴ خنداب
" " " ۵ فرمهین	" " " ۶ بزجلو
" " " ۷ گرکان	" " " ۸ قم نفرش
" " " ۹ ابراهیم آباد	" " " ۱۰ طرخوران -

نفرش - تاسیس گردیده اینمؤسسات هر يك با يك نفر آموزگار \equiv سمت مدیریت هم داشته تا ۱۳۰۷ اداره میشده در این سال دو کلاس سوم و چهارم نیز

با یکنفر آموزگار بر آنها علاوه گردید و در ۱۳۰۸ بواسطه حذف اعتبار، کلاسهای اضافی آنها منحل تا در ۱۳۱۳ که مجدداً با داشتن دو نفر معلم چهار کلاس گردیده اند و در همین موقع (۱۳۰۷) دبستان فردوسی جشنی بنام جشن افتتاح کلاس دوم متوسطه بر پا و کلاس مزبور را مفتوح نموده و لیکن بواسطه عدم و سایل لازمه و اقبال نکردن توده پس از دو سه ماه منحل گردید عده داوطلبان شش ساله ابتدائی ۳۶ نفر و قبولشدگان ۳۴ نفر - در ۱۳۰۷ مدرسه صمصامیه با جنب و جوش مخصوصی خود را متوسطه معرفی نموده و با دعوت دو نفر دبیر دیپلمه کلاس اول و دوم و سوم را متوسطه را در اندک مدتی افتتاح و آقای نخستین بسمت مدیریت آن انتخاب و تا پایان سال تحصیلی ۱۳۰۸ - ۱۳۰۹ بهمان شغل اشتغال داشتند و در ۱۳۰۷ برای امر ورزش محصلین مدارس این شهر یکنفر هنر آموز ورزش و یکنفر عضو هم برای اداره بنام مفتش سیار از طرف وزارت معارف فرستاده شد و در همین سال مدرسه شمس الممخدرات دخترانه بسعی خانم شمس الضحی داد پور مدیر آن مدرسه با چهار کلاس ابتدائی تاسیس و تدریجاً تا ۱۳۰۹ توسعه یافته و شش کلاس گردیده است. این دبستان با نداشتن هیچگونه مساعدت خارجی تا ۱۳۱۳ دایر و در همانموقع بواسطه عدم تعدیل دخل و خرج منحل گردیده است عده داوطلبان شش ساله ابتدائی در ۱۳۰۷ - ۳۸ و قبولشدگان ۱۹ نفر بوده اند و در ۱۳۰۸ یکباب دبستان متوسطه امریکائی موسوم به اراک در این شهر تاسیس گردیده و محصلین آن در ۱۳۰۹ با محصلین دبستان صمصامیه در امتحانات رسمی دوره اول متوسطه شرکت کرده و در ۱۳۱۱ بواسطه اقبال نکردن توده و نداشتن محصل منحل گردید و در همین

سال موسسین دبستان عظیمیه در صد و تو سه و تکمیل اینموسسه افتاده و آقای فرید را برای ایشکار دعوت و در سال ۱۳۰۹ شش کلاس ابتدائی آن را مرتب نموده و در ۱۳۱۰ با استخدام چند نفر دبیر آزموده و لایق کلاس هفتم دران افتتاح و در ۱۳۱۱ کلاس هشتم و در سال ۱۳۱۲ با افتتاح کلاس نهم (سوم متوسطه) موفقیت حاصل نموده دبستان مزبور در اینموقع سوای هنر آموزان ورزش و مشق خط در قسمت ابتدائی دارای شش نفر آموزگار آزموده و در قسمت متوسطه نیز پنج نفر دبیر لایق بوده انشیه و لوازم تحصیلی از قبیل لابراتوار و غیره تا حدی که ممکن بوده تهیه و در دسترس دبیران و دانش آموزان اینموسسه گذاشته شده بود.

آموزشگاه فردوسی از ۱۳۰۸ بواسطه اختلافاتی که بین مدیر و آموزگاران آن تولید گردیده تدریجاً رو با انحطاط و انحلال میرود. داوطلبان ۶ ساله ابتدائی در این سال ۵۵ نفر و قبول شدگان ۷۳ نفر بوده است. در ۱۳۰۹ برای اولین دفعه امتحانات دوره اول متوسطه در این شهر از طرف اداره معارف بعمل آمده و عده داوطلبان ۱۴ نفر بوده اند (از دانش آموزان صمصامیه و اراک) یازده نفر آنها مردود و ۳ نفر که منحصراً از شاگردان دبستان صمصامیه بوده قبول گردیده اند. عده داوطلبان شش ساله ذکور در این سال ۷۶ و قبول شدهگان ۶۸ نفر بوده اند در این سال برای اولین دفعه از دبستانهای دخترانه دو شیزگان و شمس الممخدرات ۱۵ نفر محصله داوطلب برای امتحانات رسمی نهائی ابتدائی معرفی و ۱۴ نفر از آنها قبول و یک نفر مردود گردیده است در ۱۳۱۰ آقای قدس اردبیلی ریاست معارف و اوقاف عراق منصوب و تا یکسال بهمین مأموریت باقی بوده دبستان فردوسی بر اثر اختلافات حاصله بین مدیر و کار

کنان آن (ضمن ۱۳۰۸ اشاره شد) تدریجاً از موقعیت خود سقوط کرده علاوه بر دوسیه مفصلی که در اداره معارف دارا شده اند از اینموقع دوسیه هم بواسطه ایفاد اوراق شکوائیه بحر کز در وزارت معارف تهیه نموده تا در ۱۳۱۲ که کار با اداره عدلیه کشیده و دوسیه مفصلی نیز در آن اداره تشکیل و این موسسه را با انحلال و سقوط معنوی سیر دادند. در ۱۳۱۱ مجدداً آقای اخوی ریاست معارف و اوقاف عراق منصوب و دور نیست که بر اثر تشخیص مفتشی که از طرف وزارت معارف در اوایل همین سال بعراق آمده این انتخاب صورت گرفته باشد. اوضاع دبیرستان صحصامیه نیز از ۱۳۰۹ بعد گویا خیلی هرج و مرج بوده که اداره معارف مرتباً تا آخر ۱۳۱۲ طی چندین مراسله بی نظمی و بی ترتیبی آنرا که بر اثر نداشتن مدیر مسئول تشخیص میداده بحر کز راپرت و اجازه انحلال آنرا از وزارت معارف تقاضا کرده است. در آخر اسفند ماه ۱۳۱۲ دبستان دخترانه شمس المیخدرات بواسطه نداشتن کمک خارجی و عدم تعدیل دخل و خرج آن منحل گردیده و اناثیه آنرا خانم صبیحه ملکی در اواخر فروردین ماه ۱۳۱۱ خریداری نموده در ۲۳ اسفند ماه ۱۳۱۲ جناب آقای حکمت وزیر معارف تشریف فرمای عراق و کلیه مؤسسات معارفی اینشهر را بازدید فرمودند در دبستان دولتی توفیق هنر آموز و رزش را با عطاء مدال مفتخر و در دبیرستان عظیمیه اعطاء یکدوره لائبراتور کامل را بعراق و عده و دستورات لازمه را با اداره معارف مرحمت و عصر همین روز بسمت همدان حرکت فرمودند. اثرات این روز مهم که در تاریخ معارف اینشهر سر فصل نوینی باز میکند از شروع سال تحصیلی ۱۳۱۳ - ۱۳۱۴ بعد در کلیه شئون معارفی عراق مشهود خواهد گردید بالاخره سال ۳۱۲ پایان رسید و سال ۳۱۳ شروع گردید چنانچه قبلاً اشاره

شد از آموزشگاه های ملی عراق فقط دبیرستان عظیمیه با سیر تکاملی که داشت مورد استفاده بوده که آنهم متأسفانه بر اثر اختلافات حاصله بین مؤسسين (مستاجرین موقوفات شراره) و آقای حاج سید احمد متصدی موقوفات مرحوم حاجی آقا محسن و تأمین عوائد موقوفات شراره (از طرف اداره عدلیه در سوم تیر ماه ۱۳۱۳) بقتلاً دچار بلا تکلیفی شده و تدریجاً تا آخر اسفند ماه همین سال بکلی تعطیل و منحل گردید. بنا بر این در پایان سال تحصیلی ۱۳۱۲ - ۱۳۱۳ میتوان شهر عراق را منحصراً دارای دو باب دبستان دولتی توفیق و دوشیزکان دانست. عده داوطلبان امتحانات نهائی شش ساله ابتدائی ذکور در سال ۱۳۱۰ - ۱۱۹ نفر و قبول شده کان ۱۰۶ نفر و در سال ۱۳۱۱ - ۱۲۳ نفر و قبول شده کان ۹۹ نفر و در سال ۱۳۱۲ - ۱۱۳ نفر و قبول شده کان ۱۰۹ نفر و در سال ۱۳۱۳ - ۱۳۸ نفر و قبول شده کان ۱۲۲ نفر بوده اند. و عده داوطلبان امتحانات نهائی اناث در سال ۱۳۱۰ - ۳۰ نفر و قبول شده کان ۲۹ نفر و در سال ۱۳۱۱ - ۲۶ نفر و قبول شده کان ۲۰ نفر و در سال ۱۳۱۲ - ۳۰ نفر و قبول شده کان ۲۷ نفر و در سال ۱۳۱۳ - ۲۴ نفر و قبول شده کان ۲۳ نفر بوده اند.

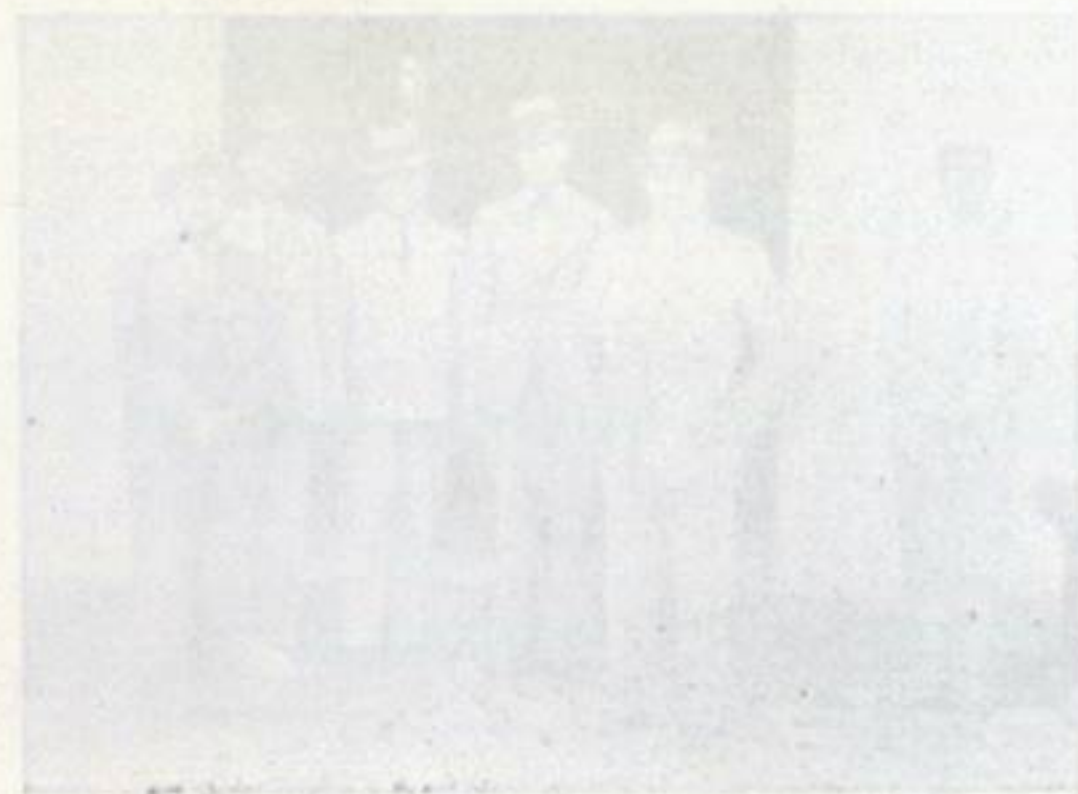

جناب آقای وزیر معارف با همراهان
هنگام تشریف فرمائی بعراق
و سرکشی بمؤسسات معارفی

آقای حسین دها
از مهر ۱۳۱۳ ریاست معارف و اوقاف عراق انتخاب
گردیده و تا کنون بهمین سمت باقی هستند

زاده ایچیه از نسله یونان و راجه آبانج
راجیه راجه یونان و راجه
راجیه راجه یونان و راجه

تشکیلات اداری

معارف - اوقاف

معارف - این دایره دارای هفت شعبه است ۱ - تعلیمات ۲ - بازرسی ۳ - کارگزینی و محاسبات ۴ - محاسبات آموزشگاههای غیر دولتی ۵ - بایگانی ۶ - تربیت بدنی ۷ - پیش آهنگی

تعلیمات - وظایف این شعبه عبارتند از: انتخاب اعضای تعلیماتی. صادر کردن دستورات لازم برای آموزشگاهها. آشنا نمودن آموز کاران و دبیران با سلوب تعلیم و تربیت ایجاد کتفرا نسها مختلفه اخلاقی. ادبی. اجتماعی. تربیتی برای دانش آموزان و سایر مردم. تشکیل شورای آموز کاران و دبیران. کمک و رهبری اعضای تعلیماتی که تازه باین خدمت مشغول شده اند. راهنمایی آموز کاران قدیمی بطریق تعلیم و تربیت جدید. تنظیم برنامه های آموزشگاهها. جمع آوری آثار نظمی و تشریف جالب توجه دانش آموزانی که در انجام وظایف خود شایسته تمجید و تحسین هستند. پیشنهاد تقدیر در باره اعضای تعلیماتی که با علاقه کامل با انجام وظایف خویش پرداخته و مساعی جمیله برای پیشرفت و تعمیم معارف مبذول داشته اند.

شعبه مزبور بمسئولیت متصدی مخصوص، بخوبی وظایف خود را انجام داده

لواء رئیس دلا

باعتبار این دایره اوقاف و معارف

بابت سه ریال و شصت و نه فلس

وامور تعلیماتی را بصورت جدیدی درآورده چنانچه از مهر ماه ۱۳۱۳ تاکنون بوسیله اقدامات تازه خود و صدور دستورهای مختلفه طرز تعلیم و تربیت و اداره آموزشگاههای عراق را از حال پریشانی و نامرتب اولیه بهترین صورت ممکنه در آورده است.

بازرسی - وظایف این شعبه عبارتند از: مراقبت در امور اخلاقی دانش آموزان بوسیله بازرسهای مخفی و علنی - نظارت و بررسی در وضع کار اعضاء اداری و تعلیماتی - تنظیم و تدوین و جمع آوری آمار عمومی معارف - رسیدگی بس گزارش بازرسهای فنی - ترتیب بر نامه جشن های معارفی و مواظبت در حسن جریان این قبیل امور - تهیه گزارش ماهیانه اداری و دو ماهه مرکزی - نظارت و بررسی در حسن جریان امور مؤسسات معارفی - نظارت در امور روزنامه و چاپخانه ها و اعلانات و چاپ کتب و نمایشات و فیلمها و تئاتر که بمعرض نمایش گذارده میشود.

این اداره نیز بمسئولیت متصدی مخصوص خود خدمات برجسته بمعارف عراق نموده و حسن جریان امور آن کاملاً رضایت بخش بوده است.

کارگزینی و محاسبات - این شعبه عهده دار امور ذیل است: تهیه و تنظیم بودجه - تنظیم دفاتر محاسباتی اداره و آموزشگاههای دولتی - تهیه و تکمیل پیشنها دهای کارگزینی - پرداخت ماهیانه کارکنان و مخارج لازمه اداره و آموزشگاهها دولتی - تهیه سوابق و تعرفه خدمت کارکنان جزء.

حسن انضباط و انتظامات صحیح این شعبه نیز رضایت بخش و متصدی آن در نهایت خوبی از عهده وظایف محوله خویش برآمده.

محاسبات آموزشگاههای غیر دولتی - چون احتیاجات عراق تنها با بودن آموزشگاههای دولتی مرتفع نمیشد اداره معارف از ابتدا در نظر گرفت که آموزشگاههای ملی را نیز تحت نظر مستقیم خویش قرار دهد تا بتواند آموزگاران و دیران صحیح و براننده برای آنها انتخاب و در جریان امور اداری و تعلیماتی و محاسباتی آنها نیز مانند آموزشگاههای دولتی نظارت نماید با اینکه برای انجام این مقصود اشکالات بزرگی را در مقابل خود میدید چون جز اینراه طریق دیگر برای اصلاح نمی جست در پیشرفت مرام خود کوشش نمود تا بتدریج بمقصود نائل گشت ضمناً بر اثر تشویق اداره متصدیان موقوفات نیز از مازاد درآمدرقبات متصرفی خود مبلغی برای کمک باین مؤسسات یا تاسیس دبستانهای جدید تخصیص دادند. با این ترتیب چند باب دبستان نیز از محل اوقف تاسیس و بر آموزشگاههای عراق افزوده گشت. چون برای اداره کردن محاسبات این قبیل مؤسسات شعبه مستقلی لازم بود بامتصدی مخصوصی محاسبات مدارس غیر دولتی تاسیس گردید. وظایف این شعبه عبارتند از: تنظیم بودجه مدارس غیر دولتی - رسیدگی بامور محاسباتی آموزشگاههای ملی - تنظیم صورت حسابهای ماهیانه آنها - تهیه لوازم دفتری این آموزشگاهها - پرداخت ماهیانه اعضاء و اجزاء آنها.

این شعبه نیز بخوبی از عهده وظایف محوله برآمده و حسن جریان امور محاسباتی و اداری آن کاملاً مورد توجه و رضایت بخش بوده.

بایکالی - متصدی این شعبه که ثبت و ضبط و دفتر اداره را عهده دار است نظم و ترتیب صحیحی بامور محوله داده و در این يك سال و نیم قریب ۱۰۴۱ پرونده معارفی و اوقافی را با طرز صحیحی مرتب نموده. دفتر این اداره درش

ماه اول سال ۱۳۱۳ دارای ۲۰۰۰ شماره بوده و در ۶ ماه دوم ۵۵۰۰ شماره و در سال ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ شماره را دارا بوده است. از مقایسه این اعداد بيشرفت امور اداره و میزان کار این شعبه و شعبه دبیرخانه که عهده دار با کتوبیس نامه های اداری بوده است بخوبی فهمیده میشود.

قریب بدنی و پیش آهنگی وظایف این دو شعبه را در جای خود شرح خواهیم داد

بعضی از دستور ها و متحدالامال های دایره تعلیمات

۲۸۷۰

نمره ۱۳۷۸

دستور

معموم محصلین دبستانها و دبیرستانها (اعم از دولتی و ملی) ذکور و اناث ملزمند که از این تاریخ مقررات ذیل را اجرا و با انجام هر يك از مواد ذیل خود را مجبور و ملزم دانسته هیچ گاه غفلت ننمایند چنانچه از اعمال یکی از مراتب مندرجه سر پیچی و تخلف ورزند در دفعه اول به توبیخ شفاهی اکتفا و در دفعه ثانی به تو بیخ کتبی مبادرت در صورتیکه بازهم رفتار خود را تغییر ندادند و در تعقیب نظریه خود با فشاری نمودند جداً از شرکت در مؤسسات معارفی بتوان محصل معاف خواهند بود.

- ۱ - در انجام دستورات مذکور فوق العاده سعی و جدی باشند.
- ۲ - معلم را بمنزله پدر روحانی خود دانسته و همیشه نسبت بشخص او احترامات لازمه را ملحوظ دارند.
- ۳ - در سر کلاس فوق العاده آرام و بی صدا باشند.
- ۴ - خارج مدرسه برای همیشه طوری رفتار کنند که سر مشق دیگران باشند.
- ۵ - با اشخاص ولگرد و بی سرو پا هیچوجه آمیزش نکنند.
- ۶ - از رفتن یکجاها و سینماها و مجامع عمومی بدون حضور ولی خود اجتناب نمایند.

- ۷ - از اول غروب برای مطالعه بمنزل خویش بروند (مگر اینک امر فوری یا ضروری باعث تأخیر گردد) .
- ۸ - در دکا کین و مغازه ها بیکه متعلق بخردشان نمی باشد بی حضور ولی خود هیچچیز حق چارس و میکث ندارند .
- ۹ - در صورتیکه بخواهند بمنزل دوستان تحصیل خود برای مذاکره در اطراف وظائف تحصیل بروند باید حتماً از ولی خود اجازه تحصیل کرده در صورت دادن اجازه قطع ساعتی را مختار خواهند بود البته منزل و شخص دوست را هم باید پدر خود معرفی نمایند .
- ۱۰ - از مطالعه و قرائت رمانهای عشقی و افسانه های پرچ اجتناب نمایند .
- ۱۱ - همه روزه صبح در منزل خود را ورزش عادت داده و هیچگاه این قسمت را مفروک ندارند .
- ۱۲ - لباس خود را همیشه پاک و نظیف نگاهدارند و هر روز صبح صورت و دهان و دندان خود را شست و شو نمایند .
- ۱۳ - هفته یکمرتبه یا لا اقل ۱۵ روز یکدفعه با ولی خود استعمام نمایند البته اول است که هفته یکمرتبه این عمل را مجری دارند .
- ۱۴ - حتی المقدور برای غذا - خواب - ورزش - و مطالعه انتظامی قائل و پرو گرامی معین نمایند .
- ۱۵ - چهل رکعت و الفاظ زشت و ناپسند را هیچگاه بر زبان خود نیاورند .
- ۱۶ - در صورتیکه از وضع تحصیل یا حرکتی که نسبت آنها شده شکایت داشته باشند باید یا کتباً یا شفهاً رئیس یا ناظم مدرسه را مستحضر دارند رئیس مدرسه نیز ملزم است فوراً راجع بآن شکوائیه تعقیب جدی نماید در صورتیکه رئیس مدرسه از تعقیب خود داری نمود در پیشگاه اداره معارف مسئول و مورد مؤاخذه واقع خواهد بود
- ۱۷ - در قبال نظامات و مقررات مدرسه باید فوق العاده مطیع باشند .
- ۱۸ - تکالیف درس شبانه خود را باید طوری انجام دهند که معلم و هیئت رئیسه مدرسه همیشه راضی و خوش وقت باشند .

۱۹ - روز های تعطیل را با اتمام و سعی کامل به ترمیم تکالیف عقب افتاده خود پرداخته و بهیچوجه در معاینه و خیابانها بحال لائیکلی قدم نگذارند .

۲۰ - مقررات مندرجه ضمنی الاجری و اولین وظیفه هر محصلی اعم از دبیرستان یا دبستان ذکور یا اناث خواهد بود و مخصوصاً محصلات اناث علاوه بر اتمام کامل در اجرای این دستور ملزمند که در حفظ هفت و عصمت و پاکدامنی منتهای مراقبت را بعمل آورده و همواره سعی نمایند که من غیر انتظار عملی از ایشان مشاهده نشود دامن پاک آنها را آلوده نمایند .

۲۱ - چنانچه شاگردی بدون علت خواست مدرسه را ترك نماید ناچار است حقوق مدنی را که در مدرسه تحصیل کرده طبق مقررات بپردازد .

۲۲ - رعایت دستور فوق برای هر شاگردی واجب و در قبال آن علاوه بر توفیق و تقدیر باخذ جایزه هم نایل خواهند گردید غنائماً مفذکر میشود که چندین نفر بعنوان مفتش مخفی انتخاب گردیده و کاملاً مراقب رفتار و حرکات محصلین در خارج و داخل خواهند بود که هر گاه بر خلاف این منظور از محصل مشاهده نمایند فوراً راپورت دهند تا مدلول قسمت اول این دستور در باره آنها اجراء و عملی گردد .

رئیس معارف و اوقاف عراق

نمبر ۲۷۷۳
۱۳۰۷/۵

دبیرستان
دبستان

از مآ ابلاغ میشود که از این تاریخ با بد گلو بنی با شرکت شاگردان داور طلب (از ۵ ابتدائی بالا) بنام تعلق و مفاخره تحت ریاست و مسئولیت معلم ارشد ادبیات در مدرسه هفته یکبار در تشکیل شده منظور ذیل را به موقع اجرا گذارند و يك نفر با بنی موضوعی را که قبلاً داور طلبان حاضر برای قلم فرسایی گردیده خطابه مانند قرائت نماید و هر يك نفر دیگر موضوع مخصوصی را که خود داور طلب بحث و خلاصی آن نموده است بطریق تعلق بیان نماید رئیس کتاب موظف است قوای علمی و ادبی شاگردان را تحریک و تهیج نموده بالاخره طوری نماید که شاگرد با صراحت از عهده تکالیف برآمده و بتواند مطالب خود را با کمال حوس برشته تحریر در آورد و ممکن است رئیس کلوب یا بکثرت از معلمین دیگر پس از اتمام خطابه و تعلق ۲ شاگرد داور طلب در اطراف موضوعات مطروحه بیاناتی نماید بد رئیس کلوب نباید بکثرت را بعنوان مفتش مری از بین محصلین با ذوق انتخاب نماید مفتشی

كلوب موظف است موضوعات را اعم از کتب و شفاهی در دفتر مخصوصی با قید تاریخ ثبت نماید رئیس کلوب از بین محصلین با ذوق چند نفری را برای حضور در کلوب مفاخره مری مری که بریاست جمله حکومت و معاونت آقای صفاری دبیر ادبیات مری ۱۵ روز به کمر نه تفکیر می شود انتخاب و به موقع معرفی نماید .

نمبر ۲۸۰۲
۱۳۰۷/۷

دبیرستان دولتی توفیق

لزوماً اشعار بدارد کلیه شاگردان باید قرآن خود را از لحاظ حفظ احترام در اطاق مخصوصی که از طرف مدرسه تعیین میشود قرار دهند و در ساعات درس قرآن را با خود به کلاس ببرند و پس از اتمام درس مجدداً بعمل مخصوص عودت دهند .

رئیس معارف و اوقاف عراق

نمبر ۲۸۶۴
۱۳۰۷/۸

آقایان آموز کاران دبیرستانها و دبستانهای شهر و بلوک

نظر باینکه در سال آتی دروس قدر بسی تخصصی و برای هر يك از آقایان رشته مخصوص پیش بینی خواهد شد بنا بر این مقتضی است هر يك از کارکنان سعی کامل بپذیرد نمایند که در يك رشته مخصوص مطابق ذوق خود تا حدی که امکان پذیر است تخصص حاصل نمایند البته برای اجرای این منظور باید شبها بیشتر بمطالعه و مباحثه پردازند ضمناً مفذکر میشود برای آموز کاران کلاسهای چهار کانه ابتدائی يك دوره تحصیل علمی و عملی حساب و هندسه تا حدود شش ساله ابتدائی ضروری است برای آموز کاران ۵ و ۶ يك دوره تحصیلات ریاضی و ادبی در حدود سه سال اول منوطه لازم میباشد دبیران در رشته مخصوص تدریس خود باید دیلم لسانس در دست داشته باشند یا در همان قسمت عملاً تخصصی بسزا داشته باشند .

رئیس اداره معارف و اوقاف عراق

نمره ۷۰۲۶
۱۴۷۷/۳۰

دبیرستان
دبستان

چون غالباً مشاهده شده است که دانش آموزان دبیرستان در معارف عمومی و دکان کین که در هر چه گرایه میدهند توقف نموده و اسباب شکایت اولیاء خود و تکرانی اداره معارف را فراهم میسازند لزوماً اخطار میشود که از این تاریخ بعد در صورتی که محصل در حائلی مزبور که منافی باثبات محصلین است دیده شده فوراً آنها را از دبیرستان خارج خواهد نمود لازم است مراتب را گوشزد جمع محصلین نمایند.

نمره ۲۸۵۸
۱۳۷۷/۸

دبیرستان ها و دبستان های عراق و بلوک

از این تاریخ جدا ابلاغ میشود که هیچک از آقایان کارکنان و رؤسای معارف عراق حق نخواهند داشت شاگردان را هیچ عنوان در منزل خود راه دهند و در صورتی که یکی از شاگردان مایل باشد نزدیکی از آموزگاران تحصیل نماید یا پسری از رئیس مدرسه تحصیل اجازه نماید البته رئیس مدرسه کاملاً مسئول صدور این اجازه خواهد بود.

رئیس معارف و اوقاف عراق

نمره ۲۸۸۴
۱۳۷۷/۸

آقایان نظام مدارس

نظر باینکه اداره معارف خیال دارد دبیرستانهای عراق صورت آبرومندی بخورد و از حیث رعایت اصول نظم و ترتیب از مؤسسات مرکزی طهران هرگاه پیش از ورود عقب تر نباشد از این تاریخ مسئولیت انتظامات وضع دبیرستانها را کاملاً بعهده آقایان محول مینماید برای اتحاد اصول مسلمة فوق الذکر رعایت مواد ذیل واجب است:

۱ - نظام قبل از شاگردان بمدرسه حاضر شوند و بعد از شاگردان و دبیران از محیط مدرسه خارج کردند

۲ - در جمیع اخلاقی شاگردان را کاملاً تحت نظر گیرند و با مراقبت مخصوصی رفتار و حرکات آنها را توجه نمایند ۳ - در نظافت حیاط و اطافهای مدرسه دقت کامل را داشته مسند بین جزء را هر روز بکوه گیری بزرگ و نیمکت و آب و جاروب صحن حیاط و ادارات البته هرگاه مشارالیه در انجام تکالیف مربوطه خود کوتاهی کردند بداره معارف فوراً راپرت خواهند داد تا باغضال آنها اقدام لازم نماید ۴ - از تنبیهات بدنی اجتناب نمایند حتی المقصود شاکردن بصیحت و ترویج و تقدیر راه وادارند ۵ - در حضور و غیاب معلمین و وقت کنند و دقائق غیبت آقایان را در دفتر مخصوص یادداشت نمایند ۶ - بحضور و غیاب شاگردان توجه کامل نمایند صبح و عصر مبصرین کلاسها صورت غائبین را بنظرشان رسانیده در دفتر مخصوص وارد و یکی از مسند بین را مأمور نمایند درپ غائبین برای اطلاع برود در صورتیکه غیبت محصل را معذور شمرند پدر یا ولی او رسماً علت غیبت وی را اطلاع و در صورتیکه علت غیبت را ضعیفه نماید ضماً تذکر میشود ۷ - برای سه دفعه غیبت بدو تذکره بوجه شاگرد از مدرسه اخراج میشود البته قبل از خروج بداره معارف بایستی راپرت داده شود و اداره معارف پس از اطلاع امر باخراج او خواهد داد ۷ - دفتر نمرات شاگردان را بمؤلفیت معلمین کلاس تنظیم و ترتیب نمرات هر هفته و درجعات شاگردان را مشخص و در دفتر قید نمایند.

۸ - دفتر نمره هر کلاس بایستی خیلی نظیف و مرتب باشد ۹ - نمرات بد و خوب شاگرد را کاملاً تحت نظر گرفته شاگردان خوب را تقدیر و کسانی که نمرات بد گرفته اند توبیخ نمایند. رئیس معارف و اوقاف عراق

نمره ۲۸۶۰
۱۳۷۷/۸

دبیرستان توفیق

طبق مرقومه متحدالعمال نمره ۲۴۲۱۴۵۴۶ - ۱۳۷۶/۱۸ وزارت جلایه مقبوضه ابلاغ که تهیه جزوه برای تدریس دروس اکیداً ممنوع و مادام که کتاب طبع شده و در دسترس میباشد آن کتاب را مورد استفاده قرار داده و از گفتن جزوه خود داری نمایند و چنانچه کتابی طبع

ولی از حیث طاعت با دستور رسمی وفق تعدد و نقصان نقصانی یا اضافی داشته باشد ممکن است با حذف قسمت اضافی و جبران قسمت نقصانی بوسیله یادداشت از آن کتاب استفاده نموده و وصول این متحد المال را هم اطلاع دهید . رئیس معارف و اوقاف عراق

دیرستان پهلوی

نمبر ۲۶۳
۱۴۱۵۹۲

من بعد لازم است از مورد تاخیر و ورود و غیبت کارکنان خود در ۲۰ هر ماه صورت غیبت و تاخیر ورود اعضاء را برای از ۲۰ ماه قبل تا بیستم همان ماه تهیه و حاضر ساخته و در ظرف از بیستم الی بیست و چهارم که بقتش بان دیرستان خود آمد توضیحات لازمه و مستندات ابرازیه غیبت کنندگان را از نظر مشار الیه گذرانیده و پس از تصدیق مقتضی قبل از انتهای روز بیست و پنجم بدارم معارف ارسال دارید تا در صورت لزوم جریمه غیبت هر ماه از لیست حقوق همان ماه کسر و مقررات نظامنامه مربوطه اجرا گردد .

رئیس معارف و اوقاف عراق

نمبر ۹۷۰۲
۱۴۱۰۹۸

دیرستان پهلوی

به آقایان معلمین اطلاع دهید که تا اطمینان پیدا نکنند که شاگردان درس خود را کاملاً فهمیده اند درس جدیدی شروع ننمایند . ضمناً بایستی رعایت نمایند که آقایان از شاگردان مرتباً درس سئوال نموده در دفاتر جیبی خود نمره گذارند .

خفایاً بایستی بنظر تمام شاگردان برسد تا از مضمون آن اطلاع یابند .

رئیس معارف و اوقاف عراق

اخطار

نمبر ۱۱۴۶۲
۱۴۱۱۱۹

رای اینکه رتقار محصولات و محصلین هر يك بنوع خود حیا وی از عفت و عصیت و پاکدامنی و نجابت برای جامعه باشد نکات ذیل را اکیداً خاطر نشان مینماید .

۱ - محصولات بطور عموم و محصلین ابتدائی حق ندارند بدون پدر و مادر یا ولی خود

بمزل دیگری بروند .

۲ - محصولات بطور عموم و محصلین ابتدائی حق ندارند بدون پدر و مادر یا ولی خود سینما و تئاتر بروند .

۳ - در غیر اوقاتیکه معمولاً باید شاگرد بمدرسه برود یا از مدرسه خارج شود اگر در خارج دیده شوند مسئولیت شدید متوجهشان خواهد شد .

۴ - در چلو دکاکین و مغازه ها بهیچوجه نایستی دیده شوند .

۵ - در کورچه و بازار موقع عبور نباید خنده و شوخی کنند یا حرکات بیهوشانه از آنها سر زند بدون اینکه متوجه کسی باشند یا کسی را بخود متوجه کنند سر خود را پائین انداخته بروند . چون مفتشین مخصوص مواظب حرکات خانها و آقایان در کورچه و بازار خواهند بود باید مراقبت نمایند این دستورات صحیحاً و دقیقاً بموقع اجراء گذارده شود . بدیهی است هر گاه بخلاف دستور از هساگردی مشاهده شود اول تنبیه لازم از مشار الیه بعمل خواهد آمد ثانیاً دستور اخراج او از مدرسه داده خواهد شد . رئیس معارف و اوقاف عراق

نمبر ۶۴۲۱
۱۳۱۱۲۹

دبستان هدایت - بدر - دوشیزگان

از این تاریخ لزوماً ابلاغ میشود آقایان آموزگاران مسئول کلاس بایستی هر روز کفاچه تکالیف شبانه شاگردان را شخصا مطالعه نموده نمره دهند و اعضاء نمایند .

برای اینکه اولیاء اطفال نیز متوجه این موضوع و این نکته مهم شوند بعلاوه اطلاع پیدا کنند که اطفال آنها هر روز در دبستان حاضر شده است دو نسخه اعلان بضمیمه ارسال میدارد که چندین نسخه از آن تهیه نموده برای پدران اطفال ارسال دارید تا اعضاء نموده هودت دهند مسئولیت اجراء این دستور با شخص مدیر دبستان خواهد بود .

رئیس معارف و اوقاف عراق

نمبر ۵۲۵
۱۳۱۸/۱۸

دبیرستان پهلوی

از این بعد بایستی صحرا نوردی پیش آهنگان شروع شود.

- ۱ - صورت پیش آهنگان و آموزکاران با دیوانی که از شهر خارج خواهند شد بایستی ۵ روز قبل بداره فرستاده شود.

- ۲ - در انتخاب و اعزام پیشآهنگ بایستی نهایت دقت ملحوظ گردد.

- ۳ - بایستی بدانید بهترین اصل که در صحرا نوردی اداره مراعات میکند اخلاق است.

- ۴ - حتماً سرپرست دبیرستان بایستی با شاگردان همه جا همراه باشد.

رئیس معارف و اوقاف عراق

نمبر ۲۲۴
۱۳۱۹/۹

خانم مدیره دبیرستان دوشیزکان

لارم است مراقب باشید هرگاه از چراغان هرزه کرد نسبت بد خزان مدرسه صحبت‌های خارج از موضوع که با موازین اخلاقی منافات دارد شنیدید فوراً بداره محرمانه اطلاع دهید تا اقدام مقتضی بعمل آید عقلاً بایستی بدانید که اداره معارف بهترین موضوعی را که فعلاً قابل اهمیت دانسته تا همه جا دنبال آن است و بایستی خانم مدیره همه کونه با اداره تفریک مسامی نماید رعایت نکات اخلاقی محصولات در خارج و داخل است البته با ملاحظه اینککه مانورین معارف حافظ نوامیس مردمند باید به تمام معنی در هر آن و هر موقع مراقبت و مواظبت نامه در وظایف حقیقی خود نمایند.

رئیس معارف و اوقاف عراق

آقای ..

برای اینکه آقایان و اولیاء اطفال از بودن فرزند خود در مدرسه و زمینه کار آن هر شب مطلع باشند و اولیاء دبستان - دبیرستان نسبت به کارهای شبانه اطفال مستحضر باشند

از طرف اداره محترم معارف و اوقاف عراق دستور داده شده است که آموزکار کلاس هر روز کتابچه تکالیف شبانه اطفال را مطالعه نموده با ذکر تاریخ روز نمره داده و امضاء نماید. -
پرویه این امر را به اولیاء آقایان محترم را با امضاء مشار الیه آشنا می نمایم تا بایاً خواسته مقدم هر شب آقایان کتابچه تکالیف شبانه اطفال خود را ملاحظه فرموده هرگاه تاریخ - امضاء - نمره داشته زیر امضاء این جانب امضاء فرمایند. در صورتیکه تاریخ و نمره و امضاء نداشته معلوم میشود فرزند ایشان آن روز بعد رسه حاضر نشده است فوراً فردای آن روز بمدرسه کتباً یا شفاهاً بدون تاخیر راپرت دهند تا مدرسه رسماً تعقیب نماید. -

مدیر دبستان - دبیرستان

متحد المال نمره ۱۹۰۵
۱۳۱۶/۳

دبیرستان پهلوی

بقرار مسموع بعضی از شاگردان مدارس بدون داشتن تصدیق در شهر دوچرخه سواری مینمایند و اغلب مواجه با اشکال و خطراتی شده و موجب زحمت عابرین میگردد لذا لازم است یککله محصلین اکیداً اخطار نمایند که شاگردان ابتدائی (مخصوصاً آنها که کمتر از ۱۵ سال دارند) یککلی و محصلین متوسطه نیز آنها بیکه تصدیق آزادی شهر بانی ندارند در داخل شهر از دوچرخه سواری معذورند. هر کس هم تصدیق زیور را دارا باشد مواقع سواری در داخل شهر نهایت توجه را بایستی داشته باشد که موجب زحمت کس نشوند. -
در صورت مشاهده خلاف شد بدآ از طرف مدرسه و اداره معارف مورد مواخذة و تنبیه واقع خواهند شد. - رئیس معارف و اوقاف عراق

دیرستان پهلوی

اگر چه در مهر ۱۳۱۳ بواسطه اجبای دیرستان صمصامیه و تبدیل دبستان فردوسی بدیرستان و منظم شدن آن دانش آموزان عراق از صورت بلا تکلیفی نجات پیدا کرده و بانهایت دلکرمی مشغول بتحصیل گردیده بودند ولی از آنجا ئی که سوای مؤسسات دولتی دوام و ثبات مؤسسه دیکری مورد اطمینان نبوده و ممکن است که برای همیشه نتواند مورد افاده و استفاده عموم واقع گردد و حسن انتظام و انضباط مؤسسات ملی نیز تا موقعی است که در تحت نظر مستقیم اداره مر بوطه قرار گرفته و یا دارای مدیر کافی و با اطلاعی باشند که شخصاً علاقمند بکار و از نقطه نظر وظایف وجدانی در ایفاء وظیفه مجاهدت نماید اهالی نیز که بنوبه خود این نکته را بخوبی حس کرده بودند پیش آمد کنونی مؤسسات ملی این شهر را که واجد شرایط سابق الذکر گردیده و صورت حاصله آنها را با تجربیاتیکه در تأسیس و انحلال و تنظیم و اختلال امور آموزشگاههای ملی عراق در سنوات گذشته حاصل کرده بودند موفق تلقی کرده و آن گونه توجه و اقبال را که انتظار میرفت نسبت بآنها ابراز نکرده و عده باز هم اطفال خود را برای ادامه تحصیل بخارج میفرستادند تشریف فرمائی جناب آقای وزیر معارف [اسفند ۱۳۱۲] و مشاهده اوضاع آنروز معارف و آموزشگاههای این شهر نیز توده را در انتظار نکثیر مؤسسات دولتی معارفی مخصوصاً دیرستان و تعمیم امر تعلیم و تربیت از طرف دولت داشته و دستورات اداره را در این زمینه بخوبی حس کرده بودند . اداره معارف نیز که در احبای آموزشگاههای

جشن پیشاهنگی

در دیرستان پهلوی با حضور آقای رئیس معارف
و سایر رؤسای ادارات و وجوه اهالی

تیم دبیرستان پهلوی عراق

ملی این شهر زحمت کشیده و با نقشه که در نظر داشت در آتیه ازدیاد دانش آموزان را مسلم دیده و این قبیل مؤسسات را هم بنوبه خود تا حدی مورد لزوم میدانست. اگر در این هنگام اقدام بنائیس دبیرستان های دولتی مینمود با کمی محصلین متوسطه عراق دور نبود که دو مؤسسه فوق الذکر تعطیل و بر خلاف انتظار بکلی منحل گردند. از طرفی هم از تاسیس یک باب دبیرستان دولتی مذکور نمیتوانست صرف نظر نماید لذا با تصویب وزارت معارف دبیرستان دولتی « بهلوی » را با داشتن يك کلاس اول متوسطه افتتاح نموده و در نظر گرفت که در آتیه هر سالی کلاسی بر آن علاوه نماید تا متوسطه کامل گردد و این نقشه نظریه اداره معارف را در ابقاء این قبیل مؤسسات معارفی ضمن انجام وظیفه تأمین کرد چنانچه در سال تحصیلی ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ کلاس دوم این دبیرستان بدون آنکه لطمه بسایر مؤسسات معارفی وارد آورد دایر گردید.

بالاخره در پانزده روزه اول مهر ماه ۱۳۱۳ مقدمات افتتاح این دبیرستان طبق فهرست ذیل تهیه گردید.

- ۱ - اولاً دبیران لایق و اعضاء واجد شرایط برای آن استخدام کرد
- ۲ - عمارت زیبایی که از هر جهت موافق با امور صحتی و وضع دبیرستان بود در محل مناسبی برای آن تدارك شد
- ۳ - پس از تهیه اثاثیه لازم که در خور يك دبیرستان آبرومند دولتی است در صدد تهیه یکدوره کامل لابراتوار برای آن برآمد و از این اقدام نیز در (آذر ماه ۱۳۱۴) نتیجه گرفت

در ۱۳۱۸/۷/۱۳ دبیرستان افتتاح و از فردای آن روز بلافاصله وارد مرحله

عمل گردیده و بزودی تشکیلات ذیل در این مؤسسه دایر گردید . -
در قسمت ورزش و تربیت بدنی کمالو بهای فوتبال ، والی بال ، باسکت بال ، تنیس ، و غیره از دانش آموزان آن تشکیل و هر قسمت را بر سر پرستی دبیری علاقمند و در تحت نظر هنر آموز ورزش قرار داده که در اوقات معینه در محل مخصوصی مشغول بکار گردید .

۲ - برای ایجاد حس تعقی در مطالب و استدلال و حسن خطابه و تقریر دانش آموزان جلسه نطق و مناظره هفتگی تشکیل و در این جلسه دانش آموزان با حضور دبیران و کارکنان دبیرستان در اطراف موضوعاتیکه در جلسه قبل تعیین شده بود مباحثه و مذاکره مینمودند .

ریاست دبیرستان با شخص آقای رئیس معارف و امر نظامات آن بر عهده آقای نصرالله طاهری بوده بعداً مشارالیه کفیل رسمی دبیرستان گردند .
در سال تحصیلی ۳۱۳ - ۳۱۴ کلاس دوم متوسطه در این دبیرستان دایر شده و در این سال از هر جهت در طرز تعلیم و تربیت دانش آموزان دقت های لازمه بعمل آمده و با تدارک وسائل لازمه کاملاً در زمینه تحصیلات آنها جنبه عملی رعایت و بنا براین نتایج مطلوبه تا حدی که درخور این مدت دوساله و ده بدست آمده نقشه سال تحصیلی ۳۱۵ - ۳۱۶ . ۱ - تأسیس کلاس سوم متوسطه ۲ - ساختمان یکبابی عمارت برای دبیرستان ۳ - استخدام دو نفر ایسانسبه برای تکمیل اعضاء آن ۴ - تکمیل اعضاء دفتری آن . (۱)

(۱) در ۱۵ شهریور ۳۱۵ کلاس سوم متوسطه دایر و اعضاء واجد شرایط برای تکمیل هده کار کفیل دبیرستان استخدام گردید .

یکی از جلسات نطق و مناظره دبیرستان پهلوی عراق

دیرستان دولتی دوشیزکان

در مهر ۱۳۱۳ که اداره معارف احیای مدارس ملی و ازدیاد مؤسسات معارفی دولتی را هدف قرار داده بود تأسیس یکباب دیرستان دخترانرا نیز از محل بودجه دولتی تصمیم داشت ولی از آنجائیکه دختران دانش آموز در این شهر جز معدودی بیش نبوده و این عده کم هم در دیرستان مهستی که بر اثر تشویق اداره معارف در همین موقع تقریباً تأسیس و در تحت نظر مستقیم آن قرار گرفته بود مشغول تحصیل بودند افتتاح دیرستان دولتی تعطیل و انحلال این مؤسسه جدید تأسیس را که هنوز وارد مرحله عمل نشده و سر و صورت صحیحی بخود نگرفته بود ایجاد میکرد بنا بر این انجام این مقصود را بکلی عقب انداخته و توسعه و اصلاح دبستان دولتی دوشیزکان و طرز تعلیم و تربیت آنها مورد توجه قرار داد تا در پایان سال تحصیلی ۱۳۱۳ - ۱۳۱۴ که بواسطه يك عده از محصولات فارغ التحصیل دوره ابتدائی زمینه اصلی تأسیس این مؤسسه دولتی فراهم گردید در ایام تعطیل تاستان در مقام تهیه وسائل و مقدمات افتتاح آن بتفصیل ذیل برآید.

- ۱ - اعضاء واجد شرایط برای آن استخدام کرد . ۲ - عمارتیکه موافق با امور صحی و مناسب با وضع دیرستان بود برای محل آن انتخاب گردید .
- ۳ - اثاثیه و لوازم تحصیلی و اثاثیه ورزش آنها فراهم آورد . ۴ - هنر آموزان صنایع بدی و ورزش برای آن استخدام کرد .

در مهر ماه ۱۳۱۴ دیرستان موسوم بدوشیزکان را با داشتن يك کلاس اول متوسطه تأسیس و در نظر گرفت که طبق لزوم و احتیاج هر سالی کلاسی بر آن علاوه کنند تا متوسطه کامل گردد .

در طرز تحصیلات دانش آموزان حتی المقدور سعی شد که در قسمت های مختلفه از قبیل ریاضی و تاریخ طبیعی جنبه عملی و حسی بر حفظی و نظری غلبه داشته باشد و هم چنین با در نظر گرفتن اصول معرفت النفس در تعلیم سایر دروس از قبیل فارسی تاریخ و جغرافیا و غیره و تفهیم مطالب مربوطه بهر يك دقتی فوق العاده بعمل آمد و با این ترتیب وضع تحصیلی این دبیرستان خسته کننده نبوده و شاگردان با داشتن شوق و نشاط مخصوصی در انجام وظایف خویش کوشش مینمودند.

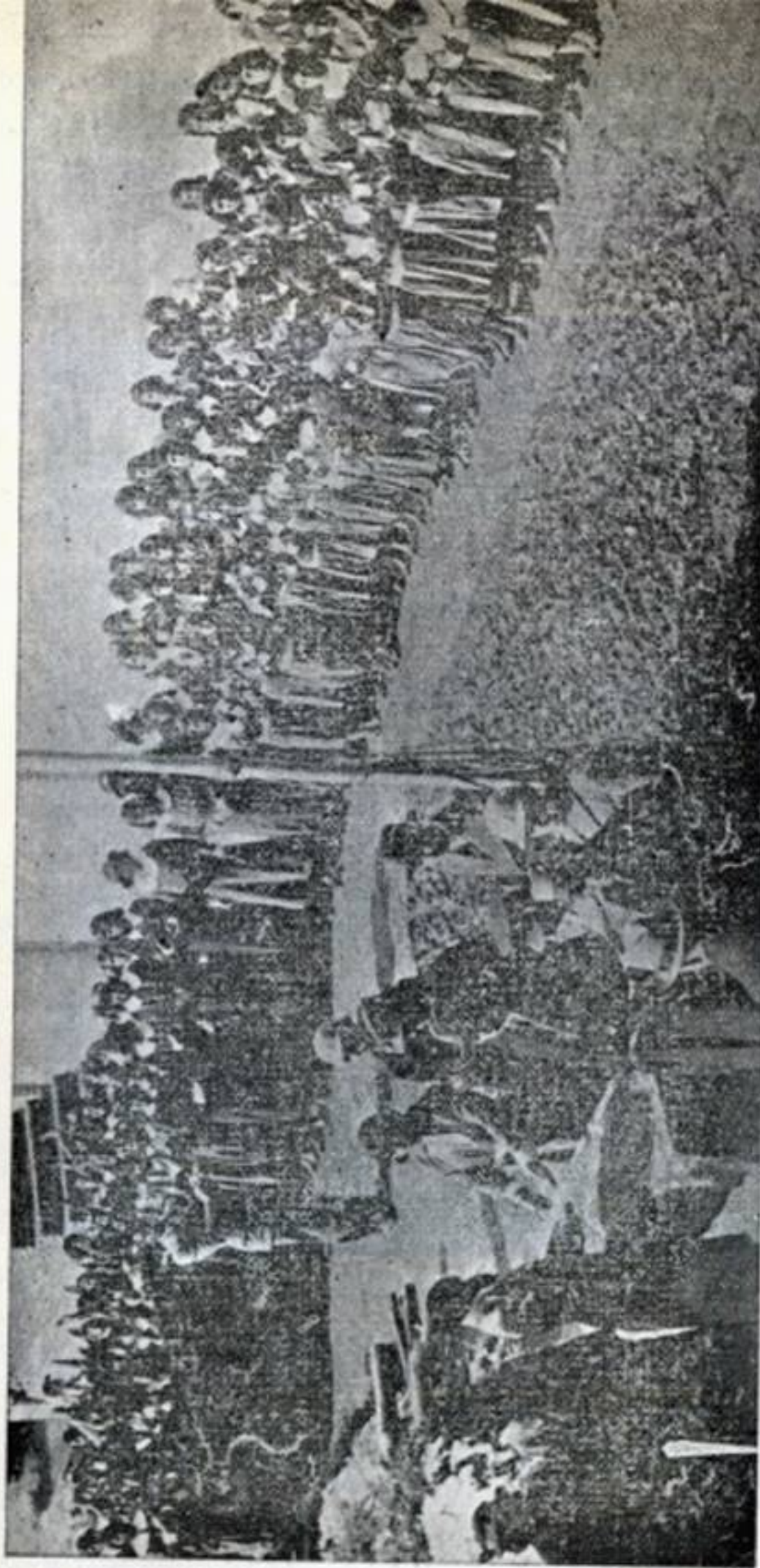
در قسمت هنرهای بدی که جنبه عملی داشته مخصوصاً دقت بیشتری بعمل آمده و نتایج بهتری هم گرفته شده

از مجالس نطق و مناظره هفتگی که با حضور مدیر و اعضاء دبیرستان تشکیل میشد نیز نتایج خوبی بدست آمد چنانچه حسن خطابه و مقالات دانش آموزان در جشن های بهمن و اسفند که بمناسبت نهضت بانوان این شهر بر پا شده و افتخار پیش قدمی آنها نیز شاگردان این دبیرستان برده بودند جالب توجه و مخصوصاً مورد تقدیر جناب آقای وزیر معارف واقع و باخذجوائز مفتخر گردیدند.

کلوپهای مربوطه ورزش تحت سرپرستی مدیر و هنر آموز ورزش در این دبیرستان تشکیل و اثرات خوبی در قوای روحی و جسمی دانش آموزان بخشیده است.

نقشه سال تحصیلی ۱۳۱۵ - ۱۳۱۶ این دبیرستان: ۱ - تأسیس کلاس دوم متوسطه ۲ - استخدام دو نفر دبیر واجد شرایط رای تکمیل اعضای آن. [۱]
(۱) کلاس دوم متوسطه در ۱۵ شهریور ماه ۱۳۱۵ در این دبیرستان تأسیس و اعضاء واجد شرایط نیز استخدام گردید.

جشن خاتمه امتحانات دبیرستان دوشیزگان
که آقایان رؤسای دوائر دولتی هم با خانمهایشان حضور داشته اند

عده از دانش آموزان دبیرستان دوشیزکان عراق که
 در جشن توزیع گواهی نامه ها سرود میخوانده اند

دبیرستان شاهدخت

چنانچه ضمن تاریخ گذشته معارف اشاره شد که پس از انحلال دبستان شمس المعذرات خانم صبیحه ملکی (فارغ التحصیل دانشسرای دخترانه طهران) که یکی از بانوان منور الفکر بشمار میرود اثابیه آنرا در اواخر فروردین ماه ۱۳۱۳ خریداری و از تفرقه نو آموزان آن در آخر سال تحصیلی ۳۱۲ - ۳۱۳ تا حدی جلو گیری نمود.

در مهر ماه همین سال اداره معارف مؤسسه مزبور را مستقیماً تحت نظر گرفته و با مساعدتهای مادی و معنوی سرو صورت صحیحی بآن بخشید و نیز کلاس اول متوسطه را که خانم مزبور در مهر ماه ۳۱۲ بذوق شخصی خویش دایر کرده بود رسماً جزء این مؤسسه قرار داده و از نو آموزان فارغ التحصیل دبستان شمس المعذرات سابق و دانش آموزان اینکلاس سال اول و دوم متوسطه در آن دایر و برای اولین دفعه با همت خانم سابق الذکر یک دبیرستان دخترانه در شهر عراق تأسیس نمود.

برای صدور امتیاز این آموزشگاه پیشنهادی بمرکز ایفاد داشته و در اسفند ۱۳۱۳ از این اقدام هم نتیجه گرفته و امتیاز رسمی دبیرستان با این شرط که تحت نظر مستقیم اداره معارف باشد بنام مؤسس و رئیس آن (خانم صبیحه ملکی) صادر گردید.

در سال تحصیلی ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ اداره معارف دقت بیشتری در توسعه این دبیرستان بعمل آورده ماهیانه ۵۰۰ ریال از محل در آمد اوقاف بآن تخصیص داده و از ساعات بیکاری بعضی از دبیران هم برای تدریس در این مؤسسه استفاده نموده و با این ترتیب توانست کلاس سوم متوسطه را نیز در آن دایر نماید.

این آموزشگاه تا دیماه ۳۱۴ بهیستی موسوم بود و در این هنگام بمناسبت نهضت بانوان و تشریف فرمائی والا حضرتین شاهدخت بدانشسرای عالی افتخاراً نام آنرا تغییر داده و دبیرستان شاهدخت نامیده گردید .
نقشه سال تحصیلی ۳۱۵ ر ۳۱۶ این دبیرستان
۱ - تأسیس کلاس چهارم متوسطه - ۲ - تکمیل عده کارکنان آن (۱)
دبیرستان صمصامیه

دبیرستان صمصامیه در مهر ۱۳ جز صور تی پیش نبود عوائد اوقافی آن بواسطه اینکه خود آقایان بیات در عراق نبودند تماماً بصندوق دبیرستان تأدیه نمی گردید

دبیرستان چون سرپرست حساسی نداشت از عایدات شهریه محصلین نمیتوانست بنحوه صحیح استفاده نماید - در نتیجه با اینکه تا این تاریخ این دبیرستان دیر لایقی (ایسانیه یا دیپلمه صحیح) بخود ندیده بود و کارکنان آن از آموزگاران و دیران محلی با حقوق کم و غیر مکفی انتخاب شده بودند معذک بواسطه عدم تعادل دخل و خرج همیشه بین کارکنان و مدیر دبیرستان در خصوص تعویق حقوق چندین ماهه زود خورد بود - چون این مؤسسه دیرین با سوابق معتد خود حق داشت در رأس سایر مؤسسات معارفی قرار گیرد اداره معارف در مهر ۱۳ که شروع به تشکیلات نمود تصمیم احیای آنرا گرفت ضمناً نظر باینکه دبیرستان عظیمیه نیز در اثر اختلافات بین مستاجرین شراره و متصدی موقوفات مرحوم حاج آقا محسن منحل شده بود شاگردان آنرا بصمصامیه

[۱] در ۱۵ شهریور ماه ۱۳۱۵ از طرف اداره معارف کلاس چهارم متوسطه در این دبیرستان دایر گردیده و برای تدریس کلاس مزبور از ساعات پیکاری چهار نفر از دیران استفاده شده .

عده ای از دانش آموزان دبیرستان شاهدخت که از عهده امتحانات نهائی دوره اول متوسطه بر آمده اند .

دسته از دانش آموزان که در لابراتوار مشغول
تحصیل میباشند

دیرستان صمصامیه
هنگامیکه دسته از پیش آهنگان مشغول به کارهای
یدی میباشند

تاریخچه کارهای اکتشافی در منطقه
دیرستان صمصامیه

دعوت و با تأسیس کلاس ۴ متوسطه و استخدام دو نفر دبیر دبلمه - جنبشی بآن داد - البته چون در بودجه دبیرستان اداره معارف رسماً دخالت نمینمود و نمی توانست در تعادل دخل و خرج مدرسه اقدام اساسی نماید این عملیات ظاهری و روی بایه صحیحی استوار نبود تا در تاریخ ۴ اسفند ۱۳۱۳ با استیجاز از مقام وزارت معارف رسماً بودجه دبیرستان را تحت نظر مستقیم قرار داد. آقای رستار ایسانسبه دانشرای عالی را بسمت مدیریت و آقای صمیمی دبیر ریاضی را نیز بسمت نظامات انتخاب نمود از این تاریخ که اداره در بودجه دبیرستان دخالت مستقیم پیدا کرد توانست نظم و ترتیب مخصوصی در جریان محاسباتی اینمؤسه ایجاد و آنرا بصورت یکی از بهترین دبیرستان های دولتی تبدیل نماید ضمناً چون منظور اصلی احیای دبیرستان بود و عایدات اوقافی آن کفاف تشکیلات جدید را نمی نمود اداره معارف با مقصد بانی موقوفات وارد مذاکره و با تعهداتی که از طرف آنها بعمل آمد سالیانه بیش از ۱۰۰۰۰ ریال کمک مالی هم برای دبیرستان تهیه نموده و با این ترتیب توانست علاوه بر توازن بودجه نسبت بتعمیر و ساختمان این مؤسه و ترمیم و تهیه اثاثیه آن اقداماتی نماید. در سال تحصیلی ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ آقای دانشجو و نیر سینا را از بودجه دبیرستان دولتی بهلوی استخدام و با ۹ ساعت تدریس (در هفته) که خود آقای رئیس معارف نیز در این مؤسه عهده دار گردیدند کلاس پنجم متوسطه نیز در این دبیرستان دایر گردیده و در طرز تعلیم و تربیت دانش آموزان آن دقتی شایسته بعمل آمد.

در جلسه انجمن معارف
رئیس اداره معارف و اعضای آن
در جلسه انجمن معارف

موقوفات دییرستان صمصامیه و عوائد تقریبی سالانه آنها

سرای معروف به حاج زکری با چهار دکان ضمیمه ۱۷۰۰ ریال

نصف يك مغازه واقع در بازار عراق ۴۵۰ «

قهوه خانه دهانه میدان ارك ۱۳۰۰ «

هفت ساعت در هفته از آب وزیری ۱۰۸۰ «

ایضا یکمغازه ۳۱۲ «

نصف حجره تحتانی و فوقانی طرف شمالی سرای کلبهها ۵۲۵ «

« ۴۵۰ «

« ۲۶۷ «

قریه هك علیا ۴۲۰۰۰ کیلو گرم گندم و ۱۰۵۰۰ کیلو گرم حبوبات و

۵۲۵۰ ریال نقد (طبق قرار داد با جناب آقای بیات)

مقداری از مستقالات آن بایر و مورد استفاده تا کنون واقع نشده اند از قبیل

باغ امین و غیره.

پخش سال تحصیلی ۱۳۱۵ - ۱۳۱۶ دایر کردن کلاس ششم متوسطه در این

دییرستان و تکمیل اعضاء واجزاء آن - تدارك وسائل و اثاثیه لازمه (۱)

دییرستان فردوسی

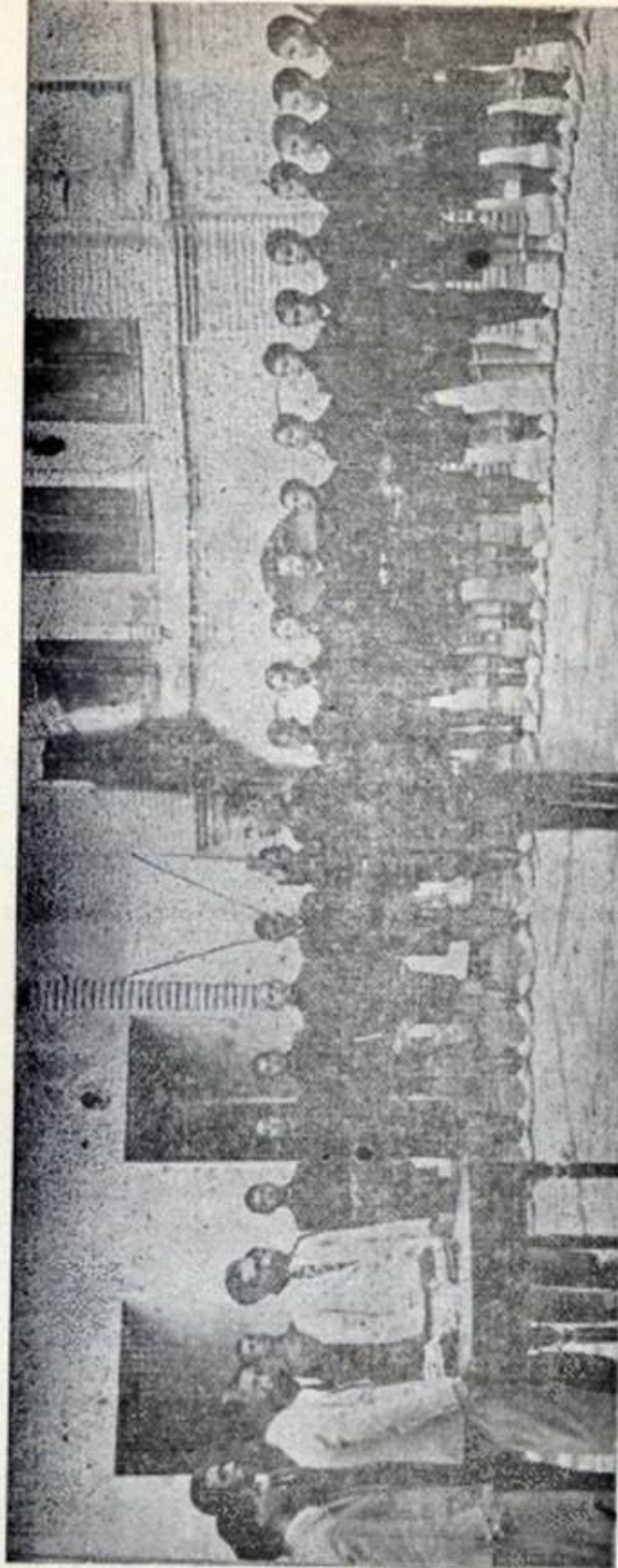
این مؤسسه قبل از مهر ۱۳۱۳ دبستانی پیش ابو د. در مهر ماه

همین سال اداره معارف در نتیجه انتخاب آقای علی اکبر صفاری کرمانی

۱ - در شهریور ماه ۱۳۱۵ آقای علی اکبر صفاری کرمانی ریاست این دبیرستان اشغال

و با استخدام سه نفر لسانیه کلاس ششم متوسطه نیز در آن دایر گردید

دبشاهنگان دبیرستان فردوسی عراق

(لباسیه دانشسرای عالی) بعد بریت آن توانست این آموزشگاه را بصورت
یک دبیرستان دو کلاسه رسمی در آورد. و همچنین در آن سال ۱۳۱۳
بودجه ۵۰۰۰۰ ریال از دو راه تا مین میشد یکی از محل یک هزار ریال
اعانه وزارت معارف دیگر از محل در آمد ماهیانه دانش آموزان.

در سال تحصیلی ۱۳۱۳ - ۱۳۱۴ با کمکهای مادی و معنوی اداره معارف
این آموزشگاه توانست بودجه مرتبی برای خود منظم و در آخر هر ماه بدو
تعویق بکارگذاشت طبق مقررات ماهیانه پرداخت و همچنین امور تعلیماتی و
اداری این آموزشگاه که تا این موقع صورت صحیحی نداشته وضع مرتبی بخود
گرفت و در نتیجه انعقاد شورا های هفتگی آموز کاران و دیران و شور در
مسائل مربوطه بامور کلاس داری، تشکیل انجمنهای نطق و مناظره، ایجاد
کلوپهای ورزشی و جدیت کامل در اصلاح اخلاق دانش آموزان - روح تازه
در کالبد این مؤسسه دمیده و تکان اساسی بآن داده شد. -
در سال ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ با آقای محمد باقر داودی مؤسس آن اداره وارد
مذاکرات اساسی شد و طبق قرار داد رسمی مشارالیه امور محاسباتی دبیرستان
را نیز باختیار اداره معارف واگذار نمود و در نتیجه دبیرستان فردوسی مانند
دبیرستان صلصامیه تحت نظر مستقیم اداره قرار گرفت. -
در این سال که اداره از لحاظ محاسباتی نیز توانست نظارت و بررسی
کامل در دبیرستان داشته باشد نسبت با انتخاب کارکنان و تدارک احتیاجات
آن دقت بیشتری بعمل آورد.

دبستان دولتی پهلوی

در مهر ۱۳۱۳ اداره معارف یک باب دبستان دولتی چهار کلاسه ابتدائی

بنام دبستان بهلوی تاسیس و در دسترس اهالی این شهر قرارداد ضمناً در نظر گرفت که در سالهای آتی به کلاس پنجم و ششم آنرا تکمیل و این دبستان را پیش کلاسه نماید. (۱)

دبستان دولتی مختلط بدر

از جمله دبستانهای دولتی که اداره معارف در مهر ۱۳۱۳ در این شهر تاسیس نمود. دبستان چهار کلاسه دخترانه موسوم به بدر بوده است که از مهر ۱۳۱۴ بعد از آموزشان سر نیز در آن پذیرفته و بدبستان مختلط تبدیل گردید.

دبستان دولتی توفیق

این مؤسسه در ۱۲۹۸ شمسی تاسیس و موسوم به مدرسه دولتی نمره ۲ گردید و بر حسب تصویب وزارت معارف در ۱۳۰۱ (مدرسه دولتی عباس آباد) و در ۱۳۰۶ [مدرسه دولتی توفیق] نامیده شد این دبستان در بدو افتتاح دارای چهار کلاس ابتدائی بوده و در ۱۳۰۷ کلاس پنجم در آن دایر و در ۱۳۰۸ شش کلاسه گردیده و در ۱۳۰۹ اولین دسته محصلین فارغ التحصیل خود را برای شرکت در امتحانات نهائی اداره معارف معرفی نموده است. در مهر ۱۳۱۳ وسیله استخدام اعضاء واجد شرایط و تهیه اثاثیه و تدارک عمارت صحیح اصلاحات اساسی در این آموزشگاه نموده و آنرا ضمیمه دبیرستان يك کلاسه بهلوی گردانید. (۲)

(۱) در شهریور ماه ۱۳۱۵ کلاس پنجم و ششم ابتدائی در این آموزشگاه دایر گردید

(۲) در شهریور ماه ۱۳۱۵ بواسطه سه کلاسه شدن دبیرستان بهلوی قسمت ابتدائی از متوسطه

مجری و برای هر يك عمارت متناسب تهیه گردید

دبستان مختلط بدر

هنگام تشریف فرمائی جناب آقای وزیر معارف

۴ آبان ۱۴

دبستان دولتی دوشیزکان

این مؤسسه در ۱۳۰۱ شمسی تاسیس و موسوم به مدرسه دوشیزکان گردیده در بدو تاسیس دارای چهار کلاس ابتدائی بوده و در ۱۳۰۷ پنج کلاس و در ۱۳۰۸ کلاس ششم نیز در آن دایر شده و در ۱۳۰۹ اولین دسته محصلین فارغ التحصیل دوره ابتدائی خود را برای شرکت در امتحانات نهائی با داره معارف معرفی کرده است

در مهر ماه ۱۳۱۳ پس از انتقال دبستان به معارنی که موافقت با اصول صحی داشت و استخدام اعضاء واجد شرایط و تهیه و تکمیل اثاثیه آن توسط شورای هفتگی آموز کاران و اطلاع کامل از وضعیت تحصیلی و اخلاقی نوآموزان اصلاحات اساسی در طرز تعلیم و تربیت و رویه تدریس و تحصیل این دبستان بعمل آمد. و بوسیله ایجاد کلوبهای ورزشی و مجالس نطق و مناظره در تقویت قوای روحی و جسمی شاگردان دقتی بسزا شد. و هم چنین در پیشرفت هنرهای یدی از قبیل خیاطی و ملیله دوزی و تور بافی و غیره توسط هنر آموزان مربوط توجه خاصی مبذول گردید.

برای تربیت آموز کاران و آشنا نمودن آنان با اصول تعلیم و تربیت جدید هر هفته دو روز توسط دبیران مبرز و یاره از دانشمندان محلی در این دبستان کنفرانسهای سودمندی داده میشد و اداره معارف از این اقدام بموردی که در آبان ۱۳۱۳ پیش بینی نموده و بموقع عمل گذارده بود در ۱۳۱۴ نتایج مهمی بدست آورد.

دبستان مجیدیه

اداره معارف در اوایل بهمن ماه ۱۳۱۳ با آقای تیمسار فروز متصدی موقوفات مرحوم عبد المجید (فرمانفرما) برای تأسیس یک دبستان مجانی از مازاد در آمد موقوفه در مقام مذاکره و مکان به برآمد معظم له نیز که یکی از معارف خواهران اینو لایت است با آغوش بازی که گویا انتظار چنین روزی را داشته پیشنهاد اداره را استقبال و ماهیانه یک هزار ریال برای مخارج این مؤسسه تعیین کرد اداره نیز فوراً در صدد تهیه مقدمات آن بر آمده تا در ۲۷ شهریور ماه ۱۳۱۴ رسماً این مؤسسه چهار کلاسه را افتتاح و بمناسبت نام واقف بمجیدیه موسوم گردانید.

آقای تیمسار ساقی الذکر علاوه بر ماهیانه مزبور نسبت بتهیه اثاثیه و لباس ایام و سوخت زمستان این مؤسسه نیز مساعدت‌هایی مبذول داشته و برای سال تحصیلی ۳۱۵ - ۳۱۶ نیز سالیانه هشت هزار ریال بر بودجه دبستان مزبور افزوده و بنا بر این در سال آتی با داشتن این بودجه یک دبستان شش کلاسه ابتدائی خواهد گردید. (۱)

دبستان عظیمیه

بودجه این مؤسسه دیرین که بر اثر تعهد آقایان فروز و فرهنگد مجسنی (مستاجرین موقوفات شراه از موقوفات مرحوم حاج آقا محمد حسن) اداره میشده بواسطه کشمکش مستاجرین و آقای حاجی سید احمد متصدی موقوفات مزبور و حاکمیت مشارالیه ازین رفته و در نتیجه دبیرستان عظیمیه در ابتدای فروردین ماه

(۱) در شهریور ماه ۳۱۵ - ۳۱۶ کلاس ۵ و ۶ ابتدائی در این دبستان دایر گردید

عده ای از دانش آموزان دبیرستان دوشیزگان عراق
با مدیر و آموزگاران.

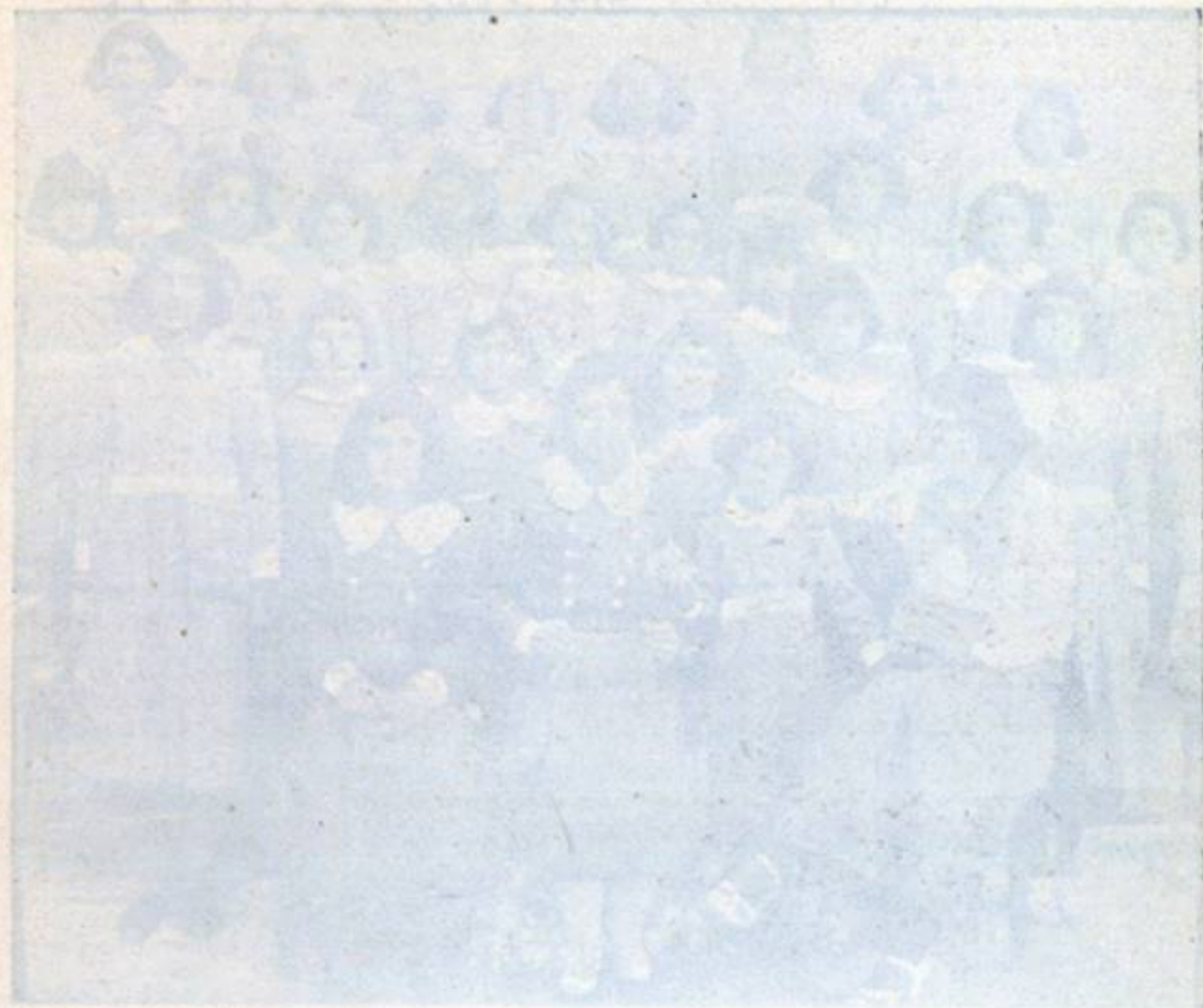
۱۳۱۴ رسماً منحل گردید.

چون از بین رفتن يك مؤسسه دیرین معارفی با منویات رئیس معارف وقت مخالفت داشت مجدداً آنرا باجدیت آقای فرید (مدیر سابق این آموزشگاه) افتتاح نموده و با جمع آوری کارکنان پیشین و سعی در تهیه در آمد داخلی که تنها وسیله تعدیل دخل و خرج آن بود این مؤسسه را دایر کرد بعداً برای تأمین بودجه آن در تعقیب اقدامات گذشته از مهر ۳۱۳ بعد با آقای حاجی سید احمد وارد مذاکرات اساسی گردیده تا بالاخره در خرداد ۱۳۱۴ مشار الیه را حاضر نمود که ماهیانه ۱۷۵۰ ریال از عوائد قراء غنیر و سورانه (از موقوفات متعذرالمصرف) برای مخارج دبستان مزبور با اختیار اداره معارف واگذار نماید و با این ترتیب توانست پس از یکسال و نیم بلا تکلیفی این مؤسسه نسبت باحیاء و ابقاء آن ادای وظیفه نماید.

دبستان مختلط منصوری

هنگام اجاره دادن موقوفات مجهول التولیه حاجیه طوطی خانم منصوری اداره معارف آقای فریور (که سواقی معارف خواهی دارد) مستاجر موقوفه مزبور را حاضر نمود که ماهیانه یکهزار ریال برای مخارج یکدبستان چهار کلاسه دخترانه از مهر ۱۳۱۴ بعد با اختیار اداره واگذار نماید. از تاریخ مزبور با این مبلغ این آموزشگاه را افتتاح و بمناسبت نام و نشان واقفه بمنصوری موسوم گردانید.

چون بعداً نو آموزان پس نیز در این مؤسسه پذیرفته شد بدبستان مختلط تبدیل گردید.

این کتاب در کتابخانه ...
تاریخ ...
موضوع ...
کتابخانه ...
تاریخ ...

دبستان شرف ارامنه

نظر باینکه ارامنه سلطان آباد احتیاج خود را بتأسیس یک باب دبستان حس نمودند در تاریخ آبانماه ۱۲۸۶ شمسی مطابق اکتبر ۱۹۰۷ میلادی هیئتی از ارامنه تشکیل داده و اشخاص ذیل را با کثرت آراء از بین خود انتخاب نمودند: گریگور هوسپیان - عادر تردسیان - موسس استپانیان - وظیفه ابن هیئت جمع آوری اغانه برای ساختمان یک باب دبستان بود بر اثر جدیت هیئت مزبور و کمک سایر ارامنه وجوهی تهیه و سال بعد این دبستان با دو کلاس مفتوح گردید بعداً بر اثر ازدیاد ارامنه در سلطان آباد هر چند مدت يك کلاس بر آن اضافه شد تا در سال ۱۲۹۶ شمسی چهار کلاس و تا سال ۱۳۱۳ بشش کلاس رسید - هیئت مدیره این دبستان که در سال ۱۳۱۲ شمسی از طرف کلیه ارامنه عراق تعیین گردیده و فعلاً هم دارای همان سمت میباشد بشرح ذیلند

- ۱ - ماردروس بلهیری رئیس هیئت ۲ - حاج قارابط شاهینیانس نایب رئیس
- ۳ - لیوان مورا کسبان ۴ - آرام گریگور بانیان منشی ۵ - ادنیک دانا بدتان
- نظر - ۶ - هابار کتان نرسسیان

مدیر فعلی دبستان آرمناک ما کریدیان میباشد -

اداره معارف در مهر ۱۳۱۳ ماهیانه سیصد ریال از محل بودجه مصوب بعنوان کمک خرج برای این دبستان تعیین نمود

کود کستان ارامنه

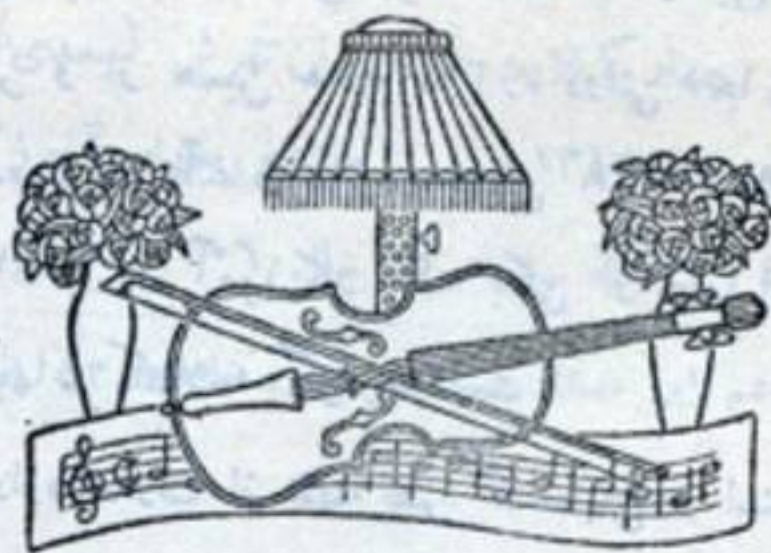
این کود کستان در تاریخ ۱۳۰۵ شمسی تأسیس گردید بدو بواسطه کمی عده نوآموزان و نداشتن محل مخصوص در دبستان شرف دائر و پس از چندی سلیم شاهینیانس بنای فعلی کود کستان را باین مؤسسه تریینی اهدا نمود.

در بدو امر کارکنان کود کستان بزبان فارسی آشنا نبودند و اطفال فارسی زبان نیز بدانجا مراجعه نمیکردند پس از چندی این تقیصه رفع و زبان فارسی رسماً معمول گردید

این کود کستان نیز تحت نظر مدیر دبستان (ما کوبیدیان) و هیئت مدیره دبستان اداره میشود و مدیریت داخلی و آموزگاری قسمت ارمنی بعهده مادام سیرانوش واگذار گردیده است و خانم روزا طاطاوسیان نیز تعلیم نوآموزانی را که فارسی زبان میباشد عهده دار است -

کود کستان نوین

بر اثر تشویق اداره معارف خانم استپانیان در آخر آبان ماه ۱۳۱۴ بتأسیس کود کستانی بنام کود کستان نوین اقدام نمود.

آموزشگاه سپهبداری

این آموزشگاه از بناهای اولیه این شهر و در خلال سنوات ۱۲۸۷ تا ۱۲۹۷ شمسی بخرج یوسف خان سپهبدار بانی شهر عراق ساخته شده طول و عرض بنای آن ۸۷ در ۴۶ متر است و دو بازار طولی و عرضی سلطان آباد از مغرب و جنوب آن میگذرد اگر چه چند سال است که بر اثر مسامحه متصدی موقوفات رو بخرابی و زوال میبرد ولی معذالك باز هم وضع بنا و چهار حوض بزرگ صحن و مسجد و گنبد بزرگ آن خالی از تماشا نیست معلوم نیست که در ابتدا دارای موقوفاتی بوده و بهر حال این آموزشگاه از ابتدا رونق و صفائی داشته و مورد توجه فضلا و دانشمندان این محیط بوده علمای عراق نیز در حفظ رونق و نگاهداری طلاب آن اهتمام فوق العاده بخرج میداده اند بویژه مرحوم حاجی آقا محسن (مشار الیه یکی از مردان دانشمند و دانش دوست ایران بشمار میبرد) که قسمت مهمی از املاك و مستقالات خویش را طبق فهرست ذیل تخصیص بطلاب عراق داده و امر مایه با نه این آموزشگاه را مرتب کرده است این هنگام مؤسسه مزبور اهمیتی بسزا داشته و قریب یکصد نفر از محصلین علوم دینی در آن یتوته مینموده اند.

نصف قریه کزاز . چهار دانك و نیم از قریه در بند . پنج دانك و نیم از قریه عنبرته . تمام سرای پرباز مجاور چهار سوی عراق . سه دانك و نیم از سرای ملك . تمام سرای قیصریه . دودانك از سرای سر پوشیده . يك دانك و نیم از سرای حاجی خدامراد .

متاسفانه پس از فوت این مرد بزرگ متصدی موقوفات مذکور با اندازه مسامحه در پرداختن شهریه طلاب آن (با همه فشاری که از مقامات مربوطه در وصول و ایصال آن بعمل میآمد) نمود که بالاخره بساط تدریس و تحصیل چندین ساله بر چیده شد.

اداره معارف در مهر ۱۳۱۳ در مقام احیای این آموزشگاه دیرین و تبدیل آن بشعبه از دانشکده معقول و منقول برآمده و با آقای حاج سید احمد متصدی موقوفات موحوم حاج آقا محسن وارد مذاکره و نامه نگاری گردید مشار الیه در این هنگام نیز با همه با فشاری که اداره در اجراء نظریه خویش بخرج داد بمسامحه و تعامل گذرانیده و برای پرداخت بودجه این مؤسسه حاضر نگردید تا بالاخره همین عدم تمکین بمقررات ممنوع المداخله شدن ایشان را از طرف اداره تحقیق اوقاف مرکزی و دخالت مستقیم اداره اوقاف عراق را در موقوفات مزبوره ایجاب نمود (۱)

آموزشگاه ملك

مرحوم حاجی حسن (ملك التجار عراق) چند عمارت كوچك بهم پیوسته را كه دسته از طلاب علوم دینی در آن جای داشته اند از ۱۲۸۷ بعد کم کم خریداری نموده و تا ۱۲۸۱ ساختمان کنونی را که «مدرسه

(۱) در شهریور ماه ۱۳۱۵ موقوفات عامه مرحوم حاجی آقا محسن رسماً از طرف اداره معارف بمال الاجاره سالانه ۲۷۰۰۰۰ ریال باجاره واگذار گردید.

با این وجه علاوه بر آنکه زمینه تأسیس شعبه از دانشکده معقول و منقول در عراق فراهم گردیده است نسبت با تعمیر آموزشگاه سپهبداری و افتتاح چندین باب دبستان مجانی در شهر و بارك اقدامات لازمه خواهد شد.

ملک « خوانده میشود و خیابان سعدی و میدان ارك از مغرب و شمال آن میگذرند بر جای آنها بنیاد کرده است و در همین هنگام مقداری از املاک خود را که عبارتند از : شش دانگ قریه طردان . شش دانگ قریه قزلیجه . نیم دانگ قریه رباط . چهار دانگ ونیم از مزرعه جابروب سرخه . یک کاروانسرا با باربند و دکان کن متعلق بآن . و دو دانگ (یک سوم) کاروانسرای دیگر با مضام سه دکان فوقانی آن صورت وقف اختصاص بعمایانه و کمک خرج طلابی که در آن جایگزین میشوند داده و از در آمد موقوفه ثلث خویش که مخصوص بعبرات است جبران کسر مخارج این آموزشگاه را تعیین نموده (وصیت نامه) آموزشگاه مزبور از بدو تأسیس مرکز فضلا و مورد توجه علمای این ناحیه گردید . بوثره در زمان مرحوم آقا نور الدین و آقای حاج شیخ عبدالکریم جابری رونقی بخود گرفته چنانچه در هر حجره آن سه نفر طلبه شبانه روز جای داشتند . مسافرت و ماندن آقای حاج شیخ بشهر قم (۱۳۰۰) بیشتر طلاب عراق را بدان ناحیه حاب و تاحدی از رونق این قبیل آموزشگاهها کاست ولی باز هم تا مرحوم آقا نور الدین در قید حیات بود دسته از فضلاء طلاب در این آموزشگاه جای داشته اند پس از فوت آن مرحوم که این دسته نیز بکجا بقم کوچ کردند بکلی بساط تحصیل و تدریس این مؤسسه بر چیده شد و جز چند نفری که بهیچوجه در فکر تحصیل نبودند کس دیگری در این بنای بزرگ منزل نداشت .

چنانچه در سال تحصیلی ۱۳۱۳ این آموزشگاه را بیش از دو نفر که آنها هم از عهده نوشتن عبارت فارسی بر نمی آمدند داوطلبی برای امتحانات رسمی طلبگی نبود .

اداره معارف در مهر ۱۳۱۳ با مشاهده این وضعیت در نظر گرفت دسته از طلاب را در این محل جمع آوری و بدینوسیله این مؤسسه را احیا نماید ولی متأسفانه با همه اهتمامی که بخرج داد بواسطه نبودن محصل ، اینکار ممکن نگردید . تا در خرداد ۱۳۱۵ که افتتاح کلاس ششم دبیرستان صمصامیه را برای سال تحصیلی ۱۳۱۵ - ۱۳۱۶ با بر جای نمود در نظر گرفت که دانش آموزان بی بضاعتی را که از اطراف برای تحصیل در این دبیرستان بشهر عراق میآیند در حجرات این آموزشگاه جایگزین و کمک خرجی نیز از در آمد این موقوفات بآنها پردازد و برای این منظور با متصدی موقوفات مزبور وارد مذاکره شده و پس از تنظیم بودجه آن بتعمیرات لازمه و تدارك وسائل دیگر از قبیل روشنائی و مستخدم و سرپرست و غیره اقدام و مقدمات پذیرائی آنان را از هر جهت فراهم ساخت . (۱)

انجمن نطق و مذاظره

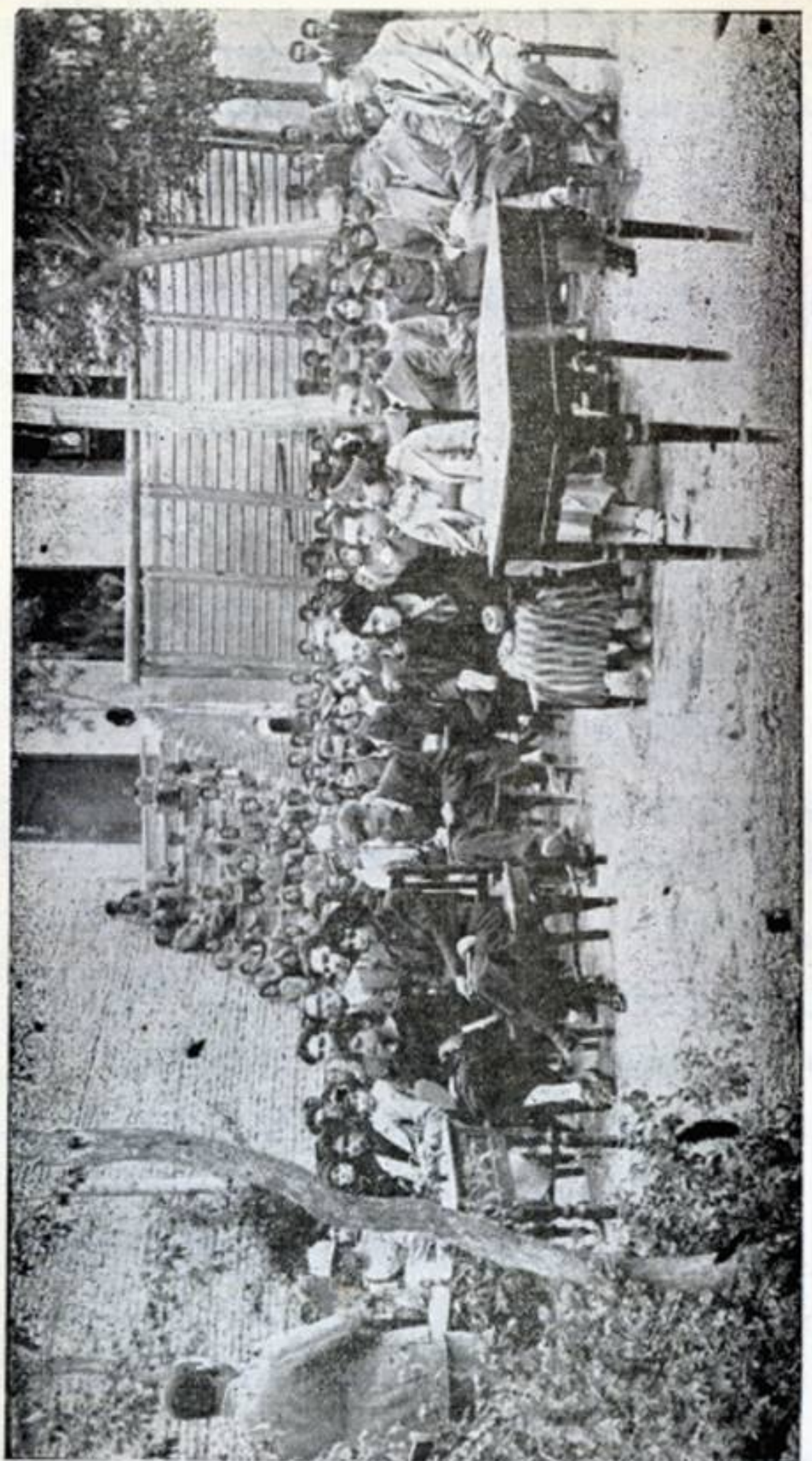
اغلب جوانان امروزی جرأت و شجاعت ورود در اجتماعات را نداشته و بکنوع خمودت فکری در آنها دیده میشود که از ورود در مجامع عمومی خود دار و اغلب برای اظهار مطالب روزانه یا ابراز مکنونات خویش خجالت میکشند و همین جهت در مبارزه با زندگی آنطوریکه از لیاقت و استعداد آنها انتظار میرود ناتوان میمانند . برای رفع این نقیصه انجمن نطق و مذاظره یکی از بهترین وسائل است زیرا در این مجالس استعداد فطری و طبیعی جوانان

(۱) - تا ۲۰ شهریور ماه ۱۳۱۵ پس و پنج نفر از دانش آموزان دبیرستان صمصامیه که از خارج آمده اند در این آموزشگاه منزل کرده و ماهیانه از ۳۰ تا ۶۰ ریال بعنوان کمک خرج در پناهت خواهند نمود .

برای اظهار و تشریح مطالب و ابراز افکار خود ورزیده شده و جرئت و شجاعت شرکت در مجالس عمومی نیز بر آن افزوده میشود و طبیعتاً پس از ورود در هیئت اجتماعی به موفقیت آنها در نبرد با حوادث بیشتر خواهد بود بطوریکه مطالعات و تجربیات روزانه بمانش مینماید افرادی که در زندگی شخصی و اجتماعی موفق و سعادتمند هستند در ضمن مجاورات بصحبت های کسبی و اداری بهتر از دیگران برای نظریه خود استدلال نموده و در افق اطراف از کلیه نکات مجاوره استفاده مینمایند.

مجالس نطق و مناظره علاوه بر اینکه اغلب دانش آموزان را وارد تحقیق و تتبع و مطالعه مینماید آنها را با اغلب مطالب علمی و اجتماعی ضمن این کنفرانسها بدون خستگی مطالعه آشنا میکند و همچنین ضمن کنفرانسهای عمومی که اغلب فضلاء و دانشمندان و مطالعین شهر صحبت مینمایند دانش آموزان تماس مستقیم با زندگی خارج از آموزشگاه پیدا نموده و معلومات لازم برای دخول در زندگانی اجتماعی را بدست میآورند. انجمن نطق و مناظره عراق با وجود اینکه از موقع تأسیس آن مدت زیادی نگذشته است میتواند با کمال سرافرازی ادعا نماید که برای نزدیک شدن بمقاصد مذکوره موفقیت هایی پیدا نموده و مخصوصاً شرکت بانوان در این مجالس امیدواری ما را بپیداری زنان ایران بیشتر نموده است جای بسی خوش وقتی است که بانوان عراق مخصوصاً آموزشگاههای نسوان در مجالس نطق و مناظره فقط مستمع نبوده بلکه بطور جدی یکی از عوامل موثره انجمن و بنوبه خویش هر یک کنفرانسهای جالب توجهی نیز داده اند موفقیت های این دو سال مخصوصاً سال اخیر ما را امیدوار مینماید که با تهیه شدن زمینه های مساعد، سالهای بعد قدمهای مهمتر و مفیدتری در این راه برداشته و برای تربیت

یکی از جلسات نطق و مناظره دبیرستان پهلوی عراق

فکری و شجاعت اخلاقی طبقه جوان بیش از این کمک شود انجمن نطق و مناظره دارای يك شعبه اصلی بمسئولیت یکی از دیران و چند شعبه فرعی بمسئولیت دیران ادبیات است.

وظیفه شعبه اصلی انعقاد مجالس کنفرانسه‌های عمومی برای عموم مردم است و ناظرین بیشتر از فضلا و توده فهیم شهر دعوت میشوند در این نوع مجالس دانش آموزان نیز میتوانند در صورت اقتضا شرکت نمایند. شعب فرعی مخصوص بدیورستانها و جز دانش آموزان مربوطه بهر دیورستان اشخاص دیگری حق ورود و شرکت در آنها خواهند داشت.

کتابخانه

یکی از نشانه‌های مدنیت ایجاد و تأسیس قرائت خانه و کتابخانه‌های متعدد است که کتب تازه و دیرین را در دسترس عامه گذاشته موجبات پرورش قوای روحی و فکری آنها را فراهم نماید تا هر يك بفراخور دانش و قوه و استعداد خویش بهره‌مند گردند.

چون شهر عراق از این حیث تا کنون بهره و نصیبی نداشت اداره معارف از مهر ۱۳۱۳ که شروع بتأسیس مؤسسات معارفی و تعمیم امر تعلیم و تربیت نمود رفع این نقیصه را نیز منظور داشت. کتابخانه معارف عراق را که در اسفند ۱۳۱۲ با ۳۷ جلد کتب و مجلات در یکی از اطافهای اداره دایر و تا این هنگام که هفت ماه از دوره افتتاح آن میگذشته و با همین سرمایه باقیمانده بود مورد توجه قرار داده و با رسید ۱۲۲ جلد کتاب از طرف آقای اسدالله بروین عضو اداره مالیه (مشارالیه یکی از معارف خواهان واقعی این شهر بشمار میرود) در همین محل از رسمیت آن توده را آگاه نمود.

کتابخانه معارف عراق

کتاب مزبور از بقایای قرائت خانه سابق عراق بوده که چندی قبل بهمت یکمده از عناصر خبر خواه تأسیس یافته و پس از ایامی چند بسته و تعطیل شده بود.

پس از آنکه کتابخانه با کتب مزبور وارد مرحله عمل گردید بجلب مساعدت اهالی پرداخته و بدستباری عده از علاقمندان بجمع کتب مشغول گردید و تا اندازه هم موفقیت حاصل کرده و بحیات خود امیدوار گشت. در بهمن ماه ۱۳۱۳ مبلغ ۴۰۰۰ ریال بعنوان بودجه کتابخانه از درآمد اوقاف و بودجه مصوب و ۴۰۰۰ ریال نیز از محل موقوفه مرحوم حاجی ملک که بتصدی آقای اعتمادیه است بآن اختصاص داده شد و چون کتابخانه سرمایه مادی خود را از این راه تأمین نمود باز دیاد کتب لازمه اقدام کرد چنانچه در اوایل سال ۱۳۱۴ شماره کتب آن از ۳۰۰ جلد متجاوز بود.

در این هنگام کتابخانه از محل اداره معارف یکی از عمارات عالی شهر منتقل و موقع تازه خود را بعموم آگاهی داد. در این عمارت که از همه جهت برای کتابخانه برآزنده و مساعد بود اطاقهای مخصوصی برای مطالعه و اطاق مدیر و دفتر و مخزن کتب ترتیب داده شد و در افزایش کتب و تهیه مجلات و جرائد مختلفه نیز اهتمام کافی بعمل آورد. چنانکه شماره کتب از ۳۰۰ به ۸۰۰ افزایش یافت. اکنون این مؤسسه یکی از مؤسسات معارفی معتبر عراق و بواسطه داشتن مقداری کتب سودمند و جرائد و مجلات هرگز و ولایات میتواند مورد استفاده قارئین و علاقمندان بکتاب قرار گیرد. کتب این کتابخانه بسریهای مختلف ادبیات، تاریخ، جغرافیا، ریاضیات طبیعیات، رمان، حقوق، فقه و علوم دینی، ادبیات عرب، و جرائد و

مجلات تقسیم گشته و کاملاً در تحت نظم درآمده است.

دایره تربیت بدنی

اداره معارف که مسئول پیشرفت قوای روحی و جسمی بوده و عهده دار وظیفه تعمیم و ترویج امور ورزش است در مهر ۱۳۱۳ اقدام بتأسیس دایره تربیت بدنی نمود و وظیفه دایره مزبور عبارت است از: تشکیل انجمن های ورزشی در آموزشگاهها، انعقاد جشنهای مختلفه ورزش، ایجاد کلاس ورزش برای تربیت آموز کاران تهیه و سائل و مقدمات لازمه برای مسابقه های ورزشی، ایجاد رقابت بین کلوبهای عدیله ورزش، اقدامات لازمه در تعمیم امر ورزش و تأسیس کلوبهای مختلفه برای اهالی، تهیه عوائد برای پیشرفت امور ورزش از راه نمایش و کاردن یارنی و غیره، اعزام دانش آموزان بخارج برای مسابقه های ورزش، معاونت و کمک های مختلفه مادی و معنوی با انجمن تربیت بدنی، جدیت در پیشرفت تشکیلات بشأهنگی، ایجاد کلوبهای مختلفه ورزشی در آموزشگاهها (۱) دایره تربیت بدنی در ظرف این دو سال جشنهای مختلفه ورزشی را منعقد ساخته مبالغی کثیر از راه نمایش و غیره جمع آوری و بمصرف کلوبهای مختلف و جشنهای مزبور رسانیده است.

یکی از قدمهای بلندی که این دایره برداشته است اعزام پانزده نفر از دانش آموزان برای شرکت در دایله سوم اسفند بطهران بوده این پانزده نفر

(۱) کلوب فوتبال، والبال، تنیس، بیس بال، باسکت بال، تفریح و شطرنج، سرود و موسیقی، نمایش، پرش و شفا، صحرانوردی، شمشیر بازی و برکس، دوچرخه سواری، هر یک از دبیران های صمصامیه بهاری و فردوسی دارای کلوبهای فوتبال والبال تنیس باسکت بال میباشد و کلوبهای دیگر بطور مختلط از هر سه دبیرستان تشکیل گردیده و هر یک از این کلوبها نظام مخصوص دارند که پس از تصویب اعضاء دایره تربیت بدنی بموقع اجرا گذاشته میشود.

توانسته اند موجبات خرسندی خاطر وزیر محبوب و متبوع خود را فراهم نمایند (شرح حال مسافرت آنها در جای خود ذکر خواهد شد) .

پیشاهنگی

بطور کلی پیشاهنگی عراق بدو قسمت تقسیم میشود یکی تشکیلات اداری و دیگری رسدها که نمونه عمل پیشاهنگی و در واقع اساس آن میباشد . تشکیلات اداری - چون انجمن تربیت بدنی در عراق مرتباً تشکیل نمیشد و مجال رسیدگی کامل بامور پیشاهنگی نداشت جر که فرعی بنام « شورای پیشاهنگی » تشکیل گردید این جر که هر ۱۵ روز یکمرتبه جلسه خود را تشکیل و در اطراف پیشرفت امور مربوطه تصمیمات مقتضی اتخاذ مینمود .

برای اینکه اداره پیشاهنگی مستقلاً دارای بنای مخصوص و میدان وسیعی باشد که در موقع انعقاد جلسات و جشنهای لازمه در زحمت نباشد لذا از طرف اداره معارف باغ وسیعی که جزء عمارت دبستان بهلوی بود تسطیح و شن ریزی گردید و اطاقهای آن بمحل اداره پیشاهنگی تخصیص داده شد .

برای آشنا کردن سررسدها باین مرام مقدس کلاس مخصوصی دایر و یکی از هنر آموزان ورزش نیز که در تابستان ۱۳۱۴ در اردوی پیشاهنگی طهران شرکت نموده بود عهده دار تعلیم آنکلاس گردید .

ریاست افتخاری اداره مزبور را آقای سعید مجدی حکمران عراق عهده دار و آقای علی اکبر صفاری بسمت معاونت آن انتخاب شده بود .

رسدهای پیشاهنگی

رسد اول - این رسد از دانش آموزان دبیرستان بهلوی عراق در اول مهر

آقای ابری
فرمانده پیشاهنگان عراق

عده ای از دانش آموزان دبیرستان پهلوی عراق که
برای مسابقه دوچرخه سواری حاضر شده اند.

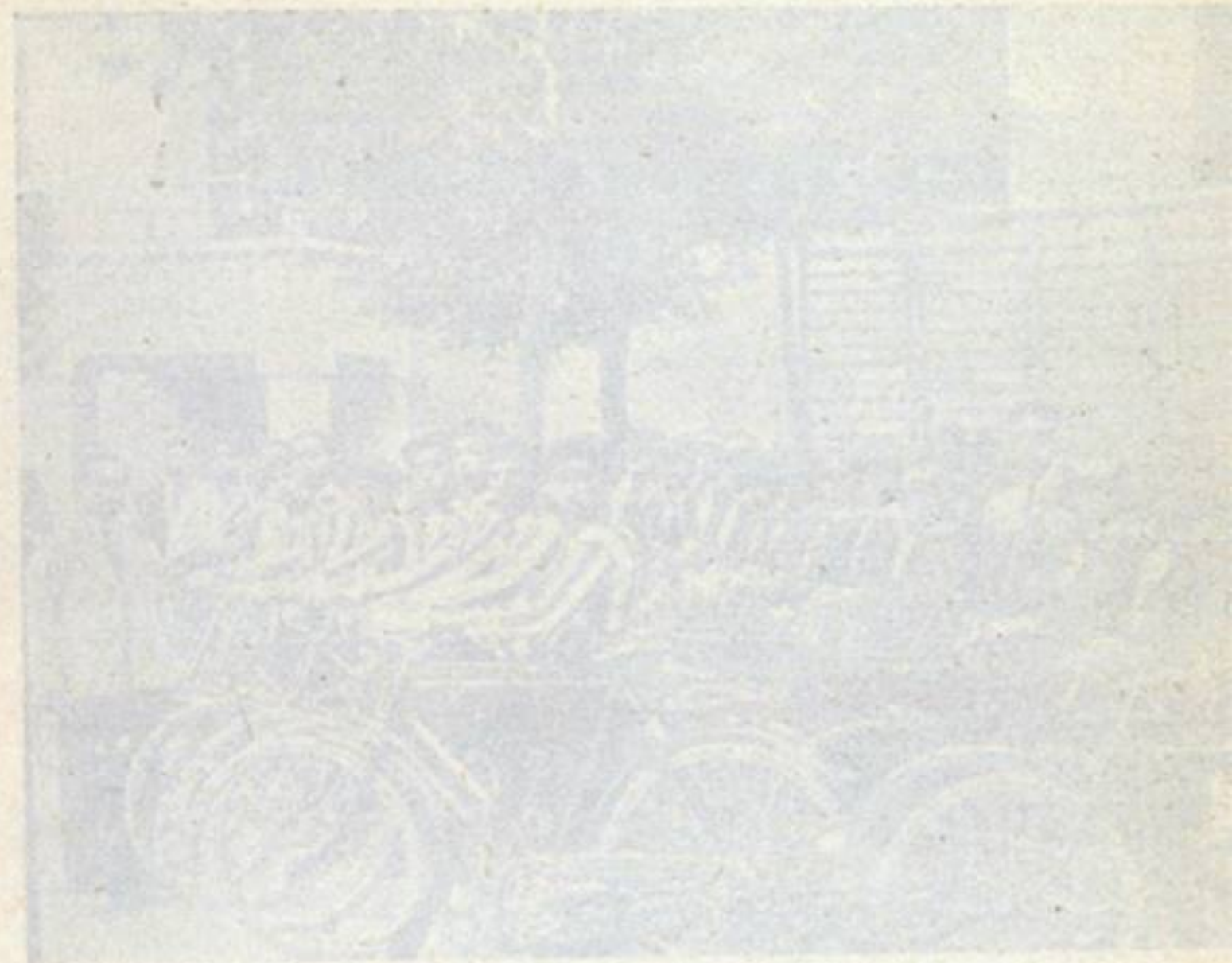
دانش آموزان دبیرستان دوشیرکان عراق

در حالت ورزش

دانش آموزان دبیرستان دوشیزکان عراق
در حالت ورزش

مکتب رقاصه در دبیرستان دوشیزکان عراق
در حالت ورزش

جشن درخت کاری پیش آهنگان عراق در باغ فردوس
با حضور رؤسای دوائر دولتی

پیش آهنگان دبیرستان فردوسی عراق هنگام اشتغال
بهنرهای یدی با حضور رئیس و ناظم دبیرستان .

گروهی از دانش آموزان دبیرستان فردوسی عراق
در حال شرکت در یک برنامه یا مراسم .

ماه ۱۳۱۴ تشکیل گردید. اعضای هیئت مدیره آن چهار نفر از کارکنان دبیرستان و رئیس رسد علی اکبر پاکدامن و معاون آن محمد کریم تدریسی بوده است. شماره پیشاهنکان این رسد ۳۲ و ۲۳ نفر از آنها درجه اول و ۹ نفر درجه دوم بوده.

رسد دوم - این رسد از دانش آموزان دبیرستان صمصامیه تشکیل گردیده (مهر ۱۳۱۴) و اعضای هیئت مدیره آن چهار نفر از کارکنان دبیرستان و رئیس رسد آقای مرتضی مکی نژاد و شماره پیشاهنکان ۳۲ و ۲۹ نفر از آنها درجه اول و سه نفر دوم بوده.

رسد سوم - این رسد از دانش آموزان دبیرستان فردوسی تشکیل گردیده. و اعضای هیئت مدیره آن چهار نفر از کارکنان دبیرستان و رئیس رسد آقای محمود ملک زاده و معاون آن آقای ولی الله مشایخی بوده. شماره پیشاهنکان درجه اول ۲۶ و درجه دوم ۶ نفر بوده.

رسد چهارم - از محصلین داوطلب دبستان عظیمیه تشکیل گردیده است. هیئت رئیسه آن چهار نفر از اعضای دبستان. سر رسد آقای احمد کریمی و شماره پیشاهنکان درجه اول ۲۸ و درجه دوم ۴ نفرند.

رسد پنجم - از محصلین داوطلب دبستان شرف تشکیل گردیده. اعضای هیئت مدیره آن چهار نفر از آموزگاران دبستان و سر رسد این دسته آقای انوشیروان گرگوریان میباشد. شماره پیشاهنکان درجه اول ۲۳ و درجه دوم ۲ نفرند. رسد ششم - این رسد از داوطلبان دبستان هدایت تشکیل گردیده. اعضای هیئت مدیره آن چهار نفر از اعضای دبستان و سر رسد آن آقای علی کوثری

پیشاهنکان رسد اول و دوم و سوم و چهارم و پنجم و ششم

بوده است شماره پیشاهنکان درجه اول ۲۸ و درجه دوم ۴ نفر میباشد. رسد هفتم - از داو طلبان دبستان مجیدی تشکیل گردیده است هیئت مدیره آن چهار نفر از اعضای دبستان و سر رسد آقای علی نوری بوده است شماره پیشاهنکان درجه اول ۱۲ و درجه دوم ۳ نفر میباشد.

کلوپ صحرا نوردی

برای اینکه تحصیلات شاگردان حتی المقدور توأم با عمل باشد ادا رة معارف عراق مسافرت های علمی را برای دانش آموزان لازم دانست و کلوپ صحرا نوردی را در آموزشگاه ها بسر برستی و مسئولیت مدیران و دبیران مربوطه برای پیشرفت این منظور دستور داد.

کلوپ مزبور را برنامه ایست که قبلا از طرف سرپرستان تنظیم و پس از تصویب ریاست معارف بموقع اجرا گذارده شده و اینک چند ماده آنرا برای اطلاع درج مینماید.

۱ - کسب اجازه قبلی از ولی شاگرد. ۲ - ساعت حرکت و تهیه خوراک یکروز قبل از طرف مدیر کلوپ اعلام شود. ۳ - سن شاگرد از ۱۵ کمتر نباشد.

۴ - مسافرت های نزدیک بشرطی که از چهار فرسخ تجاوز نکند یا ده خواهد بود. ۵ - برنامه خوراک حتی المقدور ساده و کم خرج که تهیه آن برای همه آسان باشد.

۶ - صحرا نوردان بهر امانی سه نفر حرکت خواهند کرد (رئیس کلوپ و دو نفر از طرف آموزشگاه). ۷ - برداشتن دور بین عکاسی در صورت امکان

این گراور یککده از صحرا نوردان دبیرستان پهلوی را در حین استراحت (پس از گوه نوردی) با تشکیل دبیرستان و هنر آموز ورزش نشان میدهد

و لوازم نقاشی و دفتر یاد داشت از لوازم حتمی است . ۸ - علاوه بر سر برستان دو نفر راهنما در تحت نظر کمد خدای محل بهمراهی شاگردان خواهد بود .
۹ - ساعت حرکت در نواحی نزد يك ۸ قبل از ظهر و هنگام مراجعت ۸ بعد از ظهر باید باشد (در مسافرت های دور تعیین ساعت ورود و حرکت و لوازم مسافرت منوط با اعلان قبلی است) .

۱۰ - شرکت افراد خارجی در این مسافرتها بکلی ممنوع است . ۱۱ - مخارج غذا و حمل و نقل آن بعهده خود شاگردانست .
این کادوپ تاکنون چندین مرتبه موفق به مسافرت شده و نتیجه مطالعات خود را بوسیله دفتر دبیرستان ها باداره مربوطه تقدیم داشته است .

ورود مستمر گیبسن مدیر کل تربیت بدنی

در تاریخ ۸ اردیبهشت ۱۳۵۱ ساعت ۶ بعد از ظهر آقای گیبسن و آقای بیرجندی وارد عراق و در منزل آقای رئیس معارف که قبلا برای پذیرائی تهیه شده بود تشریف بردند صبح ساعت ۸ برای باز دید دبیرستانها حرکت نمودند بدو دبیرستان بهلوی و اطاق پیشآهنکی دبیرستان بهلوی را که بوسیله صنایع بدی خود پیشآهنکان تزئین شده بود بازدید و از وضعیت اطاق پیشآهنکان مخصوصا قسمت نظافت و نظم و ترتیب آن بی حد اظهار مسرت نموده و گفتند تا بحال رسی این منظمی ندیده ام دو قطعه عکس نیز توسط خود آقای گیبسن از پیش آهنکان بر داشته شد . در ساعت ۱۰ صبح بدبیرستان صمصامیه رفته و در آنجا نیز پیشآهنکان را بازدید و اطاق پیشآهنکی آن دبیرستان که از هنر های بدی پیشآهنکان زینت یافته بود جلب نظر ایشان را نمود . پیشآهنکان دبیرستان

صمصامیه یکقاب عکس و يك سینی که ساخت خود آنها بود بصمیمانه یکدسته گل تقدیم آقای گیبسن نمودند آقای گیبسن از دبیرستان مزبور بدبیرستان فردوسی رفته اطاق پیشآهنگان را بازدید و در ساعت ۱۰ و نیم صبح با تکمال بشارت با داره پیشآهنگی تشریف بردند بر حسب دعوتیکه قبلاً از طرف اداره معارف بعمل آمده بود اعضاء انجمن شورای پیشآهنگی در اداره مزبور حضور یافته با حضور ایشان انجمن تشکیل و مذاکرات لازم راجع با امور پیشآهنگی بعمل آمد - پس از اختتام مجلس آقایان اعضاء انجمن و مستر گیبسن برای مشاهده عملیات پیشآهنگان در زمین پیشآهنگی حضور بهر رسانیدند عملیات پیشآهنگان که ضمن برنامه خاصی در حدود نیمساعت بعمل آمدنی اندازده توجه مشار الیه را جلب نمود مجلس جشن ساعت نیم بعد از ظهر در میان کف زدنهای حضار و زنده باد شاهنشاه محبوب خانمه یافت

انجمن نمایش

چون اداره معارف از نظر تهذیب اخلاق جوانان انجمن تأثیر را در دبیرستانها لازم دانست این انجمن ازین دانشآموزان با ذوق درمهرماه ۱۳۱۳ تشکیل و در اندک مدتی وارد مرحله عمل گردید بیس های برجسته را که با وضع جالب توجهی در این مدت بمعرض نمایش گذاشته عبارت است از: ۱- هفتاد و شصت و نه زندگانی ختام ۲- طبع در سالن دبیرستان صمصامیه ۳- زنده باد شاهنشاه فردوسی ۴- سیمای آریان ۵- زنده باد نمایش بوالهوسی ۶- دبستان ارامنه ۷- زنده باد خوشبختی چیست ۸- هفتاد و شصت و نه هفتاد و شصت و نه

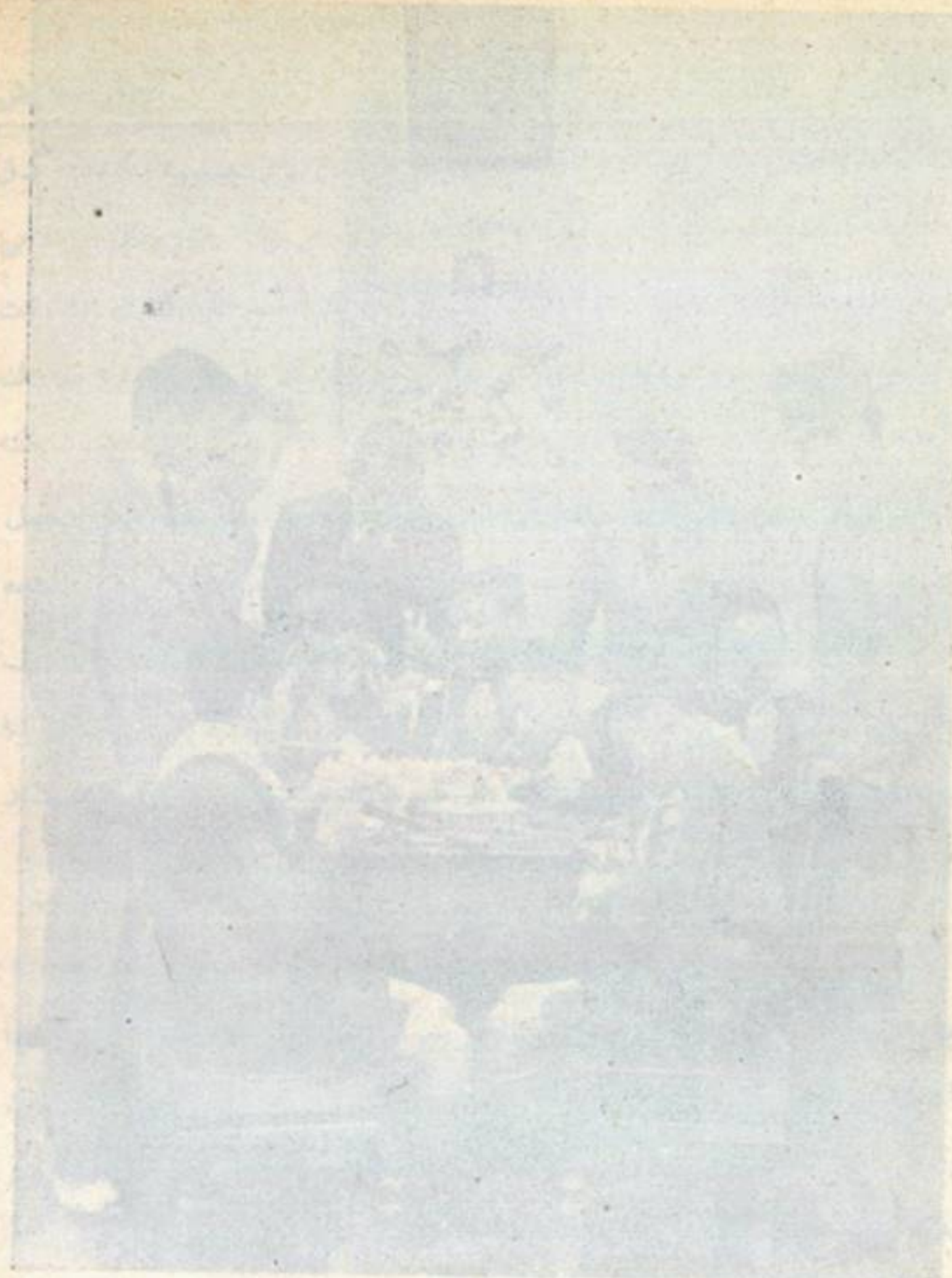
پیش آهنگان دبیرستان پهلوی عراق

در موقعی که مشغول بتکارهای صنعتی میباشند با حضور آقای رئیس معارف و کارکنان دبیرستان

در جشن پیش آهنگی با حضور آقای

گیبسن مدیر کل تربیت بدنی ۱۳۰۷

در جشن پیش آهنگی با حضور آقای
گیبسن مدیر کل تربیت بدنی ۱۳۰۷

عده ای از دانش آموزان که در جشن خاتمه
 سال تحصیلی ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ دبیرستان شاهدخت
 سرودهای جالب توجهی سروده اند

عده ای از دانش آموزان که در جشن خاتمه
 سال تحصیلی ۱۳۱۴ - ۱۳۱۵ دبیرستان شاهدخت

در این نمایش اخیر عملاً ثابت شد که فرزندان عراق در این قسمت قریحه و استعداد خداداد عجیبی دارند. اگر این رویه پیروی شود از بین آنان میتوان بازی کنندگان چالاک و زبر دستی را انتظار داشت.

انجمن سرود و موسیقی

در مهر ۱۳۱۳ بر حسب دستور اداره معارف در هر يك از دبیرستانهای عراق انجمنی بنام انجمن سرود و موسیقی از دانش آموزان با ذوق تشکیل گردید این دانش آموزان در اوقات معینه هم خود را بآموختن سرود های بدیع مصروف داشته و همچنین بسایر نوآموزان و دانش آموزان این شهر میآموخته اند و با این ترتیب در مدت کمی تمام شاگردان عراق سرود های متعددی فرا گرفته و بعضی از آنها را هر دسته اختصاص بآموزشگاه خویش داده اند. بعلاوه در نتیجه تشویقات بموقعیکه از انجمن های مزبور میشده تدریجاً از بین اعضاء آنها نفرانی که دارای ذوق و استعداد ادبی بیشتری بوده سرودهای شبرینی تصنیف کرده و سرودن آنها مجالس جشن و اجتماعات معارفی را زینت تازه بخشیده اند.

اداره معارف با توجه باین زمینه در نظر دارد که برای دبیرستانها یک هنرآموز موسیقی در سال تحصیلی ۳۱۵ - ۳۱۶ استخدام و برای یبشرفت این هنر نیز دقت بیشتری بعمل آورد. (۱)

(۱) - در شهریور ماه ۱۳۱۵ يك هنرآموز موسیقی و يك هنرآموز موزيك برای انجمن های سرود و موسیقی دبیرستانها استخدام و اثاثه مربوطه نیز تهیه گردید.

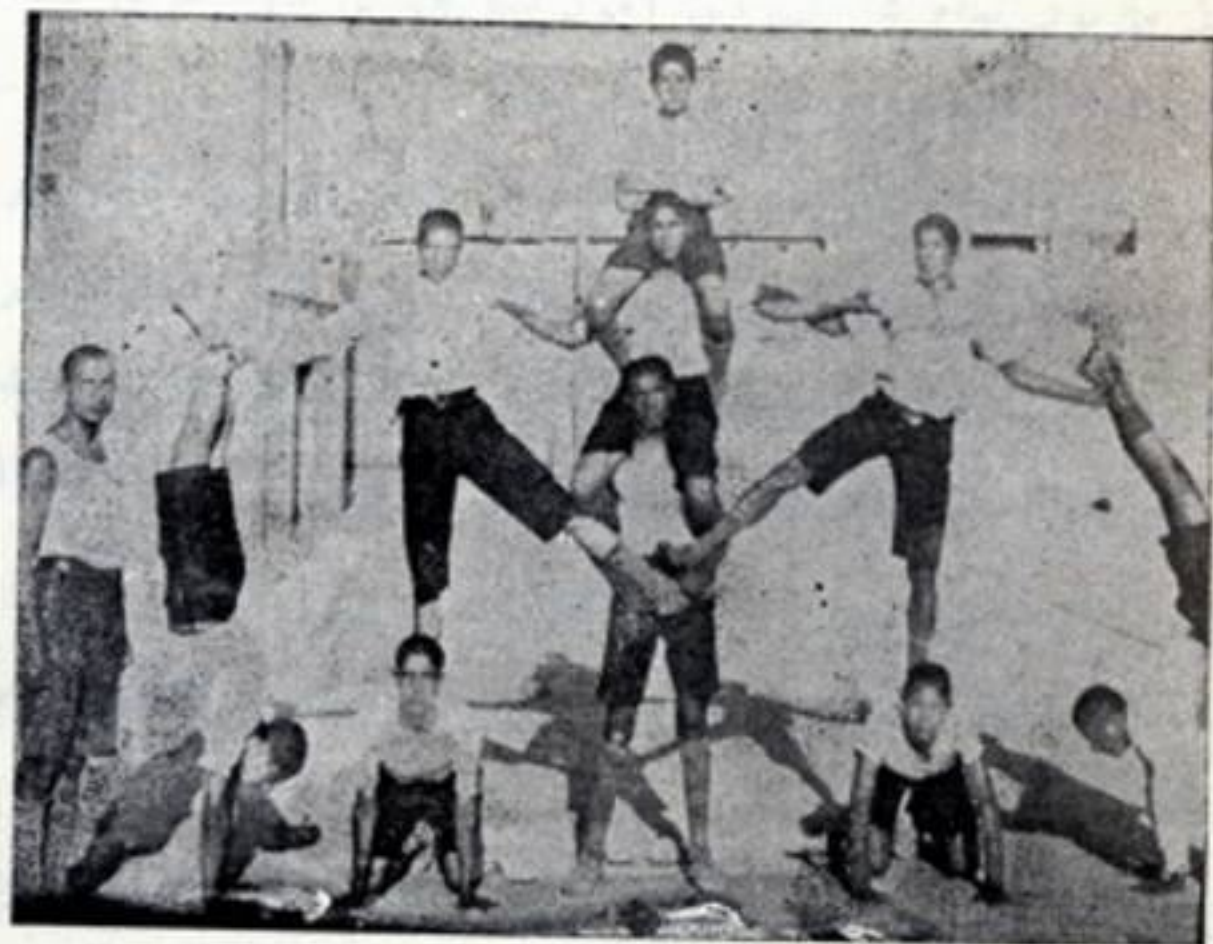
فصلنامه انجمن معارف و آشنایی با فرهنگ
شماره ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷ - ۲۸ - ۲۹ - ۳۰ - ۳۱ - ۳۲ - ۳۳ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶ - ۳۷ - ۳۸ - ۳۹ - ۴۰ - ۴۱ - ۴۲ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۵ - ۴۶ - ۴۷ - ۴۸ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۳ - ۵۴ - ۵۵ - ۵۶ - ۵۷ - ۵۸ - ۵۹ - ۶۰ - ۶۱ - ۶۲ - ۶۳ - ۶۴ - ۶۵ - ۶۶ - ۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۷۰ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۳ - ۷۴ - ۷۵ - ۷۶ - ۷۷ - ۷۸ - ۷۹ - ۸۰ - ۸۱ - ۸۲ - ۸۳ - ۸۴ - ۸۵ - ۸۶ - ۸۷ - ۸۸ - ۸۹ - ۹۰ - ۹۱ - ۹۲ - ۹۳ - ۹۴ - ۹۵ - ۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۰۸ - ۱۰۹ - ۱۱۰ - ۱۱۱ - ۱۱۲ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۵ - ۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۱۹ - ۱۲۰ - ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۲۴ - ۱۲۵ - ۱۲۶ - ۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۳ - ۱۳۴ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳ - ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۲ - ۱۶۳ - ۱۶۴ - ۱۶۵ - ۱۶۶ - ۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۶۹ - ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۳ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۷۷ - ۱۷۸ - ۱۷۹ - ۱۸۰ - ۱۸۱ - ۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۵ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۸۸ - ۱۸۹ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۷ - ۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۰ - ۲۰۱ - ۲۰۲ - ۲۰۳ - ۲۰۴ - ۲۰۵ - ۲۰۶ - ۲۰۷ - ۲۰۸ - ۲۰۹ - ۲۱۰ - ۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۴ - ۲۱۵ - ۲۱۶ - ۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۱۹ - ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۶ - ۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۳۹ - ۲۴۰ - ۲۴۱ - ۲۴۲ - ۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۴۶ - ۲۴۷ - ۲۴۸ - ۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۱ - ۲۵۲ - ۲۵۳ - ۲۵۴ - ۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۷ - ۲۵۸ - ۲۵۹ - ۲۶۰ - ۲۶۱ - ۲۶۲ - ۲۶۳ - ۲۶۴ - ۲۶۵ - ۲۶۶ - ۲۶۷ - ۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۷۰ - ۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۷۶ - ۲۷۷ - ۲۷۸ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۴ - ۲۸۵ - ۲۸۶ - ۲۸۷ - ۲۸۸ - ۲۸۹ - ۲۹۰ - ۲۹۱ - ۲۹۲ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۲۹۵ - ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۲۹۸ - ۲۹۹ - ۳۰۰ - ۳۰۱ - ۳۰۲ - ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۳۰۸ - ۳۰۹ - ۳۱۰ - ۳۱۱ - ۳۱۲ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۷ - ۳۱۸ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۲۱ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۲۴ - ۳۲۵ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۳۱ - ۳۳۲ - ۳۳۳ - ۳۳۴ - ۳۳۵ - ۳۳۶ - ۳۳۷ - ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۲ - ۳۴۳ - ۳۴۴ - ۳۴۵ - ۳۴۶ - ۳۴۷ - ۳۴۸ - ۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۲ - ۳۵۳ - ۳۵۴ - ۳۵۵ - ۳۵۶ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۵۹ - ۳۶۰ - ۳۶۱ - ۳۶۲ - ۳۶۳ - ۳۶۴ - ۳۶۵ - ۳۶۶ - ۳۶۷ - ۳۶۸ - ۳۶۹ - ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۷ - ۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳ - ۳۸۴ - ۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۳۸۹ - ۳۹۰ - ۳۹۱ - ۳۹۲ - ۳۹۳ - ۳۹۴ - ۳۹۵ - ۳۹۶ - ۳۹۷ - ۳۹۸ - ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۰۱ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۰۷ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱ - ۴۱۲ - ۴۱۳ - ۴۱۴ - ۴۱۵ - ۴۱۶ - ۴۱۷ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۲۱ - ۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۲۴ - ۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۲۷ - ۴۲۸ - ۴۲۹ - ۴۳۰ - ۴۳۱ - ۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۵ - ۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۳۸ - ۴۳۹ - ۴۴۰ - ۴۴۱ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۴۹ - ۴۵۰ - ۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۴۶۶ - ۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ - ۴۷۱ - ۴۷۲ - ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۴۷۶ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۷۹ - ۴۸۰ - ۴۸۱ - ۴۸۲ - ۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۸۶ - ۴۸۷ - ۴۸۸ - ۴۸۹ - ۴۹۰ - ۴۹۱ - ۴۹۲ - ۴۹۳ - ۴۹۴ - ۴۹۵ - ۴۹۶ - ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۰ - ۵۰۱ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۵ - ۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۰۸ - ۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۲ - ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۵ - ۵۲۶ - ۵۲۷ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۳۰ - ۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۳۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۳۷ - ۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۲ - ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۰ - ۵۶۱ - ۵۶۲ - ۵۶۳ - ۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۶ - ۵۶۷ - ۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۵۷۱ - ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۵ - ۵۷۶ - ۵۷۷ - ۵۷۸ - ۵۷۹ - ۵۸۰ - ۵۸۱ - ۵۸۲ - ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶ - ۵۸۷ - ۵۸۸ - ۵۸۹ - ۵۹۰ - ۵۹۱ - ۵۹۲ - ۵۹۳ - ۵۹۴ - ۵۹۵ - ۵۹۶ - ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۲ - ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵ - ۶۰۶ - ۶۰۷ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۱۰ - ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۴ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹ - ۶۳۰ - ۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۳۳ - ۶۳۴ - ۶۳۵ - ۶۳۶ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۳۹ - ۶۴۰ - ۶۴۱ - ۶۴۲ - ۶۴۳ - ۶۴۴ - ۶۴۵ - ۶۴۶ - ۶۴۷ - ۶۴۸ - ۶۴۹ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۲ - ۶۵۳ - ۶۵۴ - ۶۵۵ - ۶۵۶ - ۶۵۷ - ۶۵۸ - ۶۵۹ - ۶۶۰ - ۶۶۱ - ۶۶۲ - ۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۵ - ۶۶۶ - ۶۶۷ - ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۶۷۰ - ۶۷۱ - ۶۷۲ - ۶۷۳ - ۶۷۴ - ۶۷۵ - ۶۷۶ - ۶۷۷ - ۶۷۸ - ۶۷۹ - ۶۸۰ - ۶۸۱ - ۶۸۲ - ۶۸۳ - ۶۸۴ - ۶۸۵ - ۶۸۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ - ۶۸۹ - ۶۹۰ - ۶۹۱ - ۶۹۲ - ۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۵ - ۶۹۶ - ۶۹۷ - ۶۹۸ - ۶۹۹ - ۷۰۰ - ۷۰۱ - ۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۰۵ - ۷۰۶ - ۷۰۷ - ۷۰۸ - ۷۰۹ - ۷۱۰ - ۷۱۱ - ۷۱۲ - ۷۱۳ - ۷۱۴ - ۷۱۵ - ۷۱۶ - ۷۱۷ - ۷۱۸ - ۷۱۹ - ۷۲۰ - ۷۲۱ - ۷۲۲ - ۷۲۳ - ۷۲۴ - ۷۲۵ - ۷۲۶ - ۷۲۷ - ۷۲۸ - ۷۲۹ - ۷۳۰ - ۷۳۱ - ۷۳۲ - ۷۳۳ - ۷۳۴ - ۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۳۷ - ۷۳۸ - ۷۳۹ - ۷۴۰ - ۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۴۳ - ۷۴۴ - ۷۴۵ - ۷۴۶ - ۷۴۷ - ۷۴۸ - ۷۴۹ - ۷۵۰ - ۷۵۱ - ۷۵۲ - ۷۵۳ - ۷۵۴ - ۷۵۵ - ۷۵۶ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۵۹ - ۷۶۰ - ۷۶۱ - ۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۴ - ۷۶۵ - ۷۶۶ - ۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۶۹ - ۷۷۰ - ۷۷۱ - ۷۷۲ - ۷۷۳ - ۷۷۴ - ۷۷۵ - ۷۷۶ - ۷۷۷ - ۷۷۸ - ۷۷۹ - ۷۸۰ - ۷۸۱ - ۷۸۲ - ۷۸۳ - ۷۸۴ - ۷۸۵ - ۷۸۶ - ۷۸۷ - ۷۸۸ - ۷۸۹ - ۷۹۰ - ۷۹۱ - ۷۹۲ - ۷۹۳ - ۷۹۴ - ۷۹۵ - ۷۹۶ - ۷۹۷ - ۷۹۸ - ۷۹۹ - ۸۰۰ - ۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۰۳ - ۸۰۴ - ۸۰۵ - ۸۰۶ - ۸۰۷ - ۸۰۸ - ۸۰۹ - ۸۱۰ - ۸۱۱ - ۸۱۲ - ۸۱۳ - ۸۱۴ - ۸۱۵ - ۸۱۶ - ۸۱۷ - ۸۱۸ - ۸۱۹ - ۸۲۰ - ۸۲۱ - ۸۲۲ - ۸۲۳ - ۸۲۴ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷ - ۸۲۸ - ۸۲۹ - ۸۳۰ - ۸۳۱ - ۸۳۲ - ۸۳۳ - ۸۳۴ - ۸۳۵ - ۸۳۶ - ۸۳۷ - ۸۳۸ - ۸۳۹ - ۸۴۰ - ۸۴۱ - ۸۴۲ - ۸۴۳ - ۸۴۴ - ۸۴۵ - ۸۴۶ - ۸۴۷ - ۸۴۸ - ۸۴۹ - ۸۵۰ - ۸۵۱ - ۸۵۲ - ۸۵۳ - ۸۵۴ - ۸۵۵ - ۸۵۶ - ۸۵۷ - ۸۵۸ - ۸۵۹ - ۸۶۰ - ۸۶۱ - ۸۶۲ - ۸۶۳ - ۸۶۴ - ۸۶۵ - ۸۶۶ - ۸۶۷ - ۸۶۸ - ۸۶۹ - ۸۷۰ - ۸۷۱ - ۸۷۲ - ۸۷۳ - ۸۷۴ - ۸۷۵ - ۸۷۶ - ۸۷۷ - ۸۷۸ - ۸۷۹ - ۸۸۰ - ۸۸۱ - ۸۸۲ - ۸۸۳ - ۸۸۴ - ۸۸۵ - ۸۸۶ - ۸۸۷ - ۸۸۸ - ۸۸۹ - ۸۹۰ - ۸۹۱ - ۸۹۲ - ۸۹۳ - ۸۹۴ - ۸۹۵ - ۸۹۶ - ۸۹۷ - ۸۹۸ - ۸۹۹ - ۹۰۰ - ۹۰۱ - ۹۰۲ - ۹۰۳ - ۹۰۴ - ۹۰۵ - ۹۰۶ - ۹۰۷ - ۹۰۸ - ۹۰۹ - ۹۱۰ - ۹۱۱ - ۹۱۲ - ۹۱۳ - ۹۱۴ - ۹۱۵ - ۹۱۶ - ۹۱۷ - ۹۱۸ - ۹۱۹ - ۹۲۰ - ۹۲۱ - ۹۲۲ - ۹۲۳ - ۹۲۴ - ۹۲۵ - ۹۲۶ - ۹۲۷ - ۹۲۸ - ۹۲۹ - ۹۳۰ - ۹۳۱ - ۹۳۲ - ۹۳۳ - ۹۳۴ - ۹۳۵ - ۹۳۶ - ۹۳۷ - ۹۳۸ - ۹۳۹ - ۹۴۰ - ۹۴۱ - ۹۴۲ - ۹۴۳ - ۹۴۴ - ۹۴۵ - ۹۴۶ - ۹۴۷ - ۹۴۸ - ۹۴۹ - ۹۵۰ - ۹۵۱ - ۹۵۲ - ۹۵۳ - ۹۵۴ - ۹۵۵ - ۹۵۶ - ۹۵۷ - ۹۵۸ - ۹۵۹ - ۹۶۰ - ۹۶۱ - ۹۶۲ - ۹۶۳ - ۹۶۴ - ۹۶۵ - ۹۶۶ - ۹۶۷ - ۹۶۸ - ۹۶۹ - ۹۷۰ - ۹۷۱ - ۹۷۲ - ۹۷۳ - ۹۷۴ - ۹۷۵ - ۹۷۶ - ۹۷۷ - ۹۷۸ - ۹۷۹ - ۹۸۰ - ۹۸۱ - ۹۸۲ - ۹۸۳ - ۹۸۴ - ۹۸۵ - ۹۸۶ - ۹۸۷ - ۹۸۸ - ۹۸۹ - ۹۹۰ - ۹۹۱ - ۹۹۲ - ۹۹۳ - ۹۹۴ - ۹۹۵ - ۹۹۶ - ۹۹۷ - ۹۹۸ - ۹۹۹ - ۱۰۰۰

شرکت دانش آموزان عراق در دفیله سوم اسفند

یکی از برجسته ترین اقدامات وزارت معارف که در سال ۱۳۱۴ دستور اجرای آنرا صادر نموده و سال بسال هم در نظر است که تجدید شود تشکیل يك اجتماع مهم از دانش آموزان ولایات در مرکز برای شرکت در جشن و سان باشکوه و پر افتخار سوم اسفند میباشد.

فوائد و اثرات این اقدام بسیار و مزایا و محسناتش بیشمار است. زیرا دانش آموزان که بدرک چنین سعادت و افتخاری نائل میشوند بر اثر مشاهده و معاینه ترقیات کنونی کشور ایران و گردشها و ملاقاتها با تیم های مختلفه ولایات و مرکز مینمایند بیکدیگر نزدیک میشوند. انس و ارتباط معنوی. آشنا شدن با اخلاق و روحیات هم که اساس اتحاد و اتفاق آنها را محکم و استوار مینماید از نتایج حسنه این اقدام بشمار میرود. بعلاوه مؤسسات و مراکز مهم صنعتی و اقتصادی و کارخانجات را بازدید و معاینه کرده بناهای با عظمت مرکز مبین خود را تماشا منظره سپاهیان غیور و فیروزمند و تجهیزات آرنشی و بطور کلی عظمت و شوکت و تعالی ایران عصر جدید را بچشم خود مبینند. مهمتر از همه شرف زیارت اعلیحضرت شاهنشاهی کامیاب و این خاطره بر افتخار را با عقاید خدا پرستی و مبین پرستی توأم نموده و برای همیشه خدا شاه وطن را بر لوحه جان و دل خویش نگاه خواهند داشت.

در این سال که باب سعادت و افتخار بر روی دانش آموزان مفتوح گردید حوزه معارفی عراق نیز از این موهبت بزرگ برخوردار و در اعزام دانش آموزان و شرکت در دفیله و جشن مأمور گردید.

دسته از دانش آموزان دبیرستان پهلوی عراق

در حالت ورزش

حسب الدستور ۱۵ نفر از دانش آموزان دبیرستانها را بسر برستی آقای
 رحمانی باز رس معارف و اوقاف و امیر شامبیانی هنر آموز ورزش انتخاب و بر
 طبق بر نامه که تنظیم شده بود روز ۲۶/۱۱/۱۴۱۱ برای حرکت تعیین گردید.
 صبح روز مزبور تمام شاگردان آموزشگاههای شهر عراق دسته دسته
 متدرجاً در دبیرستان صمصامیه و خیابان جلو خان آن بقاصله یکساعت حضور
 پیدا کرده منتظر حرکت رفقای خود بودند. از طرفی بر اثر اشاعه حرکت
 دانش آموزان جمعیت کثیری از اولیای آنها و اغلب طبقات شهر منظره دیگری را
 تشکیل داده غرق مسرت و شادی بوده این موقعیت بزرگ را تبریک میگفتند.
 نو آموزان بخواندن سرود های مهیج مشغول و عده کثیری از اهالی در
 اطراف اتومبیلی که برای حرکت دانش آموزان آماده شده بود گرد آمده
 و با شعف و مسرت زاید الوصفی احساسات خود را نسبت به ایشان ابراز و
 منتظر حرکتشان بودند.
 ساعت حرکت دانش آموزان نزدیک و درهمین موقع مسافرین ما از دبیرستان
 صمصامیه خارج گشته از بین صفوف شاگردان و مشایعت کنندگان عبور
 نمودند. صدای هلهله و شادی فضا را پر کرده از هر طرف دسته های گل تار
 سر و صورت آنها میگردیدند و تا مدتی صدای شادی و شعف توام با کف
 زدن و هورا در فضا طنین انداز بود در ساعت ۱۰ اتومبیل از آغوش عراقیان
 خارج و بطرف طهران حرکت نمود.
 در ساعت ۱۱ صبح بابراهیم آباد (۳۶ کیلو متری شهر عراق) وارد شدند
 نو آموزان دبستان دولتی فرهنگ که قبلاً از حرکت آنها اطلاع یافته بودند از
 آنها استقبال و دوستان تحصیلی خویش را بذیرائی شایانی نمودند. مقارن ظهر

از این قریه گذشته و پس از ساعتی توقف در راهجرد و صرف ناهار در ساعت چهار بعد از ظهر وارد شهر قم گردیدند کارکنان معارف و نوآموزان آنجا با احساسات و مسرتی فوق العاده از دانش آموزان اعزامی ملاقات و پس از رفع خستگی جمعی از زمین ورزش رفته و مدت یکساعت صرف ورزش های بدنی و فوتبال گردید. پس از اتمام ورزش در محلیکه بخرج اداره معارف عراق و کارکنان معارف قم تهیه شده بود پذیرائی شدند.

صبح روز ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ از تشریف باستانه مقدسه و باز دید موزه و مریضخانه و گردش مختصری در شهر ساعت ۱۰ صبح بمعیت آقای رئیس معارف عراق که در همان شب بمعضایین ملحق شده بود بسمت طهران حرکت نمودند. ناهار را در کوشك نصرت صرف و پس از مختصر استراحتی در حسن آباد مقارن ظهر بحضرت عبدالعظیم رسیدند. دانش آموزان و دانش جویان عراق (که در طهران مشغول تحصیل بودند) تا اینزاویه مسافرین را استقبال کرده احساسات قلمی و مودت آمیز خود را از دیدار رفقای عراقی خود ابراز و ضمناً دسته گل زیبایی توسط آقای عزت الله خردمند آقای رئیس معارف تقدیم نمودند پس از صرف چای و شیرینی که از طرف مستقبلیین تهیه شده بود از حضرت عبدالعظیم حرکت و ساعت ۷ بعد از ظهر بدانش سرای مقدماتی که از طرف وزارت معارف برای پذیرائی دانش آموزان ولایات تدارك شده بود وارد گردیدند.

محل دانشسرای مقدماتی طهران یکی از ساختمانهای معتبر و انبیه و مجلل و جدید البنای وزارت معارف میباشد. شاهد عظمت و وسعت این بنا همین است که برای پذیرائی يك عده معتابیهی از دانش آموزان اعزامی و مستخدمین و همراهان آنها تخصیص داده شده بود و وسایل اینکار بطور اکمل فراهم و در تمام

مدت توقف دانش آموزان شعبه از اداره تعلیمات و اداره بازرسی وزارت معارف بطور موقت در آنجا دایر گردیده بود. هشت اطاق وسیع از دانشسرا کاملاً مبله و مفروش گردیده و برای موقع استراحت دانش آموزان ایالات و ولایاتیکه بدرکن دعوت شده بودند تخصیص داده شده بود. این مسافرین و همراهان آنها که بالغ بر ۳۰۰ نفر بودند بگروه اول و دوم تقسیم شده و برای هر يك سالن خواب با لوازم و اثاثیه کامل تعیین و بر طبق برنامه جامعی که قبلاً تنظیم و در دسترس واردین گذارده شده مواقع خواب و بیداری و صرف شام و ناهار و عصرانه و مواقع گردش را برای هر گروهی مشخص و موجبات استراحت مهمانان تازه وارد از جمیع جهات فراهم بود. علاوه بر این رعایت احتیاط در مدت توقف مسافرین شعبه از بهداشت آموزشگاهها و معارف در دانشسرا دایر و قریب ده تختخواب با کلبه لوازم و دو نفر پرستار دائمی و ادویه مختلفه که در اینگونه مواقع مورد لزوم قرار می گیرد تحت نظر دو نفر از اطباء وزارتنی مهیا ساخته بودند و همه روزه این دو نفر بزشك در مواقع مختلفه دانشسرا را سرکشی و چنانچه مختصر کسالتی عارض یکی از مسافرین می گردید بلافاصله در مقام استعلاج بر آمده و وسایل راحتی او را از هر حیث فراهم میساختند.

برنامه داخلی دانشسرا که تکالیف هر روزه دانش آموزان اعزامی را تعیین میکرد ذیلاً برای اطلاع عموم و مزید استفاده آنها نکاشته میشود.

- ۱ - بیداری از خواب ساعت ۶ و نیم
- ۲ - چاشت. گروه اول ساعت ۷ گروه دوم ساعت ۷ و نیم
- ۳ - حرکت برای عملیات و بازدید. گروه اول و دوم ساعت ۸
- ۴ - ناهار. گروه اول ساعت ۱۱ و نیم - گروه دوم ساعت ۱۲ و نیم

- ۵ - حرکت برای مسابقه و گردش و بازدید و غیره ساعت ۱۴
 - ۶ - جای عصر گروه اول ساعت ۱۷ و نیم - گروه دوم ساعت ۱۸
 - ۷ - حضور در کنفرانس ساعت ۱۸ و ربع
 - ۸ - شام گروه اول ۲۰ و نیم - گروه دوم ساعت ۲۱ و نیم
 - ۹ - خواب ۲۲ و نیم
- توضیح آنکه خوابگاه نمبر ۱ مخصوص گروه اول و خوابگاه نمبر ۲ مخصوص گروه دوم میباشد.

و علاوه بر برنامه فوق الذکر که برای مواقع استراحت این مسافرین تعیین شده بود برنامه دیگری برای عملیات و گردش های لازمه و بازدید مؤسسات و ابنیه تاریخی و غیره بشرح ذیل جهت دانش آموزان ولایات تدوین و در دسترس عموم گذارده شده بود که خلاصه آن بقرار ذیل است.

برنامه توقف ۱۵ روزه دانش آموزان دبیرستانهای ایالات

وولایات درمرکز

روز	صبح	عصر
۱ - سه شنبه ۲۸ بهمن ۱۴	استراحت	شرکت در تعلیمات ورزش
۲ - چهارشنبه ۲۹	"	"
۳ - پنجشنبه ۳۰	"	شرکت در ورزش زمین امجدیه
۴ - جمعه ۱ اسفند	"	۱۴ شرکت در دقایله عمومی افتتاح مسابقه ها
۵ - شنبه ۲	"	بازدید تالار تشریح دانشگاه شرکت در دقایله عمومی
۶ - یکشنبه ۳	"	نظافت و حاضر شدن برای سان شرکت در سان و دقایله عمومی

عده از دانش آموزان عراق
که برای شمشیر بازی مهیا گردیده اند

روز

صبح

عصر

- ۷ - دو شنبه ۴ اسفند بازدید دارالفنون و کتابخانه عمومی مسابقه
- ۸ - سه شنبه ۵ « بازدید کارخانه قند کرج و دانشکده فلاحه -
- ۹ - چهارشنبه ۶ « بازدید عمارت مجلس شورای ملی و دانشکده معقول و منقول مسابقه
- ۱۰ - پنجشنبه ۷ « بازدید عمارت دانشسرای عالی و هنرستان مسابقه
- ۱۱ - جمعه ۸ « مسابقه مسابقه
- ۱۲ - شنبه ۹ « بازدید ساختمان و موزه معارف دعوت بکافه بلدی
- ۱۳ - یکشنبه ۱۰ « گردش در شمیران
- ۱۴ - دوشنبه ۱۱ « گردش در حضرت عبدالعظیم و بازدید حفاری ری
- بازدید کارخانه سیمان و شفاخانه فیروز آباد عصر

۱۵ - سه شنبه ۱۲ « حرکت بمحل خود

در مدت توقف دانش آموزان برنامه سابق الذکر جز یکی دو ماده آن که بواسطه تصادف با بارندگی تبدیل وقت یافت هر يك بموقع خود احرا کردند. صبح بوم سه شنبه ۱۲ تمام دانش آموزان ایالات و ولایات در محوطه دانشسرا بحضور جناب آقای وزیر معارف تشریف حاصل نمودند و بیانات و نصایح وزیر محبوب معظم خود را اصفا و هر يك باخذ مدال برافتخار اسفند ۱۳۱۴ نائل و مفتخر گردیدند و پس از ادای مراسم تودیع در حالیکه نور شادی و شمع از جبهه آنان ساطع بود و از ذخائر و نقائس کرائیهائیکه در این مسافرت نصیب آنان شده و افتخار عظیمی که از دیدار این همه مظاهر قدرت و عظمت که هیچگاه تصور آنها هم در ذهن خود نمی کردند برای آنها حاصل شده بود با قلبی سیاس کذار هر دسته از دانش آموزان بوطن خود رهپار گردیدند

و دسته از دانش آموزان و دانش جویان طهران بوسیله اتومبیل و دوچرخه های سواری تا مسافتی بعید این مسافرت را مشایعت نمودند.

شب چهارشنبه را در قم توقف و صبح روز مذکور پس از زیارت حرم مطهر اعزام عراق گردیدند. دسته از دانش آموزان و علاقه مندان بمعارف بر اثر اطلاع از مراجعت محصلین بایراهم آباد برای استقبال حرکت نموده و مقارن ظهر بانفاق آنها بشهر وارد شدند. باوجود برف و بارندگی زیادی که در آنروز شده بود عده کثیری از اهالی و نوآموزان و دانش آموزان و کارکنان معارف استقبال و تجلیل شایانی کردند. بمحض رسیدن اتومبیل مسافرت سرور و شادی مستقبلین بمنتهی درجه امکان و هر يك میخواستند بوجهی ابراز شادمانی کرده احساسات قلبی خود را تقدیم نمایند و بالاخره در بین خوشحالی و شغف عمومی اتومبیل دانش آموزان بدیرستان صمصامیه ورود نمود.

پس از مختصر ملاقاتی که با مستقبلین بعمل آمد از طرف آقای ابوالقاسم دانشجو کفیل دیرستان صمصامیه بذیرائی شایانی از محصلین بعمل آمده و پس از صرف ناهار ساعت ۳ بعد از ظهر بمنازل خود مراجعت نمودند.

چاپخانه های عراق

- ۱ - در سال ۱۲۸۹ يك چاپخانه سنگی از مازاد در آمد دیرستان صمصامیه خریداری و تا ۱۲۹۲ هم دایر بود. و در ۱۲۹۳ بطوریکه سابقاً ذکر شده طعمه حریق واقع گردید.
- ۲ - در سال ۱۳۰۷ آقای عبدالله سلیمان زاده يك چاپخانه سری بنام «حققت» در شهر عراق دایر کرده پس از چندی آنرا چاپخانه عراق موسوم گردانید. این چاپخانه را در سال ۱۳۰۹ آقای مرتضی قلی بیات و احمد دستوری خریداری و با سرمایه هنگفتی ماشینهای متعدد سیستم جدید و اثاثیه و ابزار لازم برای آن تهیه نمودند. چون مؤسسه مزبور با احتیاجات کم آنروزه عراق تناسبی نداشت بنا بر این در اوایل ۱۳۱۲ قسمتی از ماشین و اثاثیه آنرا چاپخانه باقر زاده و قسمت دیگر را آقای رضا رئیس زاده فروختند. موسسه الیه اینمؤسسه را در ۱۳۱۳ چاپخانه فروهر نام گذاشته و تاکنون بمديریت خویش اداره مینماید.
- ۳ - در سال ۱۳۱۱ آقای باقر موسوی مدیر نامه عراق چاپخانه موسوی (که افزار آنرا از اصفهان با خود عراق آورده بود) را دایر نموده و باعلاقه مخصوصی نسبت باین کار دارد تدریجاً در توسعه و تکمیل آن از قبیل تهیه ماشین های متعدد سیستم جدید و آلات و ابزار تزئینی و انواع حروفهای فارسی و لاتینی و غیره همت گذاشته تا در نتیجه بتأسیس چاپخانه آبرومندی که اکنون بواسطه زیبایی چاپ و سرعت عمل مورد مراجعه عراق و ولایات دیگر است موفقیت حاصل نموده.

نامه های عراق

۱ - رفیعی. این نامه در سال ۱۲۸۹ بمیدیریت آقای علی نخستین تاسیس و با چاپ سنگی تا مدت سه سال هم با نداشتن هیچگونه در آمدی منتشر میشده در ۱۳۸۲ تعطیل گردیده است.

۲ - مفتش ایران. این نامه در سال ۱۳۱۱ بمیدیریت آقای ایرانمدارمکی تاسیس و پس از یکی دو ماه بتمدن ایران موسوم گردیده و پیش از چند ماه انتشار نیافت.

۳ - نامه عراق. این نامه در ابتدای اسفند ماه ۱۳۱۲ بمیدیریت آقای باقر موسوی و جدیت دست از جوانان منور الفکر بدایره انتشار قدم گذاشته است. در بدو پیدایش دارای دو صفحه بوده و از ۱۵ مرداد ۱۳۱۳ با مزایای بیشتری در چهار صفحه منتشر گردیده و از آبانماه ۱۳۱۴ بعد مصور و مرتباً گراورهای داخلی و خارجی با وضع زیبایی در صفحات آن چاپ میشود.

خوبی جای تاسف است که اهالی عراق با همه لزوم و اهمیتی که روزنامه برای اینولایت دارد آنگونه توجه و اقبال که انتظار میرفت نسبت باین نامه ابراز نکرده و بقرائت و استفاده از آن کمتر میپردازند.

کسر در آمد نامه مزبور را تا حدی درج اعلانات ثبت اسناد و بقیه را در آمد چاپخانه موسوی یا بالاخره پشت کار و عشق و علاقه آقای موسوی جبران مینماید.

اداره معارفی از کوشش و استقامت مدیر نامه عراق و عشق و علاقه مفرطی که نسبت با انتشار این نامه بخرج میدهد تقدیر نموده و انتظار دارد که اهالی نیز با حسن استقبال موجبات دوام و پیشرفت این نامه را فراهم نموده و با کمکهای مادی و معنوی و سائلی تهیه نمایند که نامه مزبور با وضعیت

آبرو مندی که دارد بتواند بر طبق امتیاز خود روزانه منتشر گردد.

کانون گردان نیرومند

نظر بانکه این مؤسسه طرز ورزش قدیم و جدید را توأم نموده و دسته از جوانان باذوق را ورزشهای سودمند و آوار کرده است. اداره معارفی از مهر ۱۳۱۳ بعد توجه مخصوصی نسبت بان مبذول و موجبات تشویق کارکنان و ورزشکاران آنرا فراهم مینماید.

هنکامیکه مستر گیبسن عراق وارد شد اینمؤسسه و ورزشکاران آن جلب نظر مشار الیه را نموده و اظهار داشت که این کانون یگانه مؤسسه ورزشی است که با رعایت دستورات کنونی بطرز قدیم تاسیس گردیده است. مؤسسه مزبور بمیدیریت آقای کاظم نظامی که یکی از جوانان قوی و دارای ذوق مخصوصی بامور ورزش است اداره میشود.

تشریف فرمائی جناب آقای وزیر معارف

جناب آقای حکمت وزیر معارف و اوقاف در ساعت هشت بعد از ظهر يوم چهارشنبه سوم دیماه ۳۱۴ بعراق وارد و همراهان ایشان عبارت بودند از :

- ۱ - آقای مهدی ایرانی رئیس اداره تعلیمات ولایات . ۲ - آقای رشید یاسعی استاد دانش سرای عالی . ۳ - آقای دکتر سنجابی رئیس اداره قنی اوقاف مرکز . ۴ - آقای خالقی ایستادگاه دانش سرای عالی منشی مخصوص پس از ورود و مختصری استراحت حسب الامر جناب آقای وزیر معارف از ساعت ۹ بعد از ظهر الی ۱۱ آقایان ایرانی و دکتر سنجابی بپاژ دید شعب مرکزی اداره معارف و اوقاف عراق مشغول و کلیه شعب و امور مربوطه را بازدید و رسیدگی نمودند .

صبح روز ۵ شنبه چهارم دیماه ۳۱۴ از ساعت سه قبل از ظهر آقای وزیر معارف شخصاً شروع بازدید مؤسسات معارفی و تا مقارن ظهر قسمتی از مؤسسات مرکزی معارف عراق را بترتیب ذیل سرکشی فرمودند .

بدواً بمعیت همراهان اداره معارف حضور یافته از کلیه شعب شخصاً بازدید و اعضاء مربوطه پس از معرفی هریک در محل خدمت راپورت جریان سابق و فعلی شعبه خود را بوسیله آقای رئیس معارف از نظر معظم له گذرانیدند و در قسمتهای لازم اتخاذ دستورات کافی نمودند حسن انتظام امور شعب مخصوصاً اوقاف و ضبط بی نهایت مورد پسند مقام وزارت واقع و پس از تشویقات لازم از متصدیان مربوط بآقای دکتر سنجابی دستور فرمود که اولاً برای هریک از آقایان بفرآخور حال انعامی منظور و ثانیاً با اوقاف ولایات ابلاغ گردد که

جناب آقای وزیر معارف

هنگام عبور از جاو صفوف پیش آهنگان عراق

طرز کار کرد اوقاف عراق را سر مشق عملیات خود قرار دهند .
 سپس به نسبت همراهان بدیرستان دولتی پهلوی تشریف فرما کرده دیده
 شخصاً از کلاسهای شش ابتدائی و دوم متوسطه بازدید و در کلاس شش
 ابتدائی در حدود برنامه سؤالاتی از نو آموزان فرموده حسن ترقی و پیشرفت
 آنها مورد رضامندی کامل واقع و مراقبت آقای بهرام حمزelo آموزگار کلاس
 شش مورد تحسین و برای او امر بصورت تقدیر نامه فرمودند پس از آن اطاق
 پیشآهنکان دیرستان را که بطرز جالبی از صنایع یدی پیشآهنکان تزئین شده
 بود بازدید و بعداً بدیرستان دولتی دوشیزکان تشریف فرما گردیدند در دیرستان
 مذکور نیز شخصاً کلاسهای دوم و چهارم و ششم ابتدائی را بازدید و مبصرین
 هر کلاس را بورت کلاس خود را بنحوه دلبذیری تقدیم و آقای وزیر جریان
 امور تحصیلی آنها را تحقیق و از دانش آموزان سؤالاتی هم نسبت بدروس آنها
 فرموده تحسین و تشویق لازم از هر يك بعمل آوردند سپس بدیرستان صمصامیه
 تشریف بردند پس از ملاحظه بنای دیرستان و تعمیراتی که اخیراً بوسیله اداره
 معارف در آنجا بعمل آمده بکلاس شش ابتدائی و سه متوسطه تشریف برده
 و آقای رشید یاسمی را مأمور بازدید کلاس دوم و پنجم متوسطه فرمودند سؤالاتی
 نسبت بمواد دروس از دانش آموزان بعمل آمده و جناب آقای وزیر بیاناتی
 در زمینه نصیحت و تشویق آنها ایراد و پس از رسیدگی کامل دستورات
 لازمه را ابلاغ و بدیرستان فردوسی تشریف بردند در دیرستان مذکور آقای
 رشید یاسمی را مأمور رسیدگی بکلاس شش ابتدائی فرموده و خود جناب
 معظم له اطاق پیش آهنکان دیرستان را که قسمتی از صنایع یدی پیش آهنکان
 بطرز جالبی در آن چیده شده بود بازدید و تشویق و تحسین کامل فرمودند

سپس قطعه منظومه را که مجدالدین هاشمی دانش آموز کلاس شش ابتدائی سروده بود خود او در حضور جناب آقای وزیر قرائت فوق العاده مورد تحسین واقع و باخذ یکجلد شاهنامه مصور بعنوان جائزه نائل گردید و نیز منظومه کو دکانه کو چک دیگری توسط منوچهر سمعی نو آموز هفت ساله کلاس اول ابتدائی و آقای رضا طباطبائی نو آموز هشت ساله کلاس اول ابتدائی قرائت و مورد تحسین واقع و برای هر یک امر تهیه جائزه فرمودند در این بین آقای رشید باسمی از امتحان کلاس شش ابتدائی فراغت حاصل و بحضور مقام وزارت رابورت نمودند بهترین محصل فارسی دان که تا بحال من دیده ام در این دبیرستان بوده و سؤالات مهمی که از آنها بعمل آمده را بنحو جالبی از عهده جواب برآمدند جناب آقای وزیر فوق العاده از حسن پیشرفت دانش آموزان و نو آموزان اظهار شاکت و خور سندی فرموده و مخصوصاً نسبت بمجدالدین هاشمی امر بتوجه مخصوص و حتی ارسال عکس او را برای گواور لازم شمردند و برای آقای اسدالله سمعی آموزگار کلاس مزبور امر بصدر تقدیر نامه فرمودند. سپس حسب الامر جناب آقای وزیر آقای صفاری مدیر دبیرستان دانش آموزان را در سرصف حاضر ساخته از نظر گذرانیدند. از دبیرستان فردوسی بکودکستان دولتی چهار کلاسه مختلط بدر تشریف فرما گردیده کلبه کلاسها را بازدید و از اغلب دانش آموزان سؤالاتی فراخور استعداد و مطابق بر گرام بعمل آوردند حسن انتظام و نظافت کودکستان و پیشرفت امور تحصیلی آنها مورد تحسین کامل واقع و نسبت بمواد بر نامه سال چهار دستورات لازم ابلاغ و شرحی از کارکنان کودکستان تشویق و آنها را توصیه بحسن مراقبت و جدیت بیش از پیش فرمودند مناظره کودکانه که

بوسیله خانم اختر حقداد نو آموز هشت ساله و خانم بهجت مهاجری نو آموز هفت ساله کلاس دوم کودکستان در حضور جناب آقای وزیر بعمل آمد بسیار جالب توجه و مورد پسند و تحسین واقع و از آنها شخصاً توازش و امر بتبیه جایزه برای هر یک فرمودند دو قطعه عکس نیز با حضور جناب آقای وزیر و همراهان و کارکنان کودکستان و شاگردان گرفته شد.

جشش عملیات ورزش دانش آموزان

بعد از ظهر بوم پنجشنبه چهارم دیماه ۳۱۴ برای مشاهده عملیات ورزشی دانش آموزان و پیش آهنگان مجلس جشن باشکوهی از طرف اداره معارف و اوقاف عراق در محل دبیرستان صمصامیه فراهم و قبلاً از کلبه رؤسای ادارات و خانمهای آنها و نجار و چترمین شهر و خانمهای آنها و کارکنان معارف و مدارس ذکور و انات دعوت گردیده بر نامه مجلس بشرح ذیل تنظیم و طبع شده بود:

- ۱ - بازدید صفوف دختران و پسران
- ۲ - ورزش دختران (دبیرستان دو شیزگان)
- ۳ - برج ردیف (پسران)
- ۴ - پرش (پسران)
- ۵ - سرود گلی (دختران) ورزش بطنی (پسران)
- ۶ - ورزش دختران (کودکستان مختلط بدر)
- ۷ - نمایش پیش آهنگان (کشیدن دستمال و حمل مجروح)
- ۸ - میزبانی با بیرق (پیش آهنگان)
- ۹ - راه رفتن با چوب (پسران)

- ۱۰ - بازی والی بال - باسکت بال (بصران)
- ۱۱ - آکریات (پیش آهنکان)
- ۱۲ - دو چرخه سواری (بصران)
- ۱۳ - کشتی (دو نفر از بصران کوچک) -
- ۱۴ - سرود پیشآهنکی و حرکات ورزشی با پارالل (بصران)
- ۱۵ - بازی سب (بصران)
- ۱۶ - بازی تقریحی (پیش آهنکان)
- ۱۷ - سرود ملی
- ۱۸ - دفیله دختران و بصران

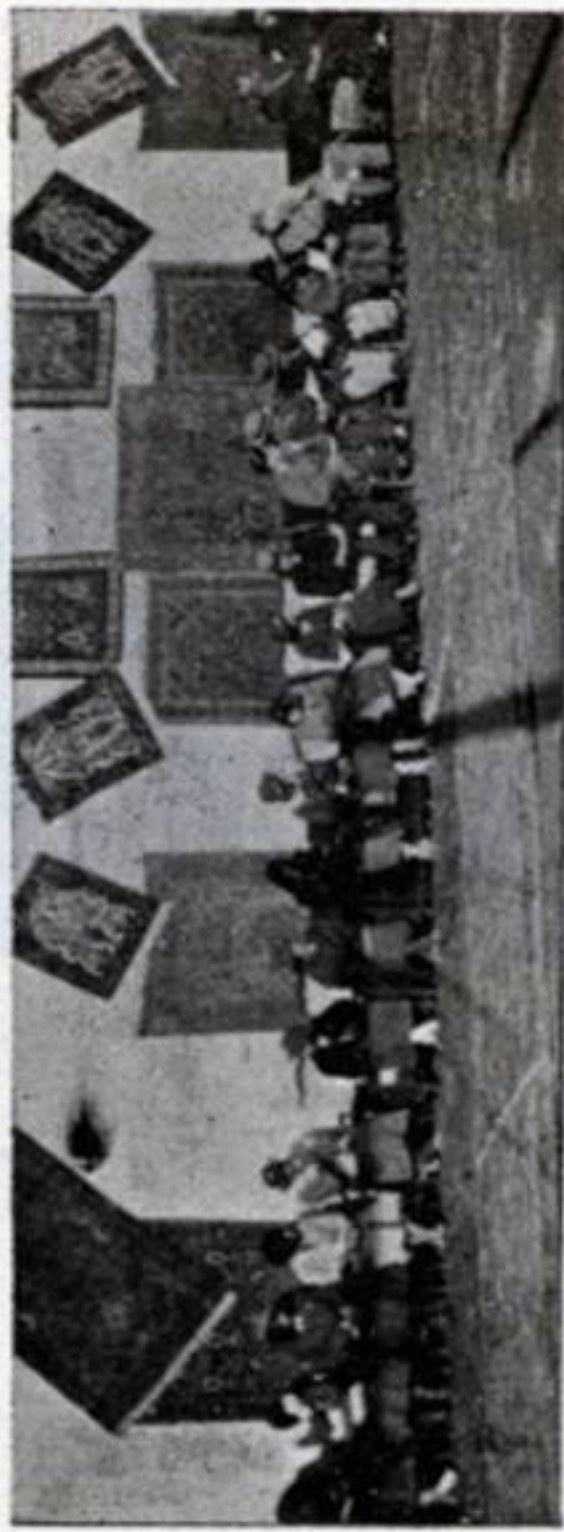
تا ساعت دو و نیم بعد از ظهر جمع کثیری از مدعوین با خانمهای خود در محل مذکور که کاملاً تزئین و مفروش گردیده بود حضور یافته مقارن ساعت دو و نیم جناب آقای وزیر معارف و اوقاف تشریف فرما گردیده بدو صفوف دانش آموزان و نوآموزان و پیش آهنکان را که بطرز جالبی مرتب گردیده بود بازدید و بعداً بوسیله آقای حکمران و آقای رئیس معارف و اوقاف عموم آقایان رؤسای ادارات دولتی و تجار و محترمین بحضور جناب آقای وزیر معارف معرفی و امر با افتتاح مجلس جشن فرمودند عملیات ورزش دختران و بصران و پیش آهنکان بطرز بسیار دلپذیر و جالبی تا ساعت پنج بعد از ظهر بنحو فوق العاده منظم و آبرو مندانه ادامه داشت خصوصاً عملیات محصولات بی نهایت مورد پسند جناب آقای وزیر واقع و حضار از مشاهده اقسام ورزش دانش آموزان و پیش آهنکان بیحد خوشوقت گردیدند. چندین قطعه عکس از طرف نمایندگان و مخبرین جرائد مرکز و نامه عراق از مناظر مختلفه مجلس

جشن ورزش

هنگامیکه جناب آقای وزیر معارف با خانمهای هنرآموز دست میدهند

رؤسای دوائر دولتی و اغلب از وجوه اهالی باخانم های
خودشان در حضور جناب آقای وزیر معارف

دله و خانج با راحه و صبح و با سبب افلا و رختا و پیرایه و دلش و
 رفا و لاله و پیرایه و رختا و سبب و رختا و سبب و رختا و سبب

یکعده از دانش آموزان دبیرستان دوشیزکان

در حال ورزش

و عملیات ورزش شاگردان بر داشته شد (که کر اور آنها در این سالنامه موجود است)

در پایان جشن ، سرود ملی بوسیله دانش آموزان با رعایت احتیاطات کامل سروده شده و دانش آموزان حاضر که شماره آنها بالغ بر هزار و سیصد نفر بود بطرز جالب توجهی از مقابل جناب آقای وزیر و حضار عبور نمودند در ساعت پنج و نیم بعد از ظهر مجلس با روح و بشاشت کاملی که در کلبه حضار حکم فرما بود بدعای ذات اعلی حضرت همایون شاهنشاهی اختتام یافت بازدید انجمن تربیت بدنی

در ساعت شش بعد از ظهر روز پنجشنبه چهارم دی ماه جناب آقای وزیر معارف با انجمن تربیت بدنی عراق در دارالحکومه تشریف فرما گردیدند بدو رابورت عملیات یکساله انجمن تربیت بدنی از طرف آقای رئیس معارف و اوقاف عراق (منشی انجمن) در زمینه جریبان گذشته بشرح ذیل قرائت گردید . -

مقام وزارت معارف و اوقاف

در این موقع که آنجناب بذل تفقد فرموده در جلسه انجمن تشریف فرما و از این حیث منتهی بر ما گذارده اند پس از اظهار تشکر و امتنان مواقع را مغتنم شمرده رابورت یکساله انجمن را مختصراً حضور محترمشان تقدیم مباداریم :-

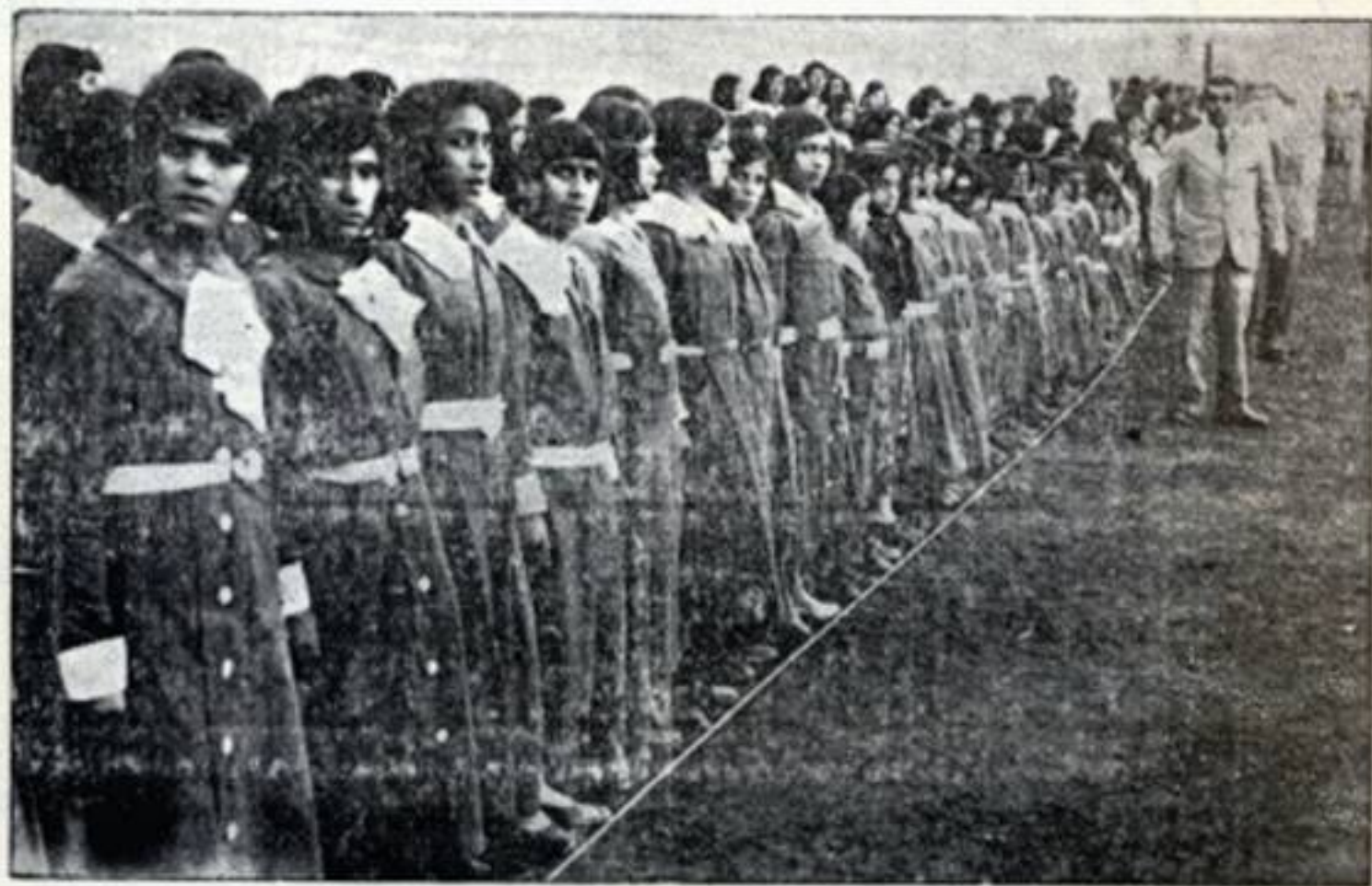
۱ - در تاریخ ۵ دی ۱۳ یکم کارکنان معارف نمایش و کبیلن زیر دست در سالون دبیرستان شراف داده شد و از عایدات آن که بالغ بر ۶۰۰ ریال

گردید ۱۲ دست لباس قوت بال برای محصلین فقیر دبیرستانها تهیه نمود.
 ۲ - در تاریخ ۲۷ بهمن ۱۳ زمین تافشا نجیان را از آقای جعفر سن گرفته و برای مدت یکسال با اختیار ورزشکاران گذاشته و از زمین مزبور تا تاریخ شهریور امسال که وزارت مالیه آنرا برای شرکت تثبیت غله خریداری فرمود بنحویه صحیح استفاده میشد از تاریخ مزبور اداره شرکت آنرا تصرف و در پ زمین را مسدود نمود.
 ۳ - در تاریخ خرداد ۱۴ قیام تزارو بیج بمنفعت انجمن از طهران خواسته و بمعرض نماش گذاشته شد در نتیجه ۹۲۴ ریال عایدات خالص برای انجمن تهیه گردید.

۴ - برای اینکه انجمن بودجه ثابتی داشته باشد با آقایان اعضاء انجمن شهر داری که اغلب آنها از اعضاء این انجمن نیز میباشند مذاکره و پس از مذاکرات زیاد بالاخره تصویب گردید که از هر عدل قالی که از عراق حمل میشود یک ریال بعنوان قیام داری از حمل کنندگان اخذ شود این نظریه بمقام وزارت داخله پیشنهاد شد متأسفانه موقع تصویب واقع نگردید در عقبه این پیشنهاد مجدداً آقایان اعضاء انجمن شهر داری تصویب و پیش نهاد نمودند که از هر عدل قند و شکر دهشاهی بعنوان تربیت بدنی گرفته شود هنوز نسبت باین پیشنهاد جواب کافی از مقام وزارت داخله واصل نشده است.

۵ - چون از زمین تافشا نجیان انجمن مایوس گردید در جلسه ۲۰ آذر با آقای رئیس شهر داری مذاکره و قرار شد اداره شهر داری ۱۲ هزار ذرع از قبرستان بیرون شهر را بانجمن واگذار نماید.
 پس از آن جناب آقای وزیر نسبت باهمیت ورزش و توجه ذات اقدس

جشن ورزش در دبیرستان صمصامیه
 هنگام تشریف فرمائی جناب آقای
 وزیر معارف بعراق

ملوکانه بآن شرح مفصلی بیان و آقایان اعضاء انجمن را نسبت بوظیفه مهم حیاتی خود متوجه فرمودند درخاتمه برای تهیه لباس پیش آهنگی و ورزش دانش آموزان نیز بشرح ذیل با حضور معزی الیه اعانه جمع آوری گردید.

۱ -	کعمک اوقاف مرکز	۱۰۰۰ ریال
۲ -	اداره شهرداری عراق	۲۵۰۰ »
۳ -	آقای عزت الله بیات	۵۰۰ »
۴ -	آقای حاج مشبری	۲۵۰ »
۵ -	آقای نوذری	۲۵۰ »
۶ -	آقای تبارک	۲۵۰ »
	مجموع	۴۷۵۰ ریال

جشن توزیع گواهی نامه ها و جوایز

برای شب جمعه پنجم دی ماه مجلس جشن توزیع گواهی نامه دانش در سالن برق انعقاد یافت.

قبلا آقای حکمران و آقایان رؤساء و اعضاء ادارات و تجار و محترمین محلی و خانمهای آنها و کارکنان اداری و تعلیماتی معارف زن و مرد از طرف اداره معارف دعوت و سالن مذکور که بزرگترین و مجللترین سالن های شهر عراق گنجایش آن در حدود پانصد جایگاه میباشد کاملاً مفروش و مبله گردیده چراغ های برق زیادی در خیابان و مدخل و داخل سالن نصب و کلبه دیوارهای آن با قابیچه های قیمتی و بیرق های الوان ایران تزیین در جبهه سن سالون (مواجهه با کلیه واردین) بیرقهای ایران و تمثالهای اعلیحضرت همایون شاهنشاهی (که بوسیله کل و بیرق و چراغ برق های

الوان بنحو جالب توجهی تزئین شده بود) و شعار وزارت معارف و شعاری که حاکی از افتخارات عصر درخشان پهلوی بود با کمال و رباحین زیادهای در مقام مناسب نصب گردیده بودند. بر نامه مجلس جشن که قبلا از طرف اداره معارف بشرح ذیل تهیه و طبع شده بود انتشار یافت

- ۱- خیر مقدم (خانم ستوده دانش آموز دبیرستان دوشیزکان)
- ۲- سرود ایران (دختران و پسران)
- ۳- رابورت جریان معارف توسط آقای رئیس معارف
- ۴- سرود (دبیرستان شاهدخت)
- ۵- آزادی نسوان (خانم عصمت دانش آموز دبیرستان دوشیزکان)
- ۶- سرود جوانان توسط دختران و پسران (گوینده پیش آموزگار)
- ۷- ترقی نسوان (شاهگرام دانش آموز دبیرستان شاهدخت)
- ۸- سرود (اقدس کمالی و برومند) که اشعار آن توسط خانم اقدس کمالی تهیه شده است

- ۹- تربیت دوشیزکان زرگرزاده دانش آموز دبیرستان دوشیزکان
- ۱۰- سرود (دختران و پسران)
- ۱۱- زن در گذشته و حال (وحیده ثابت دانش آموز دبیرستان شاهدخت)
- ۱۲- سرود ای جوانان (دختران و پسران که اشعار آن توسط آقای هاشمی نو آموز دبیرستان فردوسی تهیه شده است)
- ۱۳- منظومه (هاشمی)
- ۱۴- نطق جناب آقای وزیر
- ۱۵- توزیع کواهی نامه ها و توزیع جوایز

از راست بچپ - ۱ خانم عصمت بیک دانش آموز سال ۷ دبیرستان دوشیزگان ۲ خانم وحیده ثابت دانش آموز دبیرستان شاهدخت ۳ - روحا خانم زرگرزاده دانش آموز کلاس ۷ دبیرستان دوشیزگان ۴ - خانم ستوده دانش آموز کلاس ۵ دبیرستان دوشیزگان ۵ - مجلد الدین ها شمی دانش آموز کلاس ۶ دبیرستان فردوسی

و زیر معارف تشکیل شده بود خطابه های جالب توجهی ایراد کرده و باخذ جوانان مشتخر گردیده اند .

۱۶ - سرود ملی

از ساعت هفت بعد از ظهر متدرجاً مدعوین اغاب با خانمهای خود حضور یافته مقارن ساعت هفت و نیم آقای وزیر معارف تشریف فرما و بعد از مختصر استراحت و صرف شیرینی و چای امر با افتتاح مجلس فرمودند. بدو آخانم ستوده نو آموز کلاس پنجم دبیرستان دولتی دوشنبه کان مقدم جناب آقای وزیر معارف را از طرف عموم نو آموزان و دانش آموزان تبریک گفته و سرود مہیجی بوسه عده از دانش آموزان قرائت و سپس آقای رئیس معارف عراق را بورت جریان گذشته و جاری معارف و اوقاف عراق را بیان و بعد از آن طبق برنامه مجلس ادامه یافت سرود و نطق های مہیج و مؤثر دانش آموزان بعدی در حضار بشاشت و سرور ایجاد نمود و باندازه آنها را بحسن پیشرفت معارف و دبیرستان علاقه مند ساخته بود که از اظهار مسرت و شادمانی خود داری نداشتند و منویات خود را بواسطه کف زدنهای متوالی و ریزش اشکهای شادی ابراز مینمودند. در پایان مجلس جناب آقای وزیر معارف نطق جامع و جالبیکه ذیلا درج میشود ابراد، جوایز و کواهی نامه های دانش آموزان را که حاضرین آنها زاید بر یکصد نفر بودند بدست خود بفرد فرد آنها مرحمت و از هر يك فراخور حال تشویق و تحسین فرمودند.

نطق جناب آقای وزیر معارف

در دستور جشن امشب برای بنده نطقی معین شده است و بدو دلیل از انجام این وظیفه خجلم اول آنکه ما در دوره عمل و کردار هستیم نه نطق و گفتار باید حرف را کنار بگذارد و بکار پرداخت باید زبان ببندیم و بازو بگشاییم

این است که گفته اند بزرگی سراسر بگفتار نیست - دوسد گفته چون نیم کردار نیست - شاهنشاه محبوب ما اهل عمل است و کردار ، بر ماست که رفتار رئیس و سر پرست خود را سر مشق زندگی خود قرار دهیم بخصوص جوانان که محتاج سر مشق هستند بهترین سر مشق برای آنان همان رفتار و کردار شاهنشاه است . بهترین نمونه کردار و عمل همان بود که امروز عصر در جشن ورزش جسمانی محصلین عراق و امشب مجلس ورزش عقلانی یعنی انجمن نطق و خطابه دختران و پسران مشاهده کردید چه خوب از عهده بر آمدند بخصوص دختران ثابت کردند که بر خلاف تصورات گذشته از مردان عقب نیستند در میدان ورزش و در صحنه نطق و خطابه از برادران خود کوی سبقت را می ربایند مواهب طبیعی و استعداد خداداد در دو جنس یکسان است .

دوم آنکه خانمها حرف ناگفته نگذارند در حقیقت (این طفل یکشنبه ده صد ساله میرود) دیری نخواهد گذشت که کوی سبقت از مردان خواهند ربود و عملاً ثابت خواهند کرد که قوای طبیعی آن ها هم مانند مردان کامل و لیاقت آنها در انجام وظایف خود کافیست ولی باید این نکته را هم نگفته نکذاشت که زن و مرد هر يك برای کاری ساخته شده اند . خداوند مرد و زن را برای کارهای خاصی خاق کرده و باید هر طبقه وظیفه خاصه خود را انجام دهند بطور کلی خانمها بخصوص در کار های دقیق و لطیف و صنایع ظریفه از قبیل شعر و موسیقی و نقاشی و خیاطی استعداد عجیبی دارند و مردان برای کارهای سخت و خشن آفریده شده اند زن بلطافت طبع و ظرافت ذوق خدمتی بعالم مدنیت میکند که مرد با صلابت و سختی طبیعی از عهده آن بر نمآید - چند روز قبل در بروجرود با شخصی مذاکره میکردم و صحبت

آن بود که چرا در جامعه ما زن را ضعیفه گفته اند و شیخص مذکور جمله الرجال قوامون علی النساء را دلیل عقبیده خود میدانست گفتم منظور از کلام الهی آن نیست که مردان بر زنان برتری دارند بلکه مقصود آن است که مرد باید حامی و نگهدار زن باشد و او را حفظ و حراست نماید و از روی نهایت مردانگی و عزت و غیرت این جنس لطیف را نگاهدارد -
زن ایرانی مجال آنرا نداشته است که استعداد خود را بروز دهد و ضعیفه قلمداد شده است در صورتیکه دارای هیچ گونه ضعفی در قوای عقلانی و روحی نیست در ممالک متعده عالم مرد ها در مواقع خطر جان خود را فدیة رها ئی و سلامتی زن ها می کنند در سال ۱۹۱۲ کشتی بزرگی از اروپا بامر یک مسافرت می کرد و جمعیت زیادی از مرد و زن در آن کشتی سفر میکردند این کشتی بزرگترین ترانس آنلا تیک یعنی دریا نورد اقبانوس اطلس بود بقدری عظمت داشت مانند يك شهری نمودار می شد در نیمه شب خبر دادند که کشتی با قطعه یخی تصادف کرده و شکسته است نا خدا اظهار داشت با کرجی های کوچکی که با کشتی همراه است تنها می توان يك چهار رم عده مسافری را نجات داد تمام مردم گفتند که نجات زن ها بر مردان مقدم است مرد ها برای مرك حاضر شدند و با کمال شهامت زن ها را در کرجی گذاشته بساحل نجات فرستادند عاقبت مردان زن ها را نجات داده و از این خدمت شاد و خورسند بودند این است وظیفه مردان و خدمتگذاری آنان بر زنان و معنی الرجال قوامون علی النساء اینست این عمل شجاعانه که مردان نسبت به جنس ضعیف یعنی جنس لطیف کردند وظیفه مردانه بود که همیشه در صفحه تاریخ مروت و مردانگی باقی خواهد ماند قبلاً تذکر دادم که زن و مرد هر يك

وظیفه خاصی دارند مثلاً بنده می خواهم عرض کنم که زنهای باید سرباز شده بمیدان جنگ روند ولی در جینی که مردان در میدان رزم بجای بازی مشغولند و میهن خود را از خطر نجات میدهند زنان هم در مریضخانه ها بمداوای مجروحین جنگ اشتغال دارند و جان آنها را از خطر نجات می دهند مؤسسه صلیب احمر که پس از جنگ روس و ترکیه تشکیل گردید بهمت زنان فدا کار تأسیس گردید که زنان در این مؤسسه مردانه با مردان کمک میکنند و برادران خود را از چنگال مرگ رهایی می بخشند خود این جانب در مدتی که بخدمت معارف مشغولم تجربه دیگری هم یافته ام و آن عبارت از این است که همیشه مشاهده کرده ام که وضعیت مدارس دخترانه بهتر از پسرانه بوده است خانمها با حوصله غربی بترتیب اطفال می پردازند هرگز دختران را چوب کاری نمیکند و مانند مادر مهربان دختران را حفظ و حراست کرده و با کزکی و ظرافت را در آنها پرورش میدهند در صورتیکه مردان اغلب عصبانی بوده و برای تربیت اطفال حوصله و تحمل کامل ندارند بهمین مناسبت است که درممالک متمدنه معلمان مدارس ابتدائی همه زن هستند و مردان دانشمند در دبیرستانها و دانشکده ها تدریس می کنند در امریکا در مدارس ابتدائی معلم مرد تقریباً وجود ندارد با رویه که فعلاً در نظر گرفته شده ما هم همین نظر را تعقیب می کنیم و کودکانهای مختلف روی همین اصل تشکیل شده است باری کار مهم و اصلی ما در این مجلس تشویق شاگردان مدارس است و امشب در این محل حاضر شده ایم که از زحمات شاگردانی که یکدوره تحصیلات خود را بیایان رسانیده اند تقدیر کنیم بهترین وسیله تشویق همین اوراق تصدیق نامه است که روی این میز گذاشته شده و نتیجه زحمات سالانها شاگردان است همین شاگردانی

جشن نهضت بانوان

در دبیرستان شاهدخت با حضور آقایان رؤسای
دوایر دولتی با خانمهایشان

که امشب باخذ تصدیقنامه موافق میشو ند چه بسا ممکن است پس از انجام تحصیلات متوسطه و عالییه مقامات بزرگی را نائل شوند و از میان همین اطفال زنان و مردان نامی پیدا شوند که سبب آبرو مندی کشور ایران گردد در خانمه از خداوند مسئلت میکنیم که در پرتو عنایت اعلیحضرت هما یون شاهنشاهی بترقیات عالی تری نائل شده کار و عمل را که پدر تاجدار ما بما آموخته است سر مشق زندگی خود قرار دهیم .

تا در اثر مجاهدت ما این نو نهالان میهن بارور شده نتیجه و ثمر آنانرا آیند کان ما بچینند و این عصر فرخنده در تار بخت کشور ما یاد گاری آبرو مند گردد .

پس از فراغ از توزیع جوائز برده سن بالا رفته و تمثال اعلیحضرت همایون شاهنشاهی که بطرز مجللی با چراغهای الوان و گل تزئین گردیده بود نمایان و سرود ملی بوسیله عده از دانش آموزان که زائد بر چهل نفر بودند با رعایت قیام و احترام کاملی که از طرف مدعوین و حاضرین مجلس (که روی هم رفته زائد بر شصده نفر بودند) خوانده شده با اظهار علاقه مندی و بشاشت کامل و دعا بدوام و بقای ذات مقدس اعلیحضرت همایون شاهنشاهی مجلس در حدود ساعت ده و نیم بعد از ظهر خاتمه یافت .

در خاتمه جناب آقای وزیر معارف از عموم دانش آموزان که شرکت در سرود و نطق داشته اند شخصاً تشویق و دلجوئی و امر بپذیرائی فرموده و هر يك را بسر برستی اولیاء خود و یا کارکنان مدارس بمنازل خودشان مراجعت دادند . این مجلس که در عراق و شاید در اغلب نقاط ایران سابقه نداشته است در تاریخ ترقی معارف و حیات جدید نسوان مو قعت خاصی را حائز خواهد گردید .

صبح جمعه ۵ دیماه ۱۴۰۳ کلیه اعضاء و کارکنان معارف و دیرات و آموزگاران آموزشگاهها برای عرض تودیع در اداره معارف جمع گردیده از آنجا مجتمعاً بمنزل جناب آقای وزیر معارف حضور یافتند معظم له پس از اعطاء دستورات لازمه راجع با امور اداری و تعلیماتی موقع حرکت از فرد فرد کارکنان دیرستان و معارف هر يك بغرا خور احوال آنها تفقد، و بیاناتی دائر بحسن عمل و جدیت در پیش رفت امور مربوطه ابرار و در خاتمه اظهار فرمودند که با حسن مراقبت و جدیتی که از آقای رئیس معارف مشاهده شد امید میرود همانطور که تا کنون در قسمت پیش رفت تحصیلات و امور ورزشی و عملیات پیش آهنگان نهایت اهتمام را مبذول و از این حیث منویات دولت امروزه را کاملاً انجام داده و در قسمت نطق و مناظره دانش آموزان و تربیت روحی آنان جدیتهای لازم بعمل آورده بعداً نیز کارکنان معارف دو قسمت امور تربیت دانش آموزان با مشارالیه تشریک مساعی نمایند که رو بهم رفته عملیات معارف عراق بر مشق سایر نقاط گردد. ضمناً دستور دادند که برای رفاه و آسایش اهالی با بستی سال دیگر کلاس ششم متوسطه در عراق تأسیس شود تا دیگر محصلین عراق احتیاج بخارج نداشته و از طرف دیگر وسائل تحصیلی دانش آموزان قاطلی که سلطان آباد نزدیکتر از سایر شهرها میباشند فراهم گردد.

در حدود دو ساعت بظاهر جناب آقای وزیر معارف با همراهان بطرف طهران حرکت فرمودند.

اقدام اداری واقع نشده بود ۲۴۳ فقره بودجه تنظیم نمود دقایق اوقاتی را ترتیب میدی داد. موقوفات و اموال دوله را با صرف کوشش و طبق مقررات بپردازید و بپردازید داد. متصدیان را وادار نمود مقررات قانونی را رعایت نمایند هر کدام که در این امر کوتاهی نماید در این مقامات مستحق عقاب خواهد بود.

اوقاف عراق

از مهر ۱۳۱۳ بعد

از آنجا که اوقاف عراق در این سال با مشکلات فراوانی مواجه گردید و در این باره گزارشهای متعددی به وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه ارسال گردید. در این گزارشها به این امر اشاره گردید که در این سال با کمبود شدید بودجه مواجه گردید و این امر باعث اختلال در پرداختهای اوقاف گردید. در این باره وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه اقداماتی را در جهت تسهیل پرداختهای اوقاف انجام داد. از جمله این اقدامات میتوان به تسهیل در پرداختهای اوقاف و تسهیل در دریافتهای اوقاف اشاره کرد. در این باره وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه اعلام کرد که در این سال با کمبود شدید بودجه مواجه گردید و این امر باعث اختلال در پرداختهای اوقاف گردید. در این باره وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه اقداماتی را در جهت تسهیل پرداختهای اوقاف انجام داد. از جمله این اقدامات میتوان به تسهیل در پرداختهای اوقاف و تسهیل در دریافتهای اوقاف اشاره کرد.

دایره اوقاف عراق

حوزه عراق از مراکزی است که موقوفات آن نسبت بخود او از سایر ایالات و ولایات بیشتر است.

وزارت معارف و اوقاف همواره در مقام بوده است که مطابق قوانین و مقررات مربوط ثبت های جامع و کاملی از موقوفات مختلفه تنظیم و بوسائل ممکن در مصارف و حفظ اعیان و منافع آنها نظارت داشته باشد گرچه موقوفتهای شایانی در این قسمت بیش آمده است لکن در حوزه عراق بنحو دالخواه تا مهر ۱۳۱۳ این منظور انجام نگرفته بود.

از این تاریخ نسبت بامور مختلفه اوقاف در این حوزه تو جهات بیشتری مبذول گردید. دفاتر ثبت و محاسبات آنها تا حد امکان تنظیم یافت. ضمناً برای تأسیس و تکمیل مؤسسات معارفی با متصدیان موقوفه اداره وارد مذاکره شد و از هر يك مبلغی بنام کمک بتعلیمات عمومی اخذ و مصرف نمود.

پس از تصویب قانون سوم دی ۱۳۱۳ اوقافی و نظامنامه اجرایی آن مصوب ۱۳۱۳/۲/۱۴ قدمهای بلند در اجرای مأمول و مقررات اوقاف برداشته شد.

اداره در این وقت مجبور گردید اساساً دایره اوقاف را باشعب مختلفه آن (محاسبات، بازرسی، تحصیلداری، بایگانی) دایر و جداً مشغول اقدام شود.

دایره اوقاف در اینمدت قلیل توانست نسبت باحیای رقبات وقفی گمانهای صحیحی بردارد.

از موقوفات متصرفی اشخاص که تا این هنگام مورد هیچگونه

اقدام اداری واقع نشده بود ۲۴۳ فقره بودجه تنظیم نمود دفاتر اوقافی را ترتیب صحیحی داد. موقوفات مجهولالتوبه را تصرف گرفته و طبق مقررات بمزایده اجاره داد متصدیان را وادار نمود بمقررات قانونی اوقاف دقیقاً اطاعت نمایند. هر کدام که تمکین بمقررات نکردند از طریق قانون تعقیبشان نمود. آمار صحیح موقوفات را تهیه و بوزارت اوقاف تسلیم داشت.

متصدیان که بصحت و سلامت جریان اوقاف ایمان پیدا کردند سالیانه مبالغی از مازاد در آمد رقبات متصرفی خود را بعنوان تعلیمات عمومی بداره پرداخت نمودند. اداره معارف توانست با این و جوه چند بن باب دبستان مجانی تأسیس و در تکمیل مؤسسات سابق خود اقدام نماید.

از آمار مندرج در این سالنامه و مقایسه اعداد ذیل که بودجه دو ساله اوقاف را نشان میدهد موفقیت های اداره اوقاف عراق بخوبی مشهود است.

در آمد اوقافی در شش ماهه اول سال ۱۳۱۳	ندارد
» » دوم » »	۱۴۳۵۰۹
» » در سال ۱۳۱۴	۱۳۸۹۱۴
» » بیش بینی شده در سال ۱۳۱۵	۵۰۰۰۰۰

ردیف	آموزشگاه	شماره و نوع شاگرد		شماره فارغ التحصیل های ۱۳۱۳		شماره آموزگار و دبیر		ملاحظات
		دختران	پسران	های ۱۳۱۳		زن	مرد	
	شهر عراق							
۱	دیرستان دولتی بهلوی	-	۲۳۹	۲۸	-	-	۹	
۲	" دوشیزکان	۲۲۰	-	۱۸	-	۷	-	
۳	" ملی صمصامیه	-	۳۳۹	۲۶	-	-	۱۲	
۴	" " فردوسی	-	۳۴۷	۳۲	-	-	۱۲	
۵	" " مهستی	۱۶۸	-	۶	-	۸	-	
۶	دبستان دولتی هدایت	۳۱۷	۱۳۹	-	-	-	۴	
۷	" بدر مختلط	۱۲۲	-	-	-	۴	-	
۸	" ملی عظیمیه	۷۲	-	۶	-	-	۸	
۹	" شرف ارامنه مختلط	۹۴	۵۶	۱	-	۲	۶	
۱۰	" اتحاد "	۲۱	۴۰	۲	-	۱	۳	
۱۱	" شرف کودکان	۴۱	۵۰	-	-	۲	۱	
۱۲	مدرسه قدیمه سپهبداری					-	۲	
۱۳	" حاج محمد ابراهیم					-	۲	
۱۴	" قدیمه آقا ضیاء					-	۲	

ردیف	آموزشگاه	شماره و نوع شاگرد		شماره فارغ التحصیل های ۱۳۱۳		شماره آموزگار و دبیر		ملاحظات
		دختران	پسران	های ۱۳۱۳		زن	مرد	
۱۵	مکاتب محلی	۴۶	۴۳۹	-	-	-	۱۸	
	بلوکات عراق							
۱۶	دبستان دولتی کرهرود	-	۵۴	-	-	-	۲	
۱۷	" مکاتب	۱۱	۹۷	-	-	-	۳	
۱۸	دبستان دولتی آستانه	-	۶۹	-	-	-	۲	
۱۹	" سربند	-	۴۷	-	-	-	۲۰	
۲۰	مکاتب	۲۰۶	۱۴	-	-	-	۲۱	
۲۱	دبستان دولتی خنداب	-	۸۵	-	-	-	۲	
۲۲	مکاتب	۳۲۵	-	-	-	-	۳۰	
۲۳	دبستان دولتی فرمهین	-	۷۰	-	-	-	۲	
۲۴	مکاتب	۱۷	۴۸۱	-	-	-	۳۰	
۲۵	دبستان دولتی نرچلو	-	۴۴	-	-	-	۲	
۲۶	" گرگان	-	۶۰	-	-	-	۴	
۲۷	" قم تفرش	-	۱۰۱	-	-	-	۴	
۲۸	دبستان ملی ضیائییه تفرش	-	۴۰	-	-	-	۱	

ردیف	آموزشگاه	شماره و نوع شاگرد		شماره فارغ التحصیل های ۱۳۱۳	شماره آموزگار و دبیر		ملاحظات
		دختران	پسران		زن	مرد	
۲۹	مکاتب مختلط	۸	۱۴		۱		۵۱
۳۰	دبستان دولتی ابراهیم آباد	-	۵۷		۲		
۳۱	مکاتب	۷	۱۶۲		۱	۱۱	
۳۲	دبستان دولتی طرغوران تفرش		۶۶			۴	
۳۳	مکاتب طرغوران	۲۱	۵۰		۱	۱	
۳۴	دبستان دولتی و فس	-	۴۰		۲		
۳۵	مکاتب	۲	۲۸		۳		
۳۶	دبستان دولتی مهد زلف آباد	-	۵۴		۲		
۳۷	مکاتب		۲۲		۲		
۳۸	دبستان دولتی خاقانی آشتیاب	-	۱۴۸		۴		
۳۹	مدرسه ملی میرزا حسن خان	-	-		-	-	
۴۰	مکاتب	۱۸	۲۲		۱	۱	

ردیف	آموزشگاه	شماره و نوع شاگرد		شماره فارغ التحصیل های ۱۳۱۳	شماره آموزگار و دبیر		ملاحظات
		دختران	پسران		زن	مرد	
۱۵	مدرسه قدیمیه شهدادی						
۱۶	مکاتب مختلط						
۱۷	مکاتب						
۱۸	آموزشگاههای عراق						
۱۹	دبستان دولتی کرمانشاه						
۲۰	مکاتب						
۲۱	دبستان دولتی آشتیاب						
۲۲	مکاتب						
۲۳	مکاتب						
۲۴	دبستان دولتی خاقانی						
۲۵	مکاتب						
۲۶	دبستان دولتی کرمانشاه						
۲۷	مکاتب						
۲۸	دبستان دولتی کرمانشاه						

آمار آموزشگاههای عراق در سال تحصیلی

۳۱۴ - ۳۱۵

ردیف	آموزشگاه	شماره و نوع شاگرد		شماره فارغ التحصیل های ۱۳۱۴	شماره آموزگار و دبیر		ملاحظات
		دختران	پسران		زن	مرد	
	شهر عراق						
۱	دبستان دولتی بهلوی	-	۱۹۱	۳۹	-	۸	
۲	" دوشیزکان	۱۶۸	-	۲۱	۷	-	
۳	" ملی مصاصیه	-	۱۴۰	۲۴	-	۷	
۴	" " فردوسی	-	۳۰۰	۳۷	-	۱۰	
۵	" " شاهدخت	۱۸۲	-	۲۸	۹	-	
۶	دبستان دولتی هدایت	-	۲۰۰	-	-	۶	
۷	" " بدر مختلط	۲۷	۱۱۸	-	۵	-	
۸	" ملی عظیمیه		۲۴۲	۲۳	-	۶	
۹	" " مجیدی	-	۱۶۴	-	-	۴	
۱۰	" منصوری مختلط	۲۲	۶۰	-	-	۲	
۱۱	" " شرف	۷۰	۱۰۱	۸	۲	۷	
۱۲	دبستان اتحاد	-	-	-	-	-	منحل شد
۱۳	" کودستان شرف	۳۵	۳۹	-	۳	-	
۱۴	" " نوین	۵	۳	-	۱	-	

ردیف	آموزشگاه	شماره و نوع شاگرد		شماره فارغ التحصیل های ۱۳۱۴	شماره آموزگار و دبیر		ملاحظات
		دختران	پسران		زن	مرد	
۱۵	مدرسه قدیمه سپهداری		۴۱	-	-	۲	
۱۶	" حاج محمد ابراهیم		۱۴	-	-	۳	
۱۷	" آقا ضیاء		۲۱	-	-	۳	
۱۸	مکاتب محلی	۶۲	۴۳۹	-	-	۴	۱۵
	بلوک ۳ عراق						
۱۹	دبستان دولتی کرهرود	-	۶۱	-	-	۲	
۲۰	مکاتب	۷	۱۲۳	-	-	۳	
۲۱	دبستان دولتی آستانه		۳۸	-	-	۲	
۲۲	" " سریند		۲۰	-	-	۲	
۲۳	مکاتب	۱	۲۸	-	-	۳	
۲۴	دبستان دولتی خنداب	-	۷۵	-	-	۲	
۲۵	مکاتب	-	۲۹۰	-	-	۲۶	
۲۶	دبستان دولتی فرمهین	-	۶۴	-	-	۲	
۲۷	مکاتب	۲۵	۲۱۷	-	-	۷	۱۰
۲۸	دبستان دولتی نرچلو		۵۵	-	-	۲	

ردیف	آموزشگاه	شماره و نوع شاگرد		شماره فارغ التحصیل های ۱۳۱۴	شماره آموزگار و دبیر		ملاحظات
		دختر	پسر		زن	مرد	
۲۹	مکاتب	-	۱۱۱		۱۰	۵۱	
۳۰	دبستان دولتی گرگان	-	۴۸		۴	۶۱	
۳۱	« حکیم نظامی تفرش	-	۱۱۴		۴	۷۱	
۳۲	« ملی ضیایه تفرش		۲۲		۱	۸۱	
۳۳	مکاتب	۲۷	۴۴		۱	۲	
۳۴	دبستان دولتی ابراهیم آباد	-	۴۲		۲		
۳۵	مکاتب	۷	۱۶۲		۱	۲	
۳۶	دبستان دولتی طرغوراد تفرش	-	۹۲		۴		
۳۷	مکاتب تفرش	۳۴	۳۶		۱	۱	
۳۸	دبستان دولتی وفس	-	۳۷		۲		
۳۹	دبستان دولتی مهر زلف آباد	-	۴۹		۲		
۴۰	دبستان دولتی خاقانی آشتیاز		۱۵۱		۴		
۴۱	مکاتب زلف آباد		۶۶		۴		
۴۲	مدیریه ملی مهرزا حسن خان						
۴۳	مکاتب	۴۰	۳۰		۱	۱	

آمار

کارکنان اداره معارف و

آموزشگاههای عراق

در سال تحصیلی

۱۳۱۴ - ۱۳۱۳

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه و معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۱	آقای حسین دها	۶			۱	رئیس معارف و اوقاف عراق	دوره عالی
۲	« اسدالله رحمانی	۳			۱	بازرس	»
۳	« عباس ضیائی	۲			۱	عضو	»
۴	« احمد جلالی				۱	پیشخدمت	»
۵	محمود ملکزاده				۱	دبیر - سفان بهاری	دوره اول متوسطه
۶	حسن رستار				۱	»	لیسانس
۷	خلیل شامبیاتی				۱	»	متخصص در ورزش
۸	عبدالحسین روح بخش				۱	»	دوره اول متوسطه
۹	علی اکبر کریمی				۱	»	شش - ساله ابتدائی
۱۰	عبدالحسین غفاری				۱	دبستان بهاری	»
۱۱	اسمعیل ملکزاده				۱	»	»
۱۲	اسمعیل آموزگار				۱	»	»
۱۳	صادق علامی				۱	»	»
۱۴	صفر علی دهمدی				۱	»	»
۱۵	میرزا قاپوزی				۱	»	»

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه و معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۱۶	نصرالله طاهری				۱	دبستان هدایت	دوره اول متوسطه
۱۷	هوشنگ کبچبادی				۱	»	»
۱۸	علی اکبر پاکدامن				۱	»	»
۱۹	هرام حمزه‌لو				۱	»	شش - ساله ابتدائی
۲۰	احمد امینی				۱	»	متخصص خط
۲۱	آقاوولی گه‌گه‌مهدی				۱	»	»
۲۲	خانم زهرا صبغی			۱		دبستان دوشیزکان	دوره دارالمعلمات
۲۳	شمس الملوك کبچبادی			۱		»	شش - ساله ابتدائی
۲۴	عذرا بیات			۱		»	»
۲۵	محترم نقبان			۱		»	»
۲۶	کبری باقری			۱		»	»
۲۷	نصرت صفائی			۱		»	»
۲۸	ملوك کوهپایه			۱		»	»
۲۹	آقا محمد نامور			۱		»	»
۳۰	ربابه همدانی			۱		»	»

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیمی	زن	مرد		
۳۱	ربا به خانم فخاری			۱		دبستان بدر	دوره اول مقدمات
۳۲	قمرالزمان ایرانپور			۱		»	شش ساله ابتدائی
۳۳	اکرم راحت			۱		»	»
۳۴	قدسی ملک زاده			۱		»	»
۳۵	محمد باقر علائی			۱		»	»
۳۶	طلعت عطاردی			۱		»	»
۳۷	علی عباس پور			۱		دبستان کرهرود	شش ساله ابتدائی
۳۸	ولی الله مشایخی			۱		»	»
۳۹	عباس گه گه مهدی			۱		»	»
۴۰	محمد ابهری زاده			۱		آستانه	شش ساله ابتدائی
۴۱	رضا اللهیاری			۱		»	»
۴۲	محمد جعفر عظیمی			۱		»	»
۴۳	سید جواد طباطبائی			۱		سر بند	شش ساله ابتدائی
۴۴	اسد الله فروزش			۱		»	»
۴۵	جمال رحمتی			۱		»	»

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیمی	زن	مرد		
۴۶	محمد رضا فرشبید					۱	خدا ب
۴۷	غلام رضا کرمانی					۱	»
۴۸	محمد شریف یادکاری					۱	»
۴۹	محمود مشایخی					۱	فرمهین
۵۰	عباس آهنگر ها شعی					۱	»
۵۱	محمود صفائی					۱	»
۵۲	محمد علی اورعی					۱	چلو
۵۳	علی اکبر ادیب					۱	»
۵۴	ابوالحسن بهادری					۱	»
۵۵	علی قوامی					۱	گرگان
۵۶	عباس صالحی					۱	»
۵۷	محمد دانش					۱	»
۵۸	حسن انابلی					۱	»
۵۹	علی اکبر فرهمند					۱	»
۶۰	زین العابدین نصیر					۱	قم نقرش

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۶۱	احمد میاندھی				۱	قسم تفرش	شش ساله ابتدائی
۶۲	علی فخرائی				۱	"	"
۶۳	حیدر تاج میری				۱	"	"
۶۴	علی شاه حسینی				۱	"	"
۶۵	محمد کریم تدریسی				۱	ابراهیم آباد	شش ساله ابتدائی
۶۶	محمد حسن بحرانی				۱	"	"
۶۷	اسماعیل ناصر چیان				۱	"	"
۶۸	علیمحمد هاشمی				۱	طرخوران	شش ساله ابتدائی
۶۹	عبدالله موسوی				۱	"	"
۷۰	علی کونری				۱	"	"
۷۱	زمان مؤمنی				۱	"	"
۷۲	علی کاوسیان				۱	"	"
۷۳	فرج الله ینش فضلی				۱	وفس	شش ساله ابتدائی
۷۴	غلامعلی کمالی				۱	"	"
۷۵	حسین زکریائی				۱	"	"

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۷۶	محمد تقی هاشمی				۱	مهدزلف آباد	شش ساله ابتدائی
۷۷	ابوالحسن غفاری				۱	"	"
۷۸	فضل الله خادمی				۱	"	"
۷۹	محمد هوشیار محمدی				۱	آشتیان	شش ساله ابتدائی
۸۰	عبدالله سلطانی				۱	"	"
۸۱	حسین عسکری				۱	"	"
۸۲	غلامرضا همایونی				۱	"	"
۸۳	اسماعیل آقا مرادی				۱	"	"
۸۴	علی اکبر صفاری				۱	دیرستان فردوسی	لیسانس و انشورای عالی
۸۵	محمد باقر داودی				۱	"	عربی
۸۶	علی داودی				۱	"	شش ساله ابتدائی
۸۷	شجاع میرسیدی				۱	"	"
۸۸	احمد ملک زاده				۱	"	"
۸۹	عبدالرحمن اقتصادی				۱	"	"
۹۰	صادق نجفی زاده				۱	"	"

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان	محل خدمت	درجه
		اداری	تعلیمی	زن	مرد	
۱۰۶	علی اصغر یعقوب زاده				۱	دبیرستان مصفاویه
۱۰۷	محمد رضا بیات				۱	"
۱۰۸	سلیمان درفشی				۱	"
۱۰۹	نصرالله طاهری				۱	دوره اول متوسطه
۱۱۰	حسن فرید				۱	دانشگاه عظیمیه
۱۱۱	نصرالله مسعودی				۱	دوره متوسطه
۱۱۲	اسدالله صجفی				۱	شش ساله ابتدائی
۱۱۳	محمد خزانلی				۱	"
۱۱۴	رحمن ریاحی				۱	"
۱۱۵	شکرالله مدنی				۱	"
۱۱۶	حسین مدنی				۱	"
۱۱۷	محمود محمودیان عراقی				۱	"
۱۱۸	خانم صبیحه ملکی			۱		دبیرستان فقهیه
۱۱۹	عصمت بیات			۱		شش ساله ابتدائی
۱۲۰	عذرا بیات			۱		"
۱۲۱	صدیقه بیات			۱		دوره اول متوسطه
۱۲۲	محترم دانشگری			۱		شش ساله ابتدائی

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان	محل خدمت	درجه
		اداری	تعلیمی	زن	مرد	
۹۱	حسین امیری				۱	دبیرستان فریدی
۹۲	ابو القاسم معراجی				۱	"
۹۳	مهدی عباسی				۱	"
۹۴	بابا ن لیله آفرین				۱	"
۹۵	محمد صمیمی				۱	دبیرستان مصفاویه
۹۶	علی نخستین				۱	دوره عالی علوم دینی
۹۷	محسن شمسی				۱	دوره اول متوسطه
۹۸	ابراهیم دهکان				۱	متخصص در ادبیات و تاریخ
۹۹	محمد تقی اسمعیلی				۱	شش ساله ابتدائی
۱۰۰	محمد مشیریان				۱	دوره اول متوسطه
۱۰۱	حسین کریمی				۱	متخصص در ابتدائی
۱۰۲	اسدالله صمیمی				۱	ادبیات فارسی و عربی
۱۰۳	احمد امینی				۱	متخصص در خط
۱۰۴	فاضل قهایمی				۱	شش ساله ابتدائی
۱۰۵	آفا ضیا جواد پور				۱	"

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		درجه
		اداری	تعلیمات	زن	مرد	
۱۲۲	زینت السادات جعفری			۱		شش ساله ابتدائی
۱۲۳	ربابه مدبری			۱		"
۱۲۴	معصومه علی			۱		"
۱۲۵	شادیکم زعفری			۱		"
۱۲۶	آرمناک ماکسا بدیان			۱		دبستان شرف دبلمه فلاحتی فرانسه
۱۲۷	گوهر تاج معزی			۱		دوره اول متوسطه
۱۲۸	حاحی رسته			۱		دوره ابتدائی
۱۲۹	اسمعیل باقر مکی			۱		"
۱۳۰	انوشیروان گر گوریان			۱		لیسانس
۱۳۱	آنا نرسیان			۱		دوره اول متوسطه
۱۳۲	ارشادیر کازانچیان			۱		"
۱۳۳	فابک بارخدا ریان			۱		دوره دوم متوسطه
۱۳۴	سیرانوش آقا بگیان			۱		کود کشفان شرف
۱۳۵	رزا طاها و سیان			۱		شش ساله ابتدائی
۱۳۶	ناوارد شیاوینیان			۱		"
۱۳۷	خانباها درگورگیان			۱		"
۱۳۸	مسررب درهاکیان			۱		"

آمار

کارکنان اداره معارف و

آموزشگاههای عراق

در سال تحصیلی

۱۳۱۴ - ۱۳۱۵

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه و معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۱	آقای حسین دها	۴			۱	رئیس معارف و اوقاف عراق	دوره عالی
۲	اسدالله رحمانی				۱	بازرس	
۳	آل آقا بحر العلوم				۱	مدرس	دوره اول متوسطه
۴	احمد جلای				۱	پیشخدمت	-
۵	علی اکبر صفاری	۱			۱	مدیر دبیرستان فردوسی	لیسانس دانشسرای عالی
۶	ابوالقاسم دانشجو				۱	کتابخانه و دبیر بهلوی	دوره کامل متوسطه
۷	هدایت الله نیر سینا				۱	دبیر بهلوی	"
۸	عزت الملوك نيك آئين			۱		دبیر خوشنویس	"
۹	منور مدیره فرشچی			۱		"	"
۱۰	شمس الملوك کبیبادی			۱		آموزگار	دوره اول متوسطه
۱۱	عذرا بیات			۱		"	شش ساله ابتدائی
۱۲	محترم دانشگری			۱		"	"
۱۳	کبرا باقری			۱		"	"
۱۴	نصرت صفائی			۱		"	"
۱۵	صغرا نامور			۱		مستخدم	-

ردیف	نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه و معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۱۶	ولی بابا گه گه مهدی				۱	مستخدم دبیرستان	
۱۷	محمود ملکزاده				۱	مدیر و آموزگار هدایت	دوره اول متوسطه
۱۸	خلیل امیرشامبیاتی				۱	اعزامی آموزش	متخصص در فن مربوط
۱۹	اسدالله فروزش				۱	آموزگار هدایت	ابتدائی
۲۰	هوشنگ کبیبادی				۱	"	"
۲۱	عبدالحسین غفاری				۱	"	"
۲۲	اسمعیل آموزگار				۱	"	"
۲۳	اسمعیل ملکزاده				۱	"	"
۲۴	میرزا قبانوری				۱	مستخدم	"
۲۵	صفر علی دهلی				۱	مستخدم	"
۲۶	نصرالله طاهری				۱	مدیر و آموزگار بهلوی	دوره اول متوسطه
۲۷	محسن فردوسی				۱	آموزگار	شش ساله ابتدائی
۲۸	علی اکبر باکستانی				۱	"	"
۲۹	اسدالله صحیفی				۱	"	"
۳۰	اکرم تقدیری				۱	"	"

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه و نام و نشان
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۳۱	محمد نامور				۱	مستخدم دبستان بهلولی	-
۳۲	قمرالملوک رحمانی				۱	مدیر و آموزگار مدرسه ابتدائی	-
۳۳	شوکت بروین البرز				۱	آموزگار	-
۳۴	اکرم راحت				۱	"	-
۳۵	قدسی ایران ملکزاده				۱	"	-
۳۶	ملوک کوهیایه				۱	"	-
۳۷	طلعت غفاری				۱	مستخدم	-
۳۸	محمدباقر علامی				۱	"	-
۳۹	علی عباس پور				۱	مدیر و آموزگار مدرسه ابتدائی	-
۴۰	ولی الله مشایخی				۱	آموزگار	-
۴۱	عباس گه گه مهدی				۱	مستخدم	-
۴۲	محمد ابهری زاده				۱	مدیر و آموزگار دبستان آه کانه	-
۴۳	رضا اللهیاری				۱	آموزگار	-
۴۴	محمد جعفر عظیمی				۱	مستخدم	-
۴۵	جواد طباطبائی				۱	مدیر و آموزگار دبستان سرپند	-

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه و نام و نشان
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۴۶	احمد کریمی				۱	آموزگار دبستان سرپند	-
۴۷	جمال رحمتی				۱	مستخدم	-
۴۸	محمد رضا فرشید				۱	مدیر و آموزگار دبستان خنداب	-
۴۹	غلام رضا زکریائی				۱	آموزگار	-
۵۰	محمد شریف یادکاری				۱	مستخدم	-
۵۱	محمود مشایخی				۱	مدیر و آموزگار دبستان فرجه	-
۵۲	یوسف صادقی				۱	آموزگار	-
۵۳	محمود صفائی				۱	مستخدم	-
۵۴	محمد علی اورعی				۱	مدیر و آموزگار دبستان برچلو	-
۵۵	علی اکبر ادیبزادگی				۱	آموزگار	-
۵۶	ابوالحسن بهادری				۱	مستخدم	-
۵۷	علی قوامی				۱	مدیر و آموزگار دبستان گرکان	-
۵۸	عباس صالحی				۱	آموزگار	-
۵۹	محمد دانش				۱	"	-
۶۰	حسین اتاییگی				۱	"	-

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیماتی	زن	مرد		
۶۱	علی اکبر فرهمند				۱	مستطعم دبستان کرکان	-
۶۲	عبدالحسین روح بخش				۱	مدیر و آموزگار دبستان فم	شش - اله ابتدائی
۶۳	احمد میاندهی				۱	آموزگار	شش - اله ابتدائی
۶۴	رحمن ریاحی				۱	"	"
۶۵	حیدر تاج مبری				۱	"	"
۶۶	علی شاه حسینی				۱	مستخدم	-
۶۷	صادق علامی				۱	مدیر و آموزگار دبستان ابراهیم آباد	شش - اله ابتدائی
۶۸	محمد حسین بحرانی				۱	آموزگار	"
۶۹	اسمعیل ناصر جیان				۱	مستخدم	-
۷۰	زین العابدین نصیر				۱	مدیر و آموزگار دبستان طر بحوران	شش - اله ابتدائی
۷۱	محمد علی هاشمی				۱	آموزگار	"
۷۲	علی کونری				۱	"	"
۷۳	زمان حاج مؤنسی				۱	"	"
۷۴	علی کلاسیان				۱	مستخدم	-
۷۵	فرج الله بینش فضلی				۱	مدیر و آموزگار دبستان وفس	شش - اله ابتدائی

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیماتی	زن	مرد		
۷۶	غلامعلی کمالی				۱	آموزگار دبستان وفس	شش - اله ابتدائی
۷۷	حسین زکریائی				۱	مستخدم	-
۷۸	محمد حائری				۱	مدیر و آموزگار دبستان ولف آباد	شش - اله ابتدائی
۷۹	ابوالحسن غفاری				۱	آموزگار	"
۸۰	فضل الله خادمی				۱	مستخدم	-
۸۱	محمد هوشیار احمدی				۱	مدیر و آموزگار دبستان آشتیان	دوره اول متوسطه
۸۲	عبدالله ساطانی				۱	آموزگار	شش - اله ابتدائی
۸۳	حسین عکری				۱	"	"
۸۴	غلامرضا همایونی				۱	"	"
۸۵	اسمعیل صمدی				۱	"	"
۸۶	حمید داوران				۱	مدیر و دانش منشی	دانشسرای عالی
۷۷	علی فخرین				۱	دبیر	دوره اول فلسفه و علوم دینی
۷۸	ابراهیم دهکان				۱	دبیر	مناقصه دو ادبیات و تاریخ
۷۹	نصرت الله مسعودی				۱	دبیر	دوره دوم متوسطه
۹۰	مرتضی مکی نژاد				۱	آموزگار	دوره اول متوسطه

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۹۱	علی اصغر یعقوبزاده				۱	مستخدم سمساریه	-
۹۲	محمد بیدهندی				۱	مستخدم	-
۹۳	محمد باقر داودی				۱	دبیر عربی و فرانسوی	عربی
۹۴	احمد ملک زاده				۱	مترجم و خط	مختص در فن مربوط
۹۵	شجاع میرسعیدی				۱	دبیر فارسی	دوره اول متوسطه
۹۶	محمد تقی اسمعیلی				۱	آموزگار	شش ساله ابتدائی
۹۷	صادق نجفی زاده				۱	"	"
۹۸	اسمعیل ورزنده				۱	مترجم و ورزش	"
۹۹	ابوالقاسم معراجی				۱	آموزگار	"
۱۰۰	اسدالله صمیمی				۱	"	"
۱۰۱	محمد تقی سجادی				۱	مستخدم	-
۱۰۲	قنبر علی نجمی				۱	"	-
۱۰۳	میرزا جعفری				۱	"	-
۱۰۴	حسن فرید				۱	مدیر دبستان نظامیه	مختص در ریاضیات
۱۰۵	علی داودی				۱	ناظم	شش ساله ابتدائی

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۱۰۶	شکرالله مدنی				۱	آموزگار دبستان نظامیه	شش ساله ابتدائی
۱۰۷	محمد تقی هاشمی				۱	"	"
۱۰۸	بهرام حمزه‌لو				۱	"	"
۱۰۹	اسدالله فروزش				۱	"	"
۱۱۰	رضا بامداد				۱	مستخدم	-
۱۱۱	حسین امیری				۱	مدیر دبستان مجیدی	ادبیات عربی
۱۱۲	فاضل قهاسی				۱	آموزگار	شش ساله ابتدائی
۱۱۳	احمد جلالی				۱	"	"
۱۱۴	محمد رضا علامی				۱	مستخدم	-
۱۱۵	افسر نیک آئین				۱	مدیر دبستان منصوری	دوره اول متوسطه
۱۱۶	صدیقه حاجیان				۱	آموزگار	شش ساله ابتدائی
۱۱۷	محمد رضا بیات				۱	مستخدم	-
۱۱۸	صبیحه ملک				۱	رئیس دبستان شادخت	دوره دارالمعلمیات
۱۱۹	عصمت بیات				۱	آموزگار	شش ساله ابتدائی
۱۲۰	عذرا بیات				۱	آموزگار	دوره اول متوسطه

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		دار	تعلیمات	زن	مرد		
۱۲۱	صدیقه بیات			۱		آموزگار شاهدخدا	دوره اول متوسطه
۱۲۲	محترم دانشکری			۱		"	شش ساله ابتدائی
۱۲۳	زینت السادات جعفری			۱		"	"
۱۲۴	ربابه مدیری			۱		"	"
۱۲۵	معصومه علی			۱		"	"
۱۲۶	شاه بیگم زعفری			۱		مستخدم	"
۱۲۷	ارمناک ماکا ابدیان			۱		مدیر دبستان	دبستان ویرانه
۱۲۸	گوهر تاج معزی			۱		آموزگار	دوره اول متوسطه
۱۲۹	حاج رسته			۱		"	"
۱۳۰	اسمعیل باقری مکی			۱		هنر آموز و ورزش	شش ساله ابتدائی
۱۳۱	انوشیروان گریگوریان			۱		آموزگار	دوره عالی
۱۳۲	آما نور سسیان			۱		آموزگار	دوره اول متوسطه
۱۳۳	ارشادیر کازانچیان			۱		آموزگار	"
۱۳۴	فاکیک بلارخنداریان			۱		آموزگار	دوره دوم متوسطه
۱۳۵	سیرانوش آقابکیان			۱		مدیر لود اسفان	مدیر لود اسفان

ردیف	نام و نام و نشان	رتبه		کارکنان		محل خدمت	درجه معلومات
		اداری	تعلیمات	زن	مرد		
۱۳۶	رزا طاطاوسیان			۱		آموزگار	شش ساله ابتدائی
۱۳۷	ناوارد شیاوینیان			۱		آموزگار	شش ساله ابتدائی
۱۳۸	خانیا با در گورگیان			۱		"	"
۱۳۹	مهرب درهاکیان			۱		"	"
۱۴۰	استپانیان			۱		آموزگار	شش ساله ابتدائی

شماره	نام مؤسسه	تاریخ تاسیس شمسی	بنیانگذار	ناتر	مؤسسات ورزشی					چاپخانه‌ها	
					دورخانه	فوتبال	تنیس	والبال	پایکد بال	تولی	سایکی
۱	سینما آریان	۱۳۱۳	۱								
۲	تاترال کمیک	۱۳۱۴	۱								
۳	ورزشگاه مرشد علی	۱۳۰۰			۱						
۴	ورزشگاه صحت	۱۳۰۷			۱						
۵	کلوپ متحدین	۱۳۰۶				۱					
۶	کلوپ دبیرستان صمدیه	۱۳۱۳				۱		۱			
۷	" " فردوسی	"				۱		۱			
۸	" " بهلوی	"				۱	۱	۱			
۹	" " طلوع	۱۳۱۴				۱					
۱۰	" دبستان شرف	۱۳۱۳						۱	۱		
۱۱	چاپخانه فروهر	۱۳۰۶								۱	
۱۲	" موسوی	۱۳۱۱								۱	

شماره	نام مؤسسه	تاریخ تاسیس شمسی	روزنامه‌ها	کتابخانه‌ها	کتاب فروش‌ها	اعلانات منفرد			کتابت پدید آمده	شماره کتب کتابخانه‌ها
						مبتدا و ناتر	اعلانات منفرد	جمع		
۱۳	نامه عراق	۱۳۱۲	۱							
۱۴	کتابخانه معارف	۱۳۱۳		۱						۳۰۰
۱۵	کتابخانه واعظ زاده			۱						۱۵۰۰
۱۶	" علمیه اسلامی	۱۳۰۱		۱						۳۰۰۰
۱۷	" نصرت	۱۲۹۹		۱						۱۵۰۰
۱۸	" توکل	۱۳۰۷		۱						۲۵۰۰
۱۹	" فردوسی	۱۳۱۰		۱						۳۵۰۰
۲۰	اعلانات	-				۷۸	۸	۸۶		
۲۱	پیس های مصوب	-							۸	
۲۲	امتحان طلاب	-								

مؤسسات معارفی عراق در سال تحصیلی ۳۱۴ و ۳۱۵

[illegible]

۱	۱	۱	۱	۱	۱	۳۴	سعدی طر خوران تفرش
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۳۵	آستانه
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۳۶	خاقانی آشتیان
۱۱	۲	۱۲	۱	۱	۱		جمع کل

آمار موقوفات مجهول التولیه
متصرفی اداره معارف
واوقاف عراق

آمار موقوفات مجهول التولیه
متصرفی اداره معارف
و اوقاف عراق

ردیف	اسم موقوفه	تاریخ تصدی اداره	عایدات تقریبی سالانه			
			نقد		جنس	
			دینار	ریال	نوع	من
۱	ایجان شراه	۱۳۱۴	۳۵	۹۳۳		
۲	موقوفه مسجد قبله	۱۲۵		۱۶۰		
۳	دکان جنب خانه افتخار دفتر	از ۱۳۱۳		۶۰		
۴	دکان مسجد بیکه	از ۱۳۱۳		۱۲۰		
۵	دکان	از ۱۳۱۳		۱۸۰		
۶	دکان کین آب انبار	۱۳۱۳		۱۴۰		
۷	دکان کین و خانه مسجد	۱۳۱۳		۶۴۰		
۸	منزل وقفی کوچه درویش ها	۱۳۰۹		۷۰		
۹	موقوفه حاج شمس علی	از ۱۳۱۰		۶۰۰		
۱۰	دکان نخود بر بیج ها	از ۱۳۱۳		۲۵۰		
۱۱	خانه یوز باشی	۱۳۱۳		۱۰۰۰		
۱۲	دکان کین مسجد	۱۳۱۲		۴۵۰		
۱۳	نیمدانک دستجرده کزاز	دیماه ۱۳۰۷		۷۰۰	گندم	۴۴۰۰
۱۴	بیست نوج چهارچریک	۱۲۶		۱۰۰۰	جو	۲۰۰۰
۱۵	چهار شعبه احمد آباد	۱۴۱			گندم	۱۸۰

ردیف	اسم موقوفه	تاریخ تصدی اداره	عایدات تقریبی سالانه			
			نقد		جنس	
			دینار	ریال	نوع	من
۱۶	طاحونه باقر کاشانی	۱۴۹۶			آرد	۱۵۰
۱۷	وقفی امامزاده دوشعبه علی آباد	۱۴۲		۲۶۰		
۱۸	دوشعبه علی آباد	۱۳۱۱			گندم	۶۰۰
۱۹	موقوفه حاج الله داد از ابراهیم آباد	۱۳۱۴		۵۸۰		
۲۰	دوشعبه ابراهیم آباد	۱۳۱۲		۴۲۰	گندم	
۲۱	موقوفه محمد حسین سلطان	۱۳۱۲		۱۴۳۰	گندم	
۲۲	سرای شاه عباس	۱۳۰۷		۲۰۰		
۲۳	موقوفه عارف علیشاه	۱۴۳		۶۸۰		
۲۴	موقوفه ملک نساء خانم	۳۱۴۳		۴۰۰		
۲۵	سیاوشان	۱۳۰۴			گندم	۱۸۰۰
۲۶	مشهد زلف آباد	۱۳۱۰		۶۰	گندم	۲۰۰
۲۷	موقوفه خیر النساء	۱۴۱۱		۸۰		
۲۸	کارچان	۳۰۸۲			گندم	۱۷۵۰
۲۹	موقوفه حاج غدیر	۱۳۲		۱۰۰		
۳۰	موقوفات آهو	از ۳۰۷			جو	۲۵۰

ردیف	اسم موقوفه	تاریخ تصدی اداره	عایدات تقریبی سالانه			
			نقد		جنس	
			دینار	ریال	نوع	من
۳۱	طاحونه شاهی کرهرود	۳۰۹۹			آرد	۱۳۵
۳۲	موقوفه مسجد ابراهیم	از ۳۱۱	۱۳۰			
۳۳	موقوفه الله مراد کرهرودی	۱۳۱۰	۵۰		گندم	۶۰۰
۳۴	موقوفه قاسم کرهرودی	۱۴۲			گندم	۱۲۰
۳۵	موقوفات طوطیه خانم	۱۴۳	۱۰۰۰		گندم	۳۰۰۰۰
	ملاوه بر در آمدیکه تعیین شده مسافران ماهانه ۱۰۰۰ ریال هم برای دیستان منصرفی میپردازد.				جو	۸۰۰۰
					کاه	۴۵۰۰۰
					بونجه	۲۰۰۰
۳۶	موقوفه محمد کعبجانی	سال ۱۴	۳۵			
۳۷	حاج محمد فرهمینی	۱۴۵	۸۰			
۳۸	خانه علی بنقی مبارک آبا دی	از ۳۱۲	۱۵۰			
۳۹	قهوه خانه کلبهار	۱۲۶	۵۰		گندم	۱۵۰۰
۴۰	موقوفه هفته (یکدانک)	از ۳۱۱			کاه	۱۰۰۰
۴۱	موقوفه آدشته (یکدانک)	۱۴۲			گندم	۹۰۰
۴۲	اراضی خنداب ۳۰ جریب	۱۴۴			چر	۵۰۰
			۸۰۰			

ردیف	اسم موقوفه	تاریخ تصدی اداره	عایدات تقریبی سالانه			
			نقد		جنس	
			دینار	ریال	نوع	من
۴۳	دکان خبازی	۳۰۹۷		۸۰۰		
۴۴	عمارت عبدالحمید	۱۲۸		۱۰۰		
۴۵	عصارخانه کرهرودی یکدانک و نیم	۱۴۱۰		۴۰		
۴۶	طوبله و انبار در فیجان	۳۱۲۱۲		۷۵		
۴۷	۲ جریب آب در زمین فیجان					
۴۸	دکان و قلمستان فیجان	۱۲۸		۴۰	گندم	۱۰۰
۴۹	محمد رحیم در کرهرود	۱۳۱۱			گندم	۱۵۰
۵۰	باغ یوسف بزچلوئی	۱۲۹		۲۴		
۵۱	موقوفه عبدالله در خنداب	۳۱۱۷		۶۰۰		
۵۲	موقوفه خلیل الله در خنداب	۳۱۱۹		۶۰۰		
۵۳	قطعه ملا جعفر خندابی	سال ۳۱۴		۷۰		
۵۴	قطعه نصرالله خندابی	سال ۳۱۴		۵۰		
۵۵	رمضانعلی	۱۳۱۱		۲۵		
۵۶	دکان سر نهر میان	۳۱۲۱۰		۶۰		
۵۷	ملا عابدین	۱۴۱		۲۶		

ردیف	اسم موقوفه	تاریخ	عایدات تقریبی سالانه			
			تقد		جنس	
			دینار	ریال	نوع	من
۵۸	محمد طاهر نیک	۳۱۴		۱۵۰		
۵۹	قلمستان استو شراه	۱۵۲		۹۰		
۶۰	درختهای جوز کهندان	۳۱۴		۲۰		
۶۱	بابا حاجی	از ۳۱۴		۳۰		
۶۲	امامزاده جعفر آستانه	۱۴۶		۵۰		
۶۳	مسجد سر آسیای آستانه	۱۴۱۱		۲۵		
۶۴	دکان عبدالحمید کرهرودی	۱۴۸		۱۵		
۶۵	دکان در کرهرود	۱۴۵		۱۲		
۶۶	سرای مخروب در کرهرود	۱۲۶				
۶۷	آقا نوروز فیجانی	۱۵۱			گندم	۳۵
۶۸	عصار خانه	۱۳۷		۷۵		
۶۹	دکان	۱۴۹		۲۰		
۷۰	نیمدانک شمس آباد	۱۵۲		۷۰۰		
۷۱	آب خان حاکم	۱۵۳		۲۱۰۰		
۷۲	دکان وقفی	۱۵۲		۷۰۰		

ردیف	اسم موقوفه	تاریخ	عایدات تقریبی سالانه			
			تقد		جنس	
			دینار	ریال	نوع	من
۷۳	سه باب دکان	۱۵۲		۳۰۰		
۷۴	دکان مسجد رئیس	از ۳۱۲		۱۶		
۷۵	دکان کین علی فراها نچی	۳۱۵۳		۳۲۰		
۷۶	نیمروز آب سائین و قطعه زمین	۱۴۶		۱۰۰		
۷۷	حاج عزیز کازرانی	سال ۳۱۴		۱۰۰		
۷۸	مستقلات شهری	۳۱۵۷		۵۰۰۰۰		
۷۹	قریه کراز سه دانک	"		۵۸۳۰	گندم	۲۶۰۰۰
۸۰	عنبرته ۵ دانک و نیم	"		۲۹۲۸		۱۴۵۰۰
۸۱	در بند ۴ دانک	"				
۸۲	تمام عنبر	"				
۸۳	سورانه $\frac{۲}{۷}$	"		۶۲۴۵		۵۰۰۰۰
۸۴	دهد تمام	"				
۸۵	سنا ورد تمام	"		۵۸۳۰		۳۰۰۰۰
۸۶	عباس آباد	"				

ردیف	اسم موقوفه	تاریخ تصدی اداره	عایدات تقریبی سالانه			
			نقد		جنس	
			ریال	نوع	من	من
۸۷	کرکان	۳۱۵۶				
۸۸	اتاج	"				
۸۹	الودر	"				
۹۰	گوشه علیا و سفلی	"	۸۱۰۰۰			
۹۱	مزرعه حسین آباد	"				
۹۲	مزرعه موک	"				

ردیف	اسم موقوفه	تاریخ تصدی اداره	عایدات تقریبی سالانه			
			نقد		جنس	
			ریال	نوع	من	
۸۷	کرکان	۳۱۵۶				
۸۸	اتاج	"				
۸۹	الودر	"				
۹۰	گوشه علیا و سفلی	"	۸۱۰۰۰			
۹۱	مزرعه حسین آباد	"				
۹۲	مزرعه موک	"				

٢٢١
٧٨١١١٩
٢٢٢
٢٢٣

هذا كتاب
اصول العقائد
في
الاسماء والصفات

هو
هذا كتاب
اصول العقائد
جامع الفوائد من مؤلفات
مؤلفه في الاسماء والصفات
الاصول جامع العقول والمنقول على ما في
سند من محمد بن هادي بن الميرزا محمد بن موسى بن الحسين
السبزواري عن سيرة الله الباري في بحار عقائد
وعقائد ورواياته وهو مؤلف من مؤلفات
مفيد موافق للطباع مشتمل على كثير
من العقائد الدينية حائز للاصول
الدلائل والبراهين
القطعية والشرعية

١٢٤٤
١٢٤٥
١٢٤٦

١٣١٣
هذا كتاب
اصول العقائد
في
الاسماء والصفات

وغيره

وغيره

محمد حسین محمدی صاحب

وہ شخص جس کا ہمارا مسجد اعظم، قم

تقریباً ۱۰۰۰

1847

م. الله المحمد الرحمن وعلمه

مستوفی

فہمیں ہنگامہ لگایا کہ سرور اعظمی . فی

مؤلفی صفحہ ۱۰۰

ذکر ایات قرآنیہ در اثبات امامہ حضرت امیر

[illegible]

44

ملک اشرف

مکتبہ دارالافتاء اسلامی
کراچی

در حین نزول سورۃ مبارکہ قل انی براهیلست

[illegible]

42

برای اهل بیت

10

[illegible]

54

شکرانہ

[illegible] $\hat{y} \mid \mathcal{F}$

کتابخانه
ایمانیه
مطالعات

نسبت علم خود را باین محسن شرعی میدهند و او را کز ابوعلی جیای است و او یکی از نایبند مشایخ معتزله است و در این
که علم معتزله بر مثنوی حضرت امیر المومنین است صلوات الله علیه و طوایف شیعه خود مشخص است که علم خود را نسبت
بان حضرت میدهند و هر یک از طوایف شیعه امام و پیشوا و اولاد و وهنمای خود را حضرت امیر المومنین میدهند
و اصحاب ابوحنیفه مثل ابی یوسف و محمد بن حسن و غیر ایشان از ابوحنیفه علم فرا گرفته اند و ابوحنیفه و مالک علم
خود را نسبت به حضرت امام جعفر صادق علیه السلام میدهند و آن حضرت علش مثنوی حضرت امیر المومنین علیه السلام بشود
و احمد حنبل علم خود را نسبت به اهل بیت می دهد و او علم خود را نسبت میدهد به حضرت امام جعفر علیه السلام همچنانکه در این
در میان اصحاب پیغمبر صلی الله علیه و آله از ابن عباس فقیه نری بود و او را که در حضرت امیر المومنین علیه السلام است
همیشه مؤثر است که شخصی از ابن عباس پرسید که علم تو چگونه است با علم حضرت پیغمبر علی بن ابی طالب ابن عباس گفت
همچنانست که بکفطه در جنب درای محیط و اما علم حق و عز و جلال و عظمتش که از انشاء آن حضرت است و آن
الامور و اشیای جامع است و او از آن حضرت مجله شنیده و تفصیل داده و بیک سوچ زیاده و اما علم کلام خود اصل
هم از آن علم آن حضرت و خطبه های آن فردا است تا باین جا جمعی از نوخیز کلام ابن ابی طالب است و اگر کسی تتبع کند بداند
این را که علم آن پیغمبر است که جامع از شیعیان جویی و اگر نسبت شاگردی با همه معصومین علیهم السلام نداشته اند
مستثنا باشند یا نشان ساخته اند که شاید باین تقریب ایشان را عالم و نامایند و مرقمان ایشان را از اهل فضل و کمال دانست
چنانکه از ابوالبسطام را که در زمان حضرت امام حسن عسکری علیه السلام از افاضه مولود شده میگویند که از شاگردان حضرت
امام جعفر علیه السلام بوده و در خدمت آن حضرت بسفاتی مشغول بوده و علامه حلی رحمه الله علیه در شرحی که بر تفسیر
خواصه علیه الوحی نوشته او را ما بر شیعیان لازم میاورد که یا نه بدی و اگر شما از اهل مال و صاحب کمال میدانید یا نه بدی
سقای آنحضرت بوده و از آن حضرت کتب علم متوجه به حال شده و سنی تا بل اند که همه جمیع اصحاب در مسائل دینی و علوم
محتاج بآن حضرت بودند و آن حضرت هر یک یکی از اصحاب را محتاج نشانست و در علم بخود برین بود که اگر کسی بر احوال
آنحضرت در قصه و احوال اطلاع داشته باشد بداند که این را که آن حضرت در این باب مثل و مانند نداشته و در علم
حساب در جوابهای آن حضرت ظاهر میشود که نهایت فرید کمال از برای آن حضرت ثابت بوده بلکه اگر کسی تتبع احوال آن
کند بداند که آنحضرت در علم نبوده که مردم با محتاج نباشند حتی در باب علم و ایشان در علم و علم خود از آن حضرت از اب خط
طلبها دارند و هوای علم و مضامین آن حضرت را اگر کسی ملاحظه کند میداند که این را که تمام خلق محتاج به آن حضرت در علم
مطلوب و علم تمام اخلاق و اگر بعضی از خطبه های آنحضرت را ببینند میداند که این را که مردمان در علم حکمت کمال احتیاج
بان حضرت دارند و بواسطه و نظایر بعضی از کلمات آن حضرت معلوم علم طبابت و مشغول از علم فصاحت و بلاغت است
و فصاحت و بلاغت کلام آن حضرت از فوق کلام مخلوق و تحت کلام خالق میباشد و از حکایت فضا و فضی الله عنها که گفته اند
آن حضرت نبوده معلوم میشود که آن حضرت در علم کمال در نهایت کمال بوده و علم جعفر اعظم و جعفر جامع را که الله معصوم
علیهم السلام میدانشند مثنوی بان حضرت میشود و در علم شعر و علم تاریخ مثل و مانند نداشته و در علم فلاسفه و
نظیرش بهم رسیده آنچه مذکور شد بعضی از چیزهایی است که مؤمنان است که آن حضرت سلام الله علیه از علوم میداند
و آنچه اعتقاد شده است آنکه آن حضرت علم ما کان و ما لکون را میدانشد و اما بکون را میدانشد و اما وجه و قوم در جمیع شئی
که از کتب حدیث اهل سنت است روایت شده که آن حضرت سلام الله علیه میفرمود که سلو فی من الخیر التماسا و
اعرف بها من عرف الاکثر بقول کثیر از انظارهای ایمان پس بدی کسی که من دانم از من باها از انظارهای
دیگر جدا شئی است که هم از آن حضرت علیه السلام منقول است که آن حضرت میفرمود که نوشتن لا و کون سبعین مرتبه
من تقصیر فاعلم الکتاب یعنی اگر خواهم انظار تقصیر میکنم فاعلم الکتاب را که اگر از این پس و کتا بها گفتن با خداوند
شود و در بعضی از روایات واقع است که آن حضرت فرمود که نوشتن لا و کون سبعین مرتبه من تقصیر لیسلم الله
یعنی اگر خواهم انظار تقصیر میکنم کله لیسلم الله الرحمن الرحیم را که اگر کتا بها گفتن با خداوند شری شود و هم از آنحضرت صلوات
الله علیه و آله روایت شده که فرمود آنچه در جمیع کتابها اسمانی است در قرآن مجید است و آنچه در تمام قرآن مجید هست در فاعلم
الکتاب هست و آنچه در فاعلم الکتاب هست تمام در بسم الله الرحمن الرحیم هست و آنچه در بسم الله الرحمن الرحیم هست در
بسم الله الرحمن الرحیم هست و در هر یک است و من نقطه سخن بآیه بسم الله ام و خوا از منی که از زبان اهل سنت
و جماعه است در کتب معتبره خود نقل کرده بسند متصل خود از عبد الله بن مسعود را که گفت که رسول خدا صلی الله علیه

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

در اوصاف و کمالات حضرت امیر علیه السلام

نسبت علم خود را بایم امتیاز شریف میدهند و او را که از او بوی جفا می آید و او را که از او بوی شایسته می آید و او را که از او بوی...

و در این کتاب...

در اوصاف و فضایل حضرت امیر

فلازمه و مقتضای حکمت علی شریع است از آنجا که علم و شایسته است و او را که از او بوی شایسته می آید و او را که از او بوی...

و در این کتاب...

[illegible][illegible][illegible]

در امامت حضرت حجة الاسلام

[illegible]

ولم يترك العظماء

ذكر امامنا حضرت محمد بن عبد الله

[illegible]

155

هو
محمد بن
کتاب
نصف
اصول

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 أما بعد
 فإن من أوجب الواجبات
 على كل مسلم ومسلمة
 أن يعرف ما عليه من
 الدين من أمور
 عينية لا ريب فيها
 وأما ما روي عن
 النبي صلى الله عليه وآله
 من أن من لم يعرف
 ما عليه من الدين
 لم ينجس به
 فإنه لا يوجب
 التلف في الدين
 بل هو من جملة
 ما يوجب التمسك
 به من أمور الدين
 التي هي من جملة
 ما عليه من الدين
 وأما ما روي عن
 النبي صلى الله عليه وآله
 من أن من لم يعرف
 ما عليه من الدين
 لم ينجس به
 فإنه لا يوجب
 التلف في الدين
 بل هو من جملة
 ما يوجب التمسك
 به من أمور الدين
 التي هي من جملة
 ما عليه من الدين

